

T.C.
UFUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANA BİLİM DALI

BÜYÜK ORTADOĞU PROJESİ: GELİŞİMİ VE SAVAŞLARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
Ahmet İhsan Ömür TİBET

TEZ DANIŞMANI
Doç. Dr. Mehmet OKYAYUZ

Ankara – 2010

T.C.
UFUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANA BİLİM DALI

BÜYÜK ORTADOĞU PROJESİ: GELİŞİMİ VE SAVAŞLARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
Ahmet İhsan Ömür TİBET

TEZ DANIŞMANI
Doç. Dr. Mehmet OKYAYUZ

Ankara – 2010

JÜRİ ÜYELERİ'NİN İMZA SAYFASI

Ahmet İhsan Ömür TİBET'e ait "Büyük Ortadoğu Projesi: Gelişimi ve Savaşları" adlı bu tezin Yüksek Lisans Tezi olarak uygun olduğunu onaylarım.

Doç.Dr. Mehmet OKYAYUZ

Tez Danışmanı

Bu çalışma jürimiz tarafından Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalında oybirliği ile Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Doç.Dr. Mehmet OKYAYUZ

Üye : Doç.Dr. Mehmet YETİŞ

Üye : Prof.Dr. Şeref ÜNAL

Bu tez Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü tez yayım kurallarına uygundur.

ÖNSÖZ

Soğuk Savaş Dönemi'nin bitmesinin ardından kendisini bir anda 21. yüzyılın tek süper gücü olarak bulan ABD, dünyanın yeni uluslararası dengeler sistemini çok iyi anlamlandırmıştı. İşte bu şartlarda ABD, rakipsiz olmanın vermiş olduğu bu tarihsel fırsatı çok iyi bir biçimde değerlendirmek, kazandığı bu gücün kalıcılığını sağlayacak politikalar gütmek istemiştir.

Bunun sonucunda da ortaya Büyük Ortadoğu Projesi çıkmıştır. Çünkü Büyük Ortadoğu Projesi'nin, en büyük özelliklerinden bir tanesi, ABD tarafından ve yine onun yukarıda da söz edilmeye çalışıldığı gibi rakipsiz süper güç algılamaları sonucunda doğmuştur.

Büyük Ortadoğu Projesi, aslında ABD'nin, fikrîsel bazda çok başarılı bir çalışmasıdır. Çünkü bu projenin başarılı olması halinde ABD, dünyanın en büyük enerji yataklarının olduğu, bir bölümünden İpek ve Baharat yollarının geçtiği, bir bölümünün Mezopotamya olarak tanımlandığı tarihin her döneminde deyim yerindeyse altın değerinde olan bu topraklara yerleşecek, kendi kültürünü, kendi politikalarını benimsetecekti.

Büyük Ortadoğu Projesi'nin ortaya resmen konuluşu ise bilindiği gibi 11 Eylül 2001 tarihli saldırılar sonucunda olmuştur. Bu saldırıların Büyük Ortadoğu Projesi'nde en büyük rolü, ABD'nin Ortadoğu'da yapmayı planladığı değişimlerin hukuksal formatını oturtmasıdır. Bundan sonra ilk önce Büyük Ortadoğu Projesi'nin ilk savaşı olan Afganistan Savaşı çıkmış, ABD önce Afganistan'ı almış, ancak bir türlü istediği hâkimiyeti sağlayamamıştır. Yine 11 Eylül 2001 saldırılarının faili olarak kabul edilen El – Kaide örgütü çökertilememiş, lideri Usame Bin Ladin'de sağ veya ölü olarak ele geçirilememiştir.

Bu başarıya ulaşamamış savaş devam ederken ABD, Ortadoğu'da buna ek olarak bir de Irak Savaşı'na girmiştir. Yine ABD ilk anda başarılı olmuş, hükümeti düşürmüştür. Irak lideri Saddam Hüseyin'i ve ailesini etkisiz hale getirmeyi de başarmıştır. Ancak Irak'ta da ne vaatlerini yerine getirmiş, ne de Afganistan'dakinden farklı olarak bir başarı yakalayabilmiştir.

İşte bu anlatılmaya çalışılan genel manzarada Büyük Ortadoğu Projesi, iki savaşı beraberinde getirmiş ve dünyanın rakipsiz süper gücü iki savaşta da kayda

değer başarılar yakalayamamıştır. Bu tezin hazırlanmasındaki amaç da işte ABD'nin Ortadoğu'ya, B.O.P. Projesi bağlamında savaşlar yolu ile yaklaşmasının sonuçlarının incelenmeye çalışılmasıdır.

Bu tezin hazırlanışında beni her zaman destekleyen, tezimle ilgili görüş ve önerileri ile tezimin kalitesini artıran, geniş bilgisi ile bana yol gösteren tez danışmanım Sayın Doç. Dr. Mehmet OKYAYUZ, bu tezin hazırlanışında çok büyük pay sahibidir.

Bu çalışmamda benden yine desteğini esirgememiş olan Sayın Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürümüz, Prof. Dr. Özkan Ünver Hoca'ma da ayrıca teşekkürlerimi sunarım.

Bu tezde benden maddi ve manevi desteklerini esirgememiş olan, bütün zor zamanlarında bana destek olan anneme ve babama da sevgilerimle..

ÖNSÖZ.....	i
İçindekiler.....	iii
SİMGELER VE KISALTMALAR	vi
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1.BÜYÜK ORTADOĞU PROJESİ'NİN GENEL HATLARI.....	11
1.1 Büyük Ortadoğu Projesi'nin Tarihsel Oluşum Süreci.....	11
1.1.1. Ortadoğu Kavramının İlk Ortaya Çıkışı.....	11
1.1.2. Büyük Ortadoğu Projesinin İlk Ortaya Çıkışı	13
1.2. Ortadoğu'nun Dini ve Kültürü	17
1.2.1. Ortadoğu'da Din Olgusu	17
1.2.2. Ortadoğu'nun Kültürü	19
1.3. B.O.P.'u Hazırlayanlar ve B.O.P.'a Yükledikleri Anlam.....	23
1.3.1. B.O.P.'u Hazırlayanlar	24
1.3.2. B.O.P.'a Yükledikleri Anlam.....	26
1.4. Proje'nin Amaçları Nelerdir.....	30
1.4.1. Proje'nin Ortadoğu'ya Yönelik Amaçları.....	30
1.4.1.1. Terörden Arındırma ve Silahsızlandırma Demokratikleşme	30
1.4.1.1.1. Terörden Arındırma ve Silahsızlandırma.....	30
1.4.1.1.2. Demokratikleşme	34
1.4.1.1.2.1. Demokratikleşme söylemleri	34
1.4.1.1.2.2. Demokratikleşme Söylemlerine Karşı Görüşler	38
1.4.2. ABD'nin Direkt Olarak Kendi Çıkarlarına Yönelik Amaçları	41
1.4.2.1. ABD'nin Güvenliği.....	41
1.4.2.1.1. ABD'nin Güvenlik Stratejisi.....	43
1.4.2.1.1.1. 2002 Tarihli İlk Güvenlik Stratejisi.....	43
1.4.2.1.1.2. 2006 Tarihli Değişen Güvenlik Stratejisi	46
1.5. Büyük Ortadoğu Projesi ve Enerji Kaynakları	48
1.5.1. Petrol	48

1.5.2. Su.....	51
----------------	----

İKİNCİ BÖLÜM

2. AFGANİSTAN SAVAŞI.....	55
2.1. Afganistan Savaşı'nın Çıkış Sebebi: 11 Eylül 2001 Terörist Saldırısı.....	55
2.1.1. 11 Eylül 2001 Terörist Saldırısı'nın Meydana Gelişi	55
2.1.2. 11 Eylül Saldırısı Sonrası	58
2.2.1. Afganistan Savaşı'nın Çıkışı	61
2.2.2. Afganistan Savaşı'nın Terörü Bitirme Hedefi	64
2.2.3. Afganistan Savaşı'nın Gelişimi	67
2.2.4. Savaşın Vahşi Yüzü: Katliamlar	70
2.2.4.1 Sivil Halkı Hedef Alanlar	70
2.2.4.2. Savaşın En Korkunç Yüzü: Çocuk Katliamları	72
2.2.5. Afganistan'a Yapılan Yardımlar	75
2.2.5.1. Türkiye'nin Yaptığı Yardımlar.....	75
2.2.5.1.1. Eğitime Yönelik Yardımlar	75
2.2.5.1.2. Sağlığa Yönelik Yardımlar	76
2.2.5.1.3. Ekonomik Yardımlar	78
2.2.5.1.4. Askerî Yardımlar.....	79
2.2.5.2. Diğer Ülkelerin Yaptığı Yardımlar	80
2.2.6. Afganistan Savaşı'nda Son Durum.....	82

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. IRAK SAVAŞI	86
3.1. Irak'ı ABD'nin Ortadoğu'daki İkinci Hedefi Yapan Sebepler.....	86
3.2. Irak Savaşı'nın Başlangıcı	89
3.2.1. Savaş Hazırlıklarının Sonu Savaşın Gerekçeleri ve Başlangıcı	89
3.2.2. Askerî Harekâtlar	92
3.2.2.1 Hava Harekâtı	92
3.2.2.2. Kara Harekâtı	95
3.3. İşgalin Ardından Irak Halkına Yapılan Katliamlar	97

3.3.1. Sivil Halkı Hedef Alanlar	97
3.3.2. Irak'ta Emperyalist Vahşet: Çocuk Katliamları	100
3.4. Irak'a Yapılan Yardımlar	102
3.4.1. Türkiye'nin Yaptığı Yardımlar	102
3.4.1.1. Sağlık Yardımları	102
3.4.2. Diğer Ülkelerin Yaptığı Yardımlar	105
3.5. Irak Savaşı Sonrası'nda Iraklı Türkmenler.....	106
3.6. Irak Savaşı'nda Gelinek Nokta	108
SONUÇ.....	112
KAYNAKÇA	119
ÖZET	128
ABSTRACT.....	130

SİMGELER VE KISALTMALAR

B.O.P. : Büyük Ortadoğu Projesi

G.O.P. : Genişletilmiş Ortadoğu Projesi

A.B.D. : Amerika Birleşik Devletleri

NATO: North Atlantic Traditional Organisations

SSCB: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği

GMSH: Gayri Safi Milli Hâsıla

B.M.: Birleşmiş Milletler

OPEC: Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü

ASALA: Armenian Secret Army for the Liberation of Armenia

CIA: Central Intelligence Agency

FBI: Federal Bureau of Investigation

TSK: Türk Silahlı Kuvvetleri

AB: Avrupa Birliği

T.B.M.M. : Türkiye Büyük Millet Meclisi

GİRİŞ

Büyük Ortadoğu Projesi'nin, temel çıkış sebebi, SSCB'nin çöküşünden sonra, dünyanın tek süper gücü olma özelliğine terfi eden ABD'nin, bu rakipsiz pozisyonundan istifade ederek, dünya dengelerine yeniden ve kendi amaçları doğrultusunda şekil verme arzusudur. İşte BOP'un, bir proje olarak ortaya konması, bu genel siyasi şartlarda cereyan etmiştir.¹ Özetle, ABD, 11 Eylül 2001 saldırılarından kısa bir süre sonra uygulama sahasına koyduğu bu projesini saldırılmadan on yıl önce hazırlamaya başlamıştı.

Birinci Körfez Savaşı'nın ABD tarafından kazanılması ve sonrasında meydana gelen gelişmeler, dünyanın genel siyasi dengelerini, Soğuk Savaş Dönemi'nin iki kutuplu sisteminin dışına çıkarmış ve artık iki kutuplu denge sisteminin yerini ağır basan bir ABD hegemonyası almıştı. ABD'nin zaferi ile sonuçlanan ABD – SSCB güç mücadeleleri döneminin sonunda dünyada açıkça ortaya çıkan çok önemli bir gerçek vardı. SSCB ile birlikte onun dünyaya yaymak istediği ideolojisi Sosyalizm de çökmüştür ve aynı zamanda ABD ile birlikte onun baskın ideolojisi Liberalizm de galip gelmiştir. “Francis Fukuyama'nın ‘ tarihin sonunun geldiğini’ iddia ederken” kastetmiş olduğu da işte tam bu noktadır.²

Planlarının yukarıda anlatılmaya çalışılmış olan şartlar sonucunda yapıldığı Büyük Ortadoğu Projesi'nin uygulanma aşaması ise içinde birçok sorular yumağını barındıran “gizemli” 11 Eylül Saldırılarından ardından başlamıştır.³ ABD gibi rakipsiz bir süper gücün, kendi ülkesinde bu şiddetle nasıl vurulduğunun hiçbir zaman anlayamadığı 11 Eylül arka plânında ise çok ciddi bir “parasal güç ve felsefi boyut” da barındırmaktadır.⁴ Burada, üzerinde durulması gereken önemli bir nokta, rakipsiz süper güç ABD'nin rakipsiz otoritesine karşı, artık dünyada ikinci bir süper güç kalmadığı için diğerleri, olarak ifade edilebilecek grubun şiddet dolu tepkisidir.

¹ Atilla Akar, **Büyük Ortadoğu Kuşatması**, İstanbul, 2004, s. 19 - 20

² Hasan Şafak, **Büyük Ortadoğu Projesi İsrail'in İmparatorluk Planı**, İstanbul, 2006, s. 28

³ Buket Bektaş, **11 Eylül Terörist Saldırısı Neticesinde ABD'nin Güvenlik Algılamalarındaki Değişiklik**, Ankara, 2007, s. 34

⁴Bektaş, **a.g.e.** s. 34

11 Eylül Terörist saldırıları sonucunda, bütün dünyanın da kabul edebileceği bir şekilde terör mağduru olan ABD, uğramış olduğu saldırıların bir boyutunun da inanç temeline dayandığı görüşünü savunmuştur. Olayın ardından ABD Başkanı “George Bush’un: Bu olay İslamcı teröristler ve El Kaide tarafından, Usame Bin Laden tarafından yapılmıştır ve yeni bir uygarlıklar çatışması, yeni bir Haçlı seferi başlamıştır” sözleri bunun açık bir kanıtıdır.⁵ ABD’nin dünyayı Sosyalist – Kapitalist bloklarının sona ermesinin ardından bu kez de Müslüman ve Hıristiyan bloklara bölme ve bu kez de ekonomik temelli değil inanç temelli bir mücadeleler yumağı içine girme gayretindedir. Meydana gelmesi ile birlikte, dünyayı büyük bir belirsizlikler kümesi içine atan 11 Eylül 2001, ABD’nin yukarıda da ifade edilmeye çalışıldığı gibi, inanç boyutunu da içine alarak yorumladığı saldırılarla birlikte, bu Amerikan yorumunun içindeki bir takım cevaplanamayan soruları ile de yorumun menfi bir yönü olduğu düşüncesinden, konu üzerinde düşünen beyinleri de arındıramamıştır. Terör mağduru olduğunu iddia eden ABD:

“CIA’nın nasıl haberi olmamıştı, Laden ve ekibi bütün istihbarat birimlerini nasıl anlatabilirdi? Uçaklardaki kara kutular neden yok? Pentagonu saldırılar savunma sistemini nasıl aştı? Neden uçaklar kulelere çarpıp çarpmaz infilak etti? Neden uçaklar kulelere çarpınca binalarda birbiri ardına gerçekleşen patlamalar oldu?” gibi sorulara cevap verememiştir.⁶ Özetle, burada tartışılması gereken husus, belki de terör saldırılarında can ve mal kaybına uğramış olanların trajedisi içinde, ABD’nin nasıl mağdur olduğunun yukarıdaki sorularla da gösterilmeye çalışıldığı üzere bir türlü anlaşılammış ve hatta açıklanamamış olmasının trajikomik görüntüsüdür.

İşte burada anlatılmaya çalışılan 11 Eylül olaylarının ardındaki sır ve sorular kümesi, bu tezde, Büyük Ortadoğu Projesi’nin ortaya konması ile ilgili olarak da düşünülecek bir durumdur. Proje’nin uygulanmasındaki ilk aşama olan Afganistan Savaşı’nda, 11 Eylül’ün ABD’nin savaşa başlamak için bir bile bile ladesi midir? Özetle, 11 Eylül El Kaide Örgütü’nün bir başarısı mıdır, yoksa ABD’nin büyük bir

⁵ Ayfer Selamoğlu, **ABD’nin Büyük Ortadoğu Politikası ve Küresel Yansımaları**, Ankara, 2007, s. 85

⁶ Selamoğlu, **a.g.e.** s. 85

proje için göz yumduğu küçük bir zarar mıdır? Afganistan Savaşı bölümü ile ilgili olarak bu tezde incelenmeye çalışılacak olan sorunsallardan bir tanesi budur.

11 Eylül saldırılarının ABD'nin düşmanlarına karşı yasal cevap hakkını elde etmek için vermiş olduğu bilinçli bir açık olmasının düşünülmesinin en önemli nedeni ise ABD'nin Ortadoğu enerji kaynaklarına ve özellikle de petrole olan büyük ilgisidir.

Gelişmeler burada anlatılmaya çalışıldığı gibi devam ederken, aralarında “Hess, Shell, Chevron – Texaco, Enron, Dynegy ” gibi firmaların temsilcilerinden oluşan bir kurul, ABD'nin içine düştüğü ekonomik açmazlarından kurtulabilmesini sağlamak üzere çalışmalara başlamıştır.⁷ Kurula, ABD'nin bilim ve siyaset camialarından önemli birçok kimse tarafından da destek verilmiştir.

“21. Yüzyılda Stratejik Enerji Politikaları” adı verilen bu raporda, altı çizilen çok önemli bir husus, ABD'nin petrole olan ve giderek de artan ihtiyacıdır.⁸ Raporda, ABD'nin petrole her geçen gün daha fazla gereksinimi duyduğuna atıf yapılmıştır. Bu giderek artan ihtiyacın sebepleri olarak da hem yurt içi ile ilgili olarak, ülkenin sahip olduğu petrol rezervlerindeki azalma hem de olayın yurt dışı boyutuna bakıldığında ise petrol fiyatlarındaki büyük dalgalanmalar gösterilmiştir. Raporda “ABD'nin petrol rezervlerinin 26 milyar varilden 22 milyar varile gerilemiş ” olduğundan söz edilirken, ABD petrol rezervleri, diğer bir büyük güç olan Rusya'nın rezervleri ile de kıyaslanmıştır.⁹ Raporda, bununla ilgili olarak dikkat çeken bir husus da, Rus petrol rezervlerinin ABD'nin iki katından fazla “49 milyar varil” olmasıdır.¹⁰

Raporda ABD'nin petrole olan ihtiyacı, yukarıda anlatılmaya çalışıldığı gibi vurgulanırken, ABD'nin bu şekilde bir sıkıntıya nasıl düştüğü konusuna da değinilmiştir. Raporda, böyle bir sorunun baş göstermesinde önemli bir etken olarak ABD'nin dış politikasında atmış olduğu bazı adımlar gösterilmiştir. Örneğin, “İran,

⁷ Rodrigue Tremblay, **Yeni Amerikan İmparatorluğu**, Ankara, 2007, s. 77

⁸ Tremblay, **a.g.e.** s. 77 - 78

⁹ Tremblay, **a.g.e.** s.78

¹⁰ Tremblay, **a.g.e.** s. 78

Irak, Libya’’ gibi ülkelere konulmuş olan ambargoların, petrol arzının genişlemesine önemli ölçüde sekte vurduğu raporu hazırlayan kurulun gözünden kaçmamıştır.¹¹

Raporda eleştiri konusu yapılan bir diğer önemli problem de, petrol üretimindeki genişlemeye ket vurulmuş olmasının yanı sıra bir diğer yandan da, petrol tüketimini azaltacak, en azından petrol tüketimindeki artışı engelleyecek tedbirlere başvurulmamış olmasıdır. Raporda, ‘‘1970 – 1995’’ yılları arasındaki 25 yıllık dönemde ABD’nin en fazla ‘‘ulaşım’’ sektöründe olmak üzere, petrol tüketiminde ‘‘% 52’den 66’ya’’ yüzde 14’lük bir artış olduğu belirtilmiştir.¹² Petrole oranla, daha doğa dostu olan enerji kaynaklarının kullanılmasının özendirilmesi gerektiğini de vurgulayan kurul, sözü edilen raporunu ise şu sonuçla bitirmiştir:

‘‘Eğer Amerika mevcut enerji koşullarına stratejik olarak tepki göstermezse, rakiplerine karşı olan üstünlüğünü devam ettirememesi ve ekonomisini değişken enerji fiyatlarına mazur bırakma riskiyle karşı karşıya kalacaktır.’’¹³

İşte burada sözü edilemeye çalışılan rapor ve özellikle sonuç kısmı da bu tezin bir diğer önemli sorunsalına ışık tutacaktır. Bu tezde incelenmeye çalışılacak olan en önemli sorunsallardan bir tanesi de, Amerika Birleşik Devletleri’nin, Ortadoğu’ya, bölgenin sahip olduğu enerji kaynakları üzerinde etki kurmak için yerleşmeye çalışıp çalışmadığı hususudur. Dikkatle incelendiğinde, raporun özetle sonuç kısmı, ABD’nin petrol elde etme gereksinimlerini açık bir şekilde gözler önüne sererken, yukarıda verilmiş bu gereksinimin rakamsal boyutu da bu hipotezi ciddi oranda destekler niteliktedir.

Konu hakkında, çalışmış olan, bir başka önemli fikir adamı da ‘‘Eski üst düzey CIA yetkilisi, El Kaide uzmanı ve Imperial Hubris adlı kitabın yazarı Michael Schewer’’dir.¹⁴ Michael Schewer ise ABD’nin Ortadoğu petroleri başta olmak üzere, enerji kaynaklarına olan yoğun ihtiyacını ve bu ihtiyacını karşılamak için seçmiş olduğu yolun da savaş yolu olduğunu şu sözleri ile açıklamaktadır.¹⁵

¹¹ Tremblay, a.g.e. s. 78

¹² Tremblay, a.g.e. s. 78

¹³ Tremblay, a.g.e. s. 78

¹⁴ Antonia Juhasz, **Bush’un Ajandası Dünyanın Ekonomik İstilasını**, İstanbul, 2006, s.201

¹⁵ Juhasz, a.g.e. s.201

“Birleşik Devletler’in Irak’ı işgal etmesi, önceden saldırı değildi, tıpkı 1846’daki Meksika Savaşımız gibi, acil tehdit oluşturmayan ama yenilgisi büyük ekonomik avantajlar sağlayacak bir düşmana karşı, önceden düşünülmüş, aç gözlülükten kaynaklanan, kapris sonucu bir savaştı.”¹⁶

ABD’nin, Büyük Ortadoğu projesi ile ilgili, en temel iddialarından bir tanesi, bölgeye demokrasiyi getirmektir. Batılı ülkelerin, Ortadoğu’yu anti- demokratik bir yer olarak algılama ve bunun yanlış olduğunu düşünme tezi, günümüzden birkaç yüzyıl öncesine kadar götürülebilecek bir geçmişe sahiptir. Batılı bilim insanlarının doğudaki bu demokratik geri kalmışlık hakkında çeşitli görüşleri her zaman olmuştur. Çoğu kez söz konusu gerilik, gerek bölge halklarının gelenek ve göreneklerine, gerek bölgedeki baskın din olan İslam’a dayandırılmak istenmiştir. Batının Ortadoğu’nun demokratik geri kalmışlığı hakkında iddialarının önemli bir çelişkisi ise Batılı aydınların bu konuda net bir söylem birliğine varamamış olmalarıdır. Örneğin konu üzerinde çalışmış bilim insanlarından Renan isimdeki bir aydının, Ortadoğu’nun dinsel eğilimlerinin demokratik gelişmemişliğin önünde ciddi bir engel olmadığı yönünde ciddi iddiaları bulunmaktadır. Bununla birlikte Ortadoğu’nun demokratik geriliğinde ABD’nin uzun bir süre bölgenin anti – demokratik liderleri ve hükümetlerine vermiş olduğu destek de bu gerilikte vurgulanması gereken önemli bir kilometre taşı niteliğindedir.¹⁷ İşte bu vurgu Batı dünyasının genel anlamdaki Ortadoğu demokrasisi hakkındaki fikirsel çelişkileri gibi, daha spesifik bir bakışla Büyük Ortadoğu Projesi’nin de ciddi bir tezadını oluşturmaktadır. Bu sebeple ABD’nin Ortadoğu’yu demokratik bir bölge yapma iddiası da bu tezde incelenmeye çalışılacaktır.

ABD’nin Büyük Ortadoğu Projesi ile ilgili olarak mutlaka göz önüne alınması gereken bir diğer husus da ABD’nin bu projesini uygulama yoludur. Burada ABD’nin özellikle Irak’a açmış olduğu savaşın kanıtlanmış hiçbir hukuki gerekçesi yoktur. Başka bir deyişle ABD’nin Irak Savaşı öncesinde Irak’la savaşmak için ortaya atmış olduğu hiçbir iddiasını kanıtlayamamıştır. Bu ise dünyanın süper gücü olan ABD’nin, 21. yüzyılda bile kendi çıkarları söz konusu olduğunda askeri gücüne

¹⁶ Juhasz, a.g.e. s. 201

¹⁷ (Erişim) <http://www.tumgazeteler.com?a=769617>, 19.06.2004

dayanarak her türlü işgali yapabileceğinin göstergesidir. Buradan anlaşılacağı gibi, uluslararası hukuk kuralları, uluslararası en büyük güç olan ABD'yi ilgilendirmemektedir. Irak Savaşı'nın kabul edilebilir hiçbir hukuki dayanağının olmaması buna bir örnektir.

ABD'nin Irak Savaşı ile ilgili olarak göz ardı edilmesi mümkün olmayacak yine bir hukuksuzluğu da Irak'ı yönetimi ile ilgilidir. Nitekim bu işgal sonrası Irak'ında yaşanan hukuk dışılık insan hakları ihlallerine kadar varmıştır. İşte bu hukuksuzluk sonucunda da saldırıya uğrayan taraf da olaya terörle cevap vermiştir.

Burada sözü edilmeye çalışılan şiddete şiddetle, terörle cevap verme politikası da küresel bir nitelik kazanmıştır. “2004 Mart ayında İspanya’da trenlerin bombalanması, Blair’in Türkiye’yi ziyareti sırasında İngiliz Konsolosluğu, bankaları” gibi kurumlara yapılan saldırılar uluslararası bir nitelik kazanarak çok geniş bir coğrafyayı kana bulayan menfur hadiseler olagelmişlerdir.¹⁸ Bu hadiselerin ise bir türlü önünün alınamaması ABD’ye politik olarak en yakın olduğu ülkelerden dahi tepkiler gelmesine neden olmuştur. Bunların da ötesinde, ABD’nin özellikle “Ebu Garip Hapishanesi’nde tutuklulara yapmış olduğu cinsel baskılar” ve bunun açık bir göstergesi olan “Cenevre Sözleşmeleri”nin çok açık bir şekilde ihlali, değil ABD’nin müttefiki olan ülkelerde, ABD içinde bile, çok ciddi tepkilerin doğmasına yol açmıştır.¹⁹ Amerikan İç Politikası’nda yapılan hükümete yapılan eleştirilerde muhalif kanadın elini çok güçlendiren ABD Hükümeti’nin bu gibi açıkları, ABD Hükümeti’nin hem içeride hem de dışarıda “yalnızlaşması” sonucunu beraberinde getirmiştir.²⁰ Tezin Irak Savaşı ile ilgili olarak hazırlanması planlanan bölümünde söz edilen hukuk dışılıklara da yeri geldikçe değinilmeye çalışılacaktır.

Büyük Ortadoğu Projesi’nin şu ana kadar meydana gelmiş iki savaşı da günümüzde tam bir açmazlar zinciri olmuşlardır. Bir başka deyişle, ABD için adeta ikinci ve üçüncü Vietnam olmuşlardır. Afganistan’da Usame Bin Ladin yakalanamadığı gibi ülkeye de ABD’nin istediği yönetim şekli bir türlü verilememiştir. Irak’ta ise, 2003 yılından bu yana, işgalin üzerinden yıllar geçmesine

¹⁸ Hasan Köni, **Amerika’nın Uluslararası Politikası**, İstanbul, 2007, s.116

¹⁹ Köni, **a.g.e.** s. 116

²⁰ Köni, **a.g.e.** s. 116

rağmen her geçen gün patlayan bombaların, terörün ve şiddetin sonu getirilemediği gibi sözü edilmeye çalışılan menfur hadiseler kontrol altına dahi alınamamışlardır. ABD ise, işgal ettiği iki ülkede de ne çekip gidebilmekte ne de duruma el koyabilmektedir. Özetle, B.O.P., savaş metodu ile her geçen gün biraz daha dibe batmaktadır. Bu nedenle, bu tezde incelenilmesi planlanan bir diğer önemli sorunsal ise savaş metodunun B.O.P.'u ve ABD'yi günümüzde getirdiği noktadır.

İçerik esasları yukarıda anlatılmaya çalışılan konulardan oluşturulması planlanan bu tezin, dört bölümden oluşturulması düşünülmektedir. Birinci bölümde, Büyük Ortadoğu Projesi'nin genel özellikleri, ikinci bölümde ilk uygulanma aşaması Afganistan Savaşı, üçüncü bölümde ise ikinci uygulanma aşaması olan Irak Savaşı anlatılmaya çalışılacaktır. Son bölümde ise tezin genel çıkarımlarını gösterilemeye çalışılacağı sonuç bölümü ve kaynakçanın oluşturulması planlanmaktadır. Tezin oluşturulması aşamasında, konu hakkında yazılmış olan eserlerden yararlanılmakla birlikte tez, bu kaynakların alıntılanması, yorumlanması ve değerlendirilmesi şeklinde oluşturulmaya çalışılacaktır.

Bu tezin oluşturulma amacı Büyük Ortadoğu Projesi hakkında incelemeler ve araştırmalar yapmaktır. Çünkü söz konusu Proje'nin, Türkiye'yi çok yakından ilgilendirdiği düşünülmektedir. Türkiye için hayati bir öneme sahip olduğu düşünülen bu projenin, bu denli hayati görülmesinin bazı nedenleri vardır ki, bu nedenler aynı zamanda bu tezin hazırlanmasına neden gerek duyulduğu, bu çalışmanın neden oluşturulduğu sorularına da cevap niteliğindedir. Amaçların açıklanması gerekirse:

Bilindiği gibi Büyük Ortadoğu Projesi, her şeyden önce bir Amerikan Projesi'dir. Amerika ise gerek günümüzde dünyanın rakipsiz süper gücü olması ve gerekse Türkiye ile uzun bir süreden beri devam eden stratejik ortaklık ve müttefiklik ilişkisi nedeniyle, Türkiye'nin çok yakından takip etmesi gereken bir ülkedir. Özetle, Türkiye'nin stratejik ortağı ve müttefiki de olduğu bir süper gücün uluslararası ilişkilerine yönelik bu denli büyük çalışma ve projelerine kayıtsız kalma şansı yoktur.

Yukarıda da söz edilmeye çalışıldığı gibi, Türkiye'yi çok yakından ilgilendiren ve bu tezin oluşturulmasında, bu yoğun ilginin büyük rol oynadığı bu projenin Türkiye'yi hayati derece ilgilendiren bir yönü de kapsadığı coğrafyadır. Büyük Ortadoğu Projesi'nin kapsadığı coğrafya birçok nedenle hem Türkiye'yi hem de dünyadaki her ülkeyi yakından ilgilendirmektedir. Özetle, günümüzde dünyanın kaynakları olarak betimlenebilecek bir coğrafya olan Ortadoğu, zaten hiçbir ülkenin kayıtsız kalamayacağı kadar önemlidir.

B.O.P.'un kapsadığı coğrafyanın Türkiye'yi çok yakından ilgilendirdiği yukarıda da anlatılmaya çalışılmıştı. Şimdi bunun nedenleri açıklanmaya çalışılırsa, B.O.P.'un sınırları Türkiye'yi dolaylı ve doğrudan ilgi olmak üzere iki nedenle ilgilendirmektedir.

Dolaylı ilgi, ABD'nin, B.O.P. Projesi bağlamında değişiklikler yapmak istediği ülkelerin arasında Türkiye'nin komşularının da olmasıdır. Türkiye'nin komşularının kaderini çok ciddi bir biçimde değiştirmeyi planlayan bu proje, elbette ki bu yönüyle de Türk Dış Politikası'nda son derece dikkatle izlenmesi gerekli bir durumdur.

B.O.P.'un değişimler planladığı coğrafyanın Türkiye'yi, yukarıda söz edilmeye çalışıldığı gibi, dolaylı olarak ilgilendirmesinin yanında doğrudan ilgilendiren bölümü daha hassas ve daha özeldir. Burada adı geçen coğrafi olarak doğrudan ilgi tanımından kastedilmeye çalışılan şey, tam olarak, bu projenin kapsamında değişimler planlanan bir ülkenin de Türkiye olmasıdır. Özetle, B.O.P., Türkiye'yi komşuları üzerinde yapılması amaçlanan değişimlerle ilgili olarak yakından ve dolaylı olarak, kendisinin de bu projeye dâhil bir ülke olması dolayısıyla da doğrudan ilgilendirmektedir.

Bu aşamada Türkiye'nin de kaderinde büyük değişimler yapmayı planlanan Büyük Ortadoğu Projesi'nde, Türkiye'nin çok özel bir yeri vardır. Açıklamak gerekirse, Türkiye, hem B.O.P.'un coğrafyasının içinde kaldığı için hem de bizzat B.O.P. kapsamında kendisini değiştirmeye çalışan ABD'nin müttefiki ve stratejik ortağı olduğu için bu projede özel bir yeri vardır. Özetle, Türkiye, B.O.P.

çerçevesinde, değiştirilmesi planlanan Suriye ve İran gibi daha Amerikan karşıtı ülkelerden de Amerikan yanlısı politikalarıyla da ayrılmaktadır.

Türkiye'nin Büyük Ortadoğu Projesi içindeki konumu o kadar özeldir ki, yukarıda da anlatılmaya çalışıldığı gibi, Türkiye hem B.O.P. kapsamında, üzerinde değişiklikler yapmak istediği bir ülkedir hem de ABD'nin B.O.P. Projesi ile ilgili olarak Türk Hükümet Başkanlarına vermiş olduğu eş başkanlık kavramıyla projenin özel bir üyesidir.

Burada Türkiye'ye verilen eş başkanlık kavramı da son derece ilginç bir konudur. Çünkü projenin eş başkanı olması dolayısıyla projeyi desteklemesinin beklenmesinin mantıklı olacağı Türkiye, ABD'yi, kendisinin de eş başkanı olduğu bu projenin ikinci savaşı olan Irak Savaşı'yla ilgili olarak reddettiği 1 Mart Teskeresi ile yalnız bırakmıştır.

Türk Parlamentosunca büyük oranda kabul gören ancak 3 oyla reddedilen 1 Mart Teskere'si, Süleymaniye'de, yıllardan beri yasal olarak bulunan ve görevi sadece Süleyman Şah'ın türbesini beklemek olan 11 Türk askerinin Irak'ta başlarına çuval geçirilmesine kadar uzun bir süreci de beraberinde getirmiştir. Bu nedenle, proje bağlamında Türkiye'nin Amerikalıların gözündeki konumu da ister istemez değişmiştir. Türkiye, bu kapsamda da B.O.P.'un yakın bir takipçisi olmak durumundadır.

Büyük Ortadoğu Projesi'nin Türkiye'yi ilgilendiren ve bu bağlamda bu konunun, bu tez bağlamında araştırma konusu yapılmasının bir diğer nedeni de B.O.P.'un kapsadığı alanın bir diğer önemli özelliği de, sahip olduğu yer altı zenginliklerdir. B.O.P. kapsamında olan ülkelerin sahip olduğu petrolün ve doğalgazın, dünya enerji kaynaklarının ne kadar büyük bir kısmına eşit olduğu bilinen bir gerçektir. İşte Amerika gibi rakipsiz bir süper gücün dünyanın bu kadar yoğun enerji kaynakları üzerinde yapmak istediği bu kadar büyük değişikliklerin de hem Türkiye'yi hem de geri kalan bütün dünyayı yakından ilgilendirdiği düşünülmektedir.

Büyük Ortadoğu Projesinin, Türkiye'yi çok yakından ilgilendirdiği düşünülen bir diğer boyutu da B.O.P.'un, başarılı veya başarısız olması durumunda dünya güç dengelerinde yapacağı büyük değişimdir. Açıklamak gerekirse, dünyanın tek süper gücü olan ABD, bu projesinde başarılı olması durumunda, dünyanın ihtiyaç duyduğu enerji kaynaklarının çok büyük bir kısmına sahip rakipsiz süper gücü olmaya terfi edecektir. Ayrıca B.O.P.'un ABD'nin istediği doğrultuda gelişmesi ve sonlanması durumunda, ABD'nin Ortadoğu enerji kaynaklarına sahip olmasının Amerikan ekonomisine ekleyeceği ekonomik artı da elbette ki, çok büyük bir çapta olacaktır. Bütün bu gelişmelerin de dünya güç dengelerinde yapacağı değişim inkâr edilemez ve göz ardı edilemez boyutlarda olacaktır. Türkiye'nin stratejik ortağı ve müttefiki olan ABD'nin bu projesinde başarılı olması durumunda Türkiye ile ilişkilerinin nasıl bir işlerlik kazanacağı ayrı bir tartışma konusu olmakla birlikte, bu nokta da Türkiye'yi çok yakından ilgilendirmektedir.

İşte yukarıda anlatılmaya çalışıldığı sebepler nedeniyle, bu tez bağlamında inceleme konusu yapılmaya çalışılacak Büyük Ortadoğu Projesi'nin, incelenen diğer kaynaklardan farkının da Büyük Ortadoğu Projesi'ni; beraberinde getirdiği savaşları, savaşlarının nedenleri, sonuçları ve savaş politikalarının B.O.P. kapsamında ABD'yi getirdiği nokta bakımından Proje'yi değerlendirmesi olarak planlanmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. BÜYÜK ORTADOĞU PROJESİ'NİN GENEL HATLARI

Giriş bölümünde, Büyük Ortadoğu Projesi'nin, genel hatlarına değinilmeye, Büyük Ortadoğu Projesi'nin tarihi, amaçları, hedefleri ve uygulanma aşamalarının genel bir şablonu çıkartılmaya çalışmıştır. Tezin bu bölümünde Büyük Ortadoğu Projesi'nin ne olduğu sorusuna detaylı bir şekilde cevap aranmaya, Proje'nin ana hatlarının, genel esaslarının ne olduğu gösterilmeye çalışılacaktır. Bu bölümün yazılma amacı, Büyük Ortadoğu Projesi'nin, ne olup ne olmadığı, kimler tarafından hangi amaçlara hizmet etmesi amacıyla hazırlandığı, hangi aşamalardan geçtiği gibi sorunsalların ayrıntılı bir biçimde incelenmeye çalışmaktır.

1.1. Büyük Ortadoğu Projesi'nin Tarihsel Oluşum Süreci

1.1.1. Ortadoğu Kavramı'nın İlk Ortaya Çıkışı

Avrupa'nın günümüzden 3 – 4 yüzyıl önceki tarihinde de görülmüş olan ardi arkası kesilmez nitelikteki çatışmaları, günümüzde ise Ortadoğu adı verilen coğrafyanın en büyük sıkıntılarında bir tanesidir. Bölgeyi kaynayan bir kazan haline getiren ve işte tam da bu noktada tansiyonu da hiç düşürmeyen nedenler, yine Avrupa'nın da bir zamanlar yaşamış olduğu, “din ya da ideoloji olarak tanımlanan hizipler”dir.²¹ Ortadoğu'nun, Semavî inançların yeryüzüne indirildiği yer olmasının verdiği özel durumu ve günümüzde de, bütün büyük devletlerin ve güç odaklarının iştahını kabartan doğal zenginlikleri ile yüzyıllardan beri kendisini dünyanın kaynayan kazanı olma statüsünden kurtaramamıştır.²²

Ortadoğu'nun günümüzde gelmiş olduğu bu artık süreklilik kazanmış olan kargaşa halinde bölgenin yakın tarihinin çok büyük bir etkisi vardır. Bölge

²¹ Henry Kissenger, *Does America Need A Foreign Policy*, New York, 2001, s. 262

²² Kaan Kutlu Ataç, *ABD'nin Ortadoğu Politikası: Son Gelişmeler Işığında Suriye Örneği*, Ankara, 2006, s. 35

halklarının kendilerine önder olarak seçtikleri kimseler ve önderlerinin yapmış oldukları müttefiklik ilişkileri bölgenin alışılagelen yanlış seçim trajediler silsilesi olmuştur. Birinci Dünya Savaşı'nda Osmanlı Devleti'nin yapmış olduğu yanlış müttefik seçme intiharı, bölgenin sonu gelmez bölünmelerinin başlangıcıdır. Osmanlı'nın yanlış seçimini daha sonra da bölgenin diğer devletlerinin ve halklarını yanlış ortaklıkları izlemiştir. Burada, vurgulanması gereken bir husus “halifeliğin kaldırılması” olayında, dönemin, yeni kurulmuş olan Türkiye Cumhuriyeti'nin demokratik tercihleri kadar Müslüman Arapların bağlı oldukları devlet Osmanlı'nın düşmanları ile taraf olmalarının da payı olduğudur.²³ Dick Cheney, işte tam bu noktada, “hilafetin kaldırılmasından acı duyan Usame Bin Laden”in bu sorunu için “şizofreni” tanımlamasını yapmıştır.²⁴ Cheney'in, bu tanımlamasındaki temel dayanağı da Arapların da yanlış müttefiklik ilişkileri ile bilmeden de olsa “hilafetin kaldırılmasına” zemin hazırlamış olmalarıdır.²⁵

Ortadoğu'nun bünyesinde, “siyasal” ve “toplumsal” birçok ayrılmışlıklar barındıran bir bölge olmasına rağmen, sahip olduğu doğal sınırlarının ve dikkate değer özelliklerinin insanlar tarafından fark edilmesi, aslında bu açıdan bakıldığında çok geç bir tarihe, “20. yüzyılın hemen başına” denk gelmektedir.²⁶ Bölgenin yüzyıllardan beri fark edilememiş sınırlarını ilk olarak keşfeden, bir anlamda, yüzyıllardır bilinen, işgal edilen, savaşılan bölgenin adını koyan kişi ise “İngiliz General ve İran İmparatorluk Bankası Genel Müdürü Thomas Gordon”dur.²⁷ Thomas Gordon'un söz ettiği Ortadoğu, günümüzde, “İran ve Afganistan” devletlerini içine alan bölgedir.²⁸ Ancak Ortadoğu tanımının ilk sahibi olarak en çok bilinen isim ise Alfred Thayer Mahan adlı bir ABD'lidir. Mahan'ın bu adlandırmaya iten nedenler de yine kaynayan bu coğrafyadaki İngiliz'lere yönelik potansiyel tehditlerin bertaraf edilmesidir. Alfred Thayer Mahan ise Ortadoğu'nun sınırlarını, “İran Körfezi ve onun sahili ” olarak çizmiştir.²⁹ Ancak, bu terimin de genel bir işlerlik kazanması, Valentine Chirol isminde bir aydının yazıları sonucunda

²³ Dicle Tekkaya, **Büyük Ortadoğu Projesi ve Türkiye'nin Konumu**, Ankara, 2007, s. 29 -30

²⁴ Tekkaya, **a.g.e.** s. 30

²⁵ Tekkaya, **a.g.e.** , s. 30

²⁶ Ataç, **a.g.e.** s. 33

²⁷ Ataç, **a.g.e.** s. 33

²⁸ Ataç, **a.g.e.** s. 33

²⁹ Ataç, **a.g.e.** s. 33

olmuştur. Valentine Chirol'un, kendisinden önce bölgeyi isimlendiren diğer şahsiyetlerden önemli bir farkı, yapmış olduğu Ortadoğu betimlemesinin, günümüze çok yaklaşmış olmasıdır. Bu açıdan bakıldığında, Thomas Gordon ve Thayer Mahan tarafından başlanan Ortadoğu'nun dünyanın ayrı ve önemli bir parçası olarak keşfi, Valentine Chirol ile tamamlanmıştır. Valentine Chirol bölgenin sınırlarını "İran, İran Körfezi, Irak, Arabistan'ın doğu sahili Afganistan ve Tibet" bölgelerini içine alan coğrafya parçası olarak belirtmiştir.³⁰

Yukarıda da anlatılmaya çalışıldığı gibi Ortadoğu, kendi içsel nedenleri dolayısıyla tarihin her devrinde bir kargaşalıklar coğrafyası olma özelliğini korumaktadır. Ancak Ortadoğu'nun 21. yüzyıla damgasını vuran kargaşalarının temelleri Sanayi devrimi ile önem kazanan ve devrime kadar ne işe yaradığı hakkında bile bir fikir sahibi olunamayan petrol gibi doğal kaynakların keşfine dayanır. Bu anlamda Ortadoğu'nun emperyalist anlamdaki keşfi de çeşitli tarihsel araştırmalar yapma bahanesi ile dönemin Osmanlı toprakları olan o bölgelere sızan Batılı casuslarla başlamaktadır.

Sanayinin insan hayatına, petrolün de sanayinin temeline oturması ile birlikte bin yıllardan beri var olan değerine birkaç kat daha değer katan Ortadoğu'nun bugünkü siyasal yapısının şekillenmesinde ise bölge liderlerinin ve halklarının siyasal tercihleri rol oynamaktadır. Fransız İhtilali ve dünyaya yansımaları olan özgürlük milliyetçilik gibi kavramlarla Osmanlı'ya isyan eden bölge halkları, kendilerini tebaa sayan bir Osmanlı'dan kurtulmuşlar, ancak bunun karşılığı olarak da kendilerini sömürge sayan Batı'nın eline düşmüşlerdir. İşte bölgenin bu gün yaşadığı bütün sıkıntı ve sorunlar da bu birkaç yüzyıllık yanlış siyasal tercihlerin bir sonucudur.

1.1.2. Büyük Ortadoğu Projesi'nin İlk Ortaya Çıkışı

"Genişletilmiş Ortadoğu ve Kuzey Afrika Girişimi" adıyla 2004 yılında yapılmış olan G-8 toplantısında ABD tarafından zirve üyesi ülkelere açıklanmış olan,

³⁰ Ataç, a.g.e. s. 33

Ortadoğu'yu ABD çıkarları doğrultusunda dönüştürme projesi olan B.O.P., basında “ilk olarak Washington Post Gazetesi'nde” yankı bulmuştur.³¹ “Arap dünyasının prestijli gazetelerinden El-Hayat ise taslağı ele geçirdiğini belirtmiştir.”³²

Gün geçtikçe artan popülaritesinin bir sonucu olarak her geçen gün üzerine biraz daha çok şey yazılan, çizilen, eleştirilen bir proje halini alan Büyük Ortadoğu Projesi, ABD'de özellikle son dönemlerde daha da güç kazanan Yeni Muhafazakârlar grubunun genel politik tercihleri doğrultusunda şekillenmiştir.

Bir an için, projenin arka planı bir yana bırakıldığında proje, Ortadoğu Devletleri için bir kalkınma planı görünümündedir. Bölge devletlerinin politik, ekonomik ve sosyal sıkıntıları ve ABD'nin bu sıkıntıların çözümü için ortaya attığı çözümler, B.O.P.'un bir Ortadoğu Kalkındırma ve Geliştirme Planı olduğunun zannedilmesine yol açacak türden ifadelerdir. Projede, bölge ülkelerinin kurtulmasında en önemli aşama olarak ise bölgenin tam anlamında Batılı bir demokrasi kültürünü benimsemesi gerektiği vurgulanmaktadır.

Yukarıda ifade edilmeye çalışıldığı şekilde ideolojik kısmı tamamlanmış olan B.O.P.'un, uygulanmaya konması ise savaşlar şeklinde olmuştur. 11 Eylül 2001 sonrası başlayan savaşlar zincirinin ilk halkası Afganistan, ikinci halkası ise Irak olmuştur. Projenin uygulanma aşamaları olan savaşlar, savaşılan ülkeleri, yakmış, yıkmış ve ülke vatandaşlarına savaş öncesi durumlarını aratır durumlar yaratmıştır. Burada, projenin teorisi ile pratiği arasında çok büyük farklar olduğu açıkça görülmektedir. Bu farkın gerçek nedeni ise ABD'nin aslında geri kalmış ülkelerin çıkarlarını düşünen büyük devlet maskesi altında emperyalist amaçlarına ulaşabilme çabaları yatmaktadır.

ABD'nin burada söz edilmeye çalışılan bu emperyalist istekleri, aslında iddia edildiği gibi 11 Eylül saldırıları sonrası sürecin getirdiği küresel terör ortamının yarattığı güvensizlik ortamının gelişmeler olmaktan da çok uzaktır. Özellikle B.O.P.'un mimarları olan “Neo – Con'ların 1992 yılından başlayarak ABD Başkanı Bill Clinton'a gönderdikleri ve Irak'ın işgal edilmesini isteyen mektupları” bile

³¹ (Erişim) <http://www.wowturkey.com/forum/viewtopic.php?t=28297>, 25.07.2006

³² (Erişim) <http://www.wowturkey.com/forum/viewtopic.php?t=28297>, 25.07.2006

bunun bir kanıtıdır.³³ Yazılmış olan bu mektup dahi, ABD'nin bölgeyi bir sömürü alanı yapması amacını açıkça gözler önüne serer niteliktedir.³⁴

Komünist Blok'un çökmesinden sonra ABD, dengelerin birden bire değiştiğini ve artık terazinin ağırlık kefesinde sadece kendi rakipsiz gücünün kaldığını fark etti. İşte bu süreçte SSCB'nin yerini alan yeni hedef, Ortadoğu olmuştur. Bunun bazı sebepleri vardır. Her şeyden önce, SSCB'nin dağılması ile dünyanın tek rakipsiz süper gücü kalan ABD, Ortadoğu'nun zengin enerji kaynaklarını elde etme çabası içine girmiştir. ABD'nin süper güç olduğu bu dönemde, sömürgeleştirilmeye çalışılan bölge devletlerinin büyük bir kısmı da deyim yerindeyse, süper güçsüzlük dönemlerini yaşamaktaydılar. Bölgenin asla bitmeyen iç huzursuzlukları ve temeli yüzyıllara dayanan geri kalmışlıkları, ABD'nin bölgenin açıkça üzerine gitmesini kolaylaştırmaktaydı.

Genel ekonomik sistemini “silah sanayi” üzerine bina etmiş olan ABD, bu sektörün devamı için dünyada her zaman savaşların ve çatışmaların olması gerektiğinin bilincinde idi.³⁵ Aksi halde barış ve güven dolu bir dünyada silah üretmenin büyük ekonomik getiriler getirmesini beklemek mantıksızlık olurdu. ABD için, üretimini tüketecek bir yeni düşmana ihtiyaç vardı. Bu düşman da hem sömürülmeye ve uğruna ülkenin silah stoklarını eritmeye değer yer altı zenginlikleri olan ve hem de yukarıda da izah edilmeye çalışıldığı gibi bir süper güce karşı ciddi bir mukavemet gösterebilme imkân ve kabiliyetinden de uzak olan Ortadoğu ülkeleri olarak seçilmiştir.³⁶

İşte anlatılmaya çalışılan bu genel hava içinde, “Eski ABD Dış İşleri Bakanı Henry Kissenger'in, sağ kolu sayılan Ulusal Güvenlik Danışmanı Brent Scowcroft ” dünyanın artık yeni bir şekil alacağı iddiası ile ortaya çıkmıştır.³⁷ Brent Scowcroft'un “Yeni Dünya Düzeni” diyerek tanımladığı yeni sistem, Soğuk Savaş döneminden farklı olarak, artık insanların ekonomik ve siyasi görüşlerini değil, bizzat en manevi

³³ Emin Yılmaz, Stratejik Boyut, “ Büyük Ortadoğu Projesi'nin Tarihi ”, 27.11.2007 (Erişim)
http://www.stratejikboyut.com/haber/buyuk-ortadogu-projesintarihi--1871.html

³⁴ Bknz. Yılmaz, a.g.k.

³⁵ (Erişim) <http://www.turkforum.net/showthread.php=25897>, 22.10.2004

³⁶ (Erişim) <http://www.turkforum.net/showthread.php=25897>, 22.10.2004

³⁷ Şafak, a.g.e. s. 17

değerleri olan dinlerini ve inançlarını hedef alıyordu.³⁸ Brent Scowcroft'un bu iddialarını destekleyen bir başka önemli isim de Samuel Huntington'dur. Samuel Huntington ise konu hakkında yapmış olduğu açıklamasında, Brent Scowcroft gibi üstü kapalı bir tanımda yapmamış, iki kutuplu sistemin çökmesi ile birlikte yakın gelecekte dünyayı bekleyen yeni mücadelelerin bir "medeniyetler çatışması" olacağını açıkça ilan etmekten çekinmemiştir.³⁹ Yine bizzat Samuel Huntington'un burada bahsi geçen, mücadelelerin "Batı ve İslam" arasında olacağını söylemesi insanlığın ne kadar tehlikeli bir uçuruma doğru sürüklendiğini açıkça gösterir niteliktedir.⁴⁰

ABD, SSCB'nin çöküşünden sonra dünyanın almış olduğu yeni pozisyonu çok iyi bir şekilde ve oldukça çabuk algılamış ve Kapitalist ABD'nin Komünist düşman algısını derhal Protestan ABD'nin Müslüman düşman algısına entegre etmiştir. Bu yeni düşman algısı, ABD için, esasında çok başarılı bir seçimdir. Bunun bazı sebepleri vardır. Her şeyden önce ABD, 21. yüzyılın kendisine getirdiği rakipsiz kalmış bir dev olmanın ne anlama geldiğini çok iyi algılamıştır. Zaten Ortadoğu gibi bütün dünyanın göz bebeği konumunda bir coğrafyada çeşitli süper güçler olduğu dönemlerde hiçbir devletin tek başına büyük paylar arama olasılığı da yoktur.

Ayrıca ABD, büyük ekonomik kazançlar elde edebileceği bu coğrafyada B.O.P.'un başarıya ulaşması halinde daha başka kazançlar da elde etmiş olacaktır. Öncelikle, Ortadoğu, devrin süper gücünün yönlendirmeleri ile Amerikanlaşacaktır. Bu, bundan sonraki süreçte SSCB gibi karşıt görüşlü bir yeni süper gücün ortaya çıkmasına da ciddi bir engeldi. Çünkü karşıt bir dünya görüşü çıkarsa ABD kültürü zaten dünyaya hâkim olmuş olacaktır.

ABD'nin Büyük Ortadoğu Projesi üzerinde bir başka büyük kazancı ise askeri bir nitelikte olabilirdi. Bu ise hem ABD cephanelerinde bekleyen süresi geçmeye yakın silahların kullanımı hem de ABD ordusuna güçsüz olan devletlerle yapılacak ve teknolojinin yardımı ile kazanılacak kolay savaşlar ise gerçek tatbikatlar fırsatı veriyordu. Ayrıca dünya üzerinde hiçbir savaş çıkmaması halinde son

³⁸ Şafak, a.g.e. s. 17

³⁹ Şafak, a.g.e. s. 18

⁴⁰ Şafak, a.g.e. s. 17 - 18

kullanma tarihinin geçmesi ile birlikte çöpe atılacak ABD silahları Ortadoğu'nun ele geçirilişi ile birlikte silahlara harcanan dolarların ziyan olması bir yana belki de yüzyıllar boyu ABD sanayisini her türlü enerji bazlı dış kaynak sıkıntılarında kurtaracak bir yere harcanmış olacaktı. Böyle kısa dönemli savaş masraflarının orta ve uzun dönemde ABD'nin en büyük can damarları durumuna gelme olasılığı olan bir coğrafyaya harcanması da çok mantıklı idi. Özetle, Büyük Ortadoğu Projesi, başarılı olması halinde hem ABD bütçesini, hem ABD sanayisini hem bu maddenin bir alt başlığı olarak savaş sanayisini ve hem de kültürünü bir daha yeni bir rakibin de ortaya çıkmasına yüzyıllar boyu izin vermeyecek şekilde sarsılmaz temellere oturtma olasılığı olan bir proje görünümündeydi.

1.2. Ortadoğu'nun Dini ve Kültürü

1.2.1. Ortadoğu'da Din Olgusu

Sanayi Devriminin doğal bir sonucu olarak petrol ve diğer enerji kaynaklarının önem kazanması, bu kaynakların ise Ortadoğu'da bulunması ile birlikte, özellikle 19. ve 20. asırlarda bölge stratejik bir konuma gelmiştir.

Bölgenin sanayileşmiş Batılı Devletler tarafından emperyalist amaçlı paylaşımı bunun sonucu olarak bölgede çıkan ve ardı arkası kesilmeyen çatışmalar bölgenin gelişmemesinin başta gelen sebepleri olmuştur. Bölgesel gelişmemişliğin iç dinamiklerinin bir sonucu olarak da din kavramı, bölgede gelenekselliğin sürdürülebilir olması için alet edilemeye çalışılmıştır. Bu da, bölgede, din ve siyaset kavramlarını birbiri ile çok sıkı bir biçimde ilişkilendirmiştir.⁴¹

Ortadoğu'da din ve siyaset kavramlarının bu denli iç içe geçmesinde ABD'nin de önemli bir dış faktör olduğu söylenebilir. Çünkü ABD'de 11 Eylül saldırılarının ardından İslam dünyasını “iyi Müslümanlar” ve “kötü Müslümanlar” olarak ayırmıştır.⁴² Sözü edilmeye çalışılan tanımda “iyi Müslümanlar” uğramış

⁴¹ Kasım Varol, “Ortadoğu'da Din Algılaması” (Erişim)
<http://www.cagropolitisi.com.tr/70/67-68-69.htm>

⁴² Mahmood Mamdani, **İyi Müslüman Kötü Müslüman**, İstanbul, 2004, s. 23

olduğu 11 Eylül saldırılarında ABD'den yana olmakla sorumlu kimselerdi.⁴³ ABD'nin bu yeni bakış açısına göre ABD'den yana olmayan, anti Amerikancı görüş ve söylem sahibi herkes düşman ve ‘‘kötü’’ idi.⁴⁴

İşte yukarıda gösterilmeye çalışıldığı gibi zaten kendi içersinde dinsel açmazları ve çatışmaları olan Ortadoğu'da, bir de dış kaynaklı dinsel kaynaklı politik motifler bölgenin dinî kimliğinin canlı kalmasına bir şekilde hizmet etmektedirler. Ancak bu, her şeyden önce Büyük Ortadoğu Projesi'nin bölgede uygulanabilir olma şansını çok azaltmaktadır. Bölgede din kavramı gerek iç gerekse dış güçler tarafından bu denli canlı tutuldukça bölgenin ilerlemesi ve Batılı bir demokrasi ve kültüre uyum sağlaması düşük bir olasılık gibi görünmektedir.

Bu konuda bölgenin kendi içsel sorunları bir yana, kendisini bölgedeki gericilik temelleri üzerine bina edilmiş ve dinsel bir kisveye büründürülmeye çalışılmış sistemlerin düşmanı ilan eden ABD'de de bölgedeki dinsel geriliğin önünü açmaktadır. 11 Eylül saldırıları sonrası uğramış olduğu felaketin ABD'nin ciddi savunma reflekslerine yönelmesi ile sonuçlanması anlaşılabilir bir durumdur. Ancak burada yapılmış olan büyük bir hata, bu savunma refleksinin de sınırlarının doğru çizilememiş olmasıdır. Yukarıda, ABD'nin uğramış olduğu radikal İslam ile ilişkilendirmesi olası bir saldırı nedeniyle bütün bir İslam dünyasını zanlı ilan ettiğinden söz edilebilmektedir. Dünyada 1,5 milyardan fazla Müslüman yaşamaktadır ve bu kimselerin içinden de çok değerli siyaset, bilim ve iş insanları gibi nitelikli kimseler çıkmıştır. Ayrıca ABD'nin 11 Eylül saldırılarını topyekûn bir dinsel motif yaftalaması tarihin hiçbir devrinde rastlanılan bir durum olmamıştır. Örneğin Türkiye'de yakın bir tarihte Ermeni kaynaklı ASALA terörüne maruz kalmıştır. Ancak bizzat George Bush'un çeşitli açıklamalarında da görülebileceği gibi bütün Ermenileri ve abartılırsa Hıristiyanları bu terörle ilişkilendiren bir tutum içine girmemiştir. ABD'nin böylesi bir suç genellemesi, en büyük suçluların en yakınlarının dahi suçlarla ilişkilendirilmediği çağdaş hukuk sistemine de aykırıdır.

ABD'nin söz konusu dinsel suç genellemesi ile ilgili büyük bir yanlışı da yine Türkiye ile ilgilidir. Türkiye, gerek B.O.P. Projesi kapsamına giren ülkelerden birisi

⁴³ Mamdani, **a.g.e.** s. 23

⁴⁴ Mamdani, **a.g.e.** s. 23 - 24

olması gerekse bu proje ile kendisinde de değişimler isteyen ABD'nin müttefiki olması nedeniyle proje içinde çok özel konumlu bir devlettir. Bilindiği gibi, Türk halkının da büyük çoğunluğu Müslümanlardan oluşmaktadır. Peki, ABD bütün Müslümanlara yönelik bu terör algısı içerisinde Türkiye'ye nasıl bir rol belirlemiştir. Yoksa Türkiye, uzun yıllara dayalı siyasal tercihleri sonucunda müttefik ve yine aynı zamanda da baskın dinsel kimliği nedeniyle düşman mıdır? Bu da ABD'nin 11 Eylül sonrası terör algılamalarının Türkiye ayağı ile ilgili olarak ortaya atılabilecek büyük bir belirsizliktir.

Son olarak belirtilmesi gereken bir nokta işte bu belirsizliğin 11 Eylül sonrasında ABD'nin canla başla mücadele ettiği Anti – Amerikancılığı da körükleyecek olmasıdır. Bilindiği gibi çok uzun bir hukuksal süreçten beri şüphe sanık lehine yorumlanır ve bu bağlamda hiç kimse suçsuzluğunu ispat ile yükümlü değildir. ABD ise burada zanlı kavramını dahi 7'den 70'e kendi içinde çok farklı dünya görüşlerine sahip 1 milyardan fazla insana genişletmektedir. Burada suçsuzluklarını ispat etmek Müslümanlar için bir angarya ve hakaret olarak algılanacak ve ABD'ye olan düşmanlığı da artırıcı bir etki yapacaktır.

1.2.2. Ortadoğu'nun Kültürü

Ortadoğu halklarının hayata bakışları ve sahip oldukları kültürel birikimler çok eski zamanlardan gelmektedir. Yüzyıllardan beri süregelen Doğu ve Batı kültürlerinin çatışması ise Ortadoğu halkları için kendi kültürüne çatışmaya bir tepki olarak bağlanmayı getirmiştir. Ortadoğu kültürü din temeli üzerine şekillenmiş olmakla birlikte bu kültürel bakış açısının bütün bir Ortadoğu'yu temsil ettiği düşüncesi gerçekten uzaktır. Çünkü bölgede İslam dinini bir inanç olarak kabul etmiş olmakla birlikte, iş gündelik hayatı dinsel kurallara göre düzenlemeye, din eksenli yaşamaya gelince bunu istemeyen hatta karşı çıkan Ortadoğulular da bu kültürün ayrılmaz bir parçasıdırlar.

Ancak Ortadoğu kültürünün şekillenmesinde din kavramı asla göz ardı edilemez bir gerçektir. Bölgenin gerek hukukunda gerek politik söylemlerinde ve

ticaretinde gerekse gündelik hayatın her aşamasında İslam dininin yansımalarını görmek mümkündür. İşte ABD'nin Büyük Ortadoğu Projesi kapsamında Ortadoğu'da yapmak istediği kültürel değişimlerin önündeki en büyük engellerden bir tanesi de bölge hükümetlerinin güçlerinin kaynaklarını din olgusuna dayandırmalarıdır. Çünkü din temelli hükümetler hem Ortadoğu'nun bütün bir kültürünü din kavramı üzerine oturtmuştur ve dahası bunu bir yaşam biçimi haline getirmiş halklarını itaate zorlamaktadır. Bütün güçlerini gelenek ile temellendiren hükümetler de doğal olarak ABD'nin bölgeye getirmek istediği Batı kaynaklı ve gelenek dışı, yeni, kültürü reddetme çabası içindedirler. Aksi halde yükselen yeni uygarlığın kendi arkaik düzenlerini ezip geçeceğini düşünmektedirler.⁴⁵

ABD'de bunun tam tersi olarak BOP Projesi kapsamında bölgede Batı tarzı bir sistem ve demokrasini bütün kültürel bağları ile yerleşmesini istemektedir. ABD'nin bu bağlamda bölgenin kültüründe yapmak istediği bir önemli değişim ise cinsiyete dayalı ayrımın Ortadoğu'dan silinmesi “kadın erkek eşitliği” ilkesinin bölgede var olmasının sağlanmasıdır.⁴⁶

Ortadoğu'ya yapmış olduğu uzun gezileri ve bu gezilerinde yapmış olduğu incelemeleri sonucunda Dick Cheney, Ortadoğu'da kadına bakışın bölgedeki en gerici unsur olduğu izlenimine varmıştır. Çünkü Cheney'e göre, bölge erkeklerinin birden fazla eş alabilmeleri 21. yüzyılın çağdaşlık ve Batılılık kavramlarından çok uzaktır.⁴⁷

Ortadoğu kültürünün evlilik kavramının yanı sıra geri kalmış bir diğer unsuru da bölge halklarının eğitim seviyesidir. Bölge genelinde “okur – yazarlık oranı %28,5” olarak belirtilmiştir. Aşağıda, bölgenin okur - yazarlık düzeyi verilmeye çalışılmıştır.⁴⁸

“

⁴⁵ Nuray Mert, “Ortadoğu'da Din ve Toplum” 19.03.2008 (Erişim)
http://www.yenidenevrim.org/genel/bizden_detay.php?kod=445&tipi=23

⁴⁶ Şafak, a.g.e. s. 71

⁴⁷ Kemal Evcioglu, **Amerika Birleşik Devletleri'nin Büyük Ortadoğu Projesi**, İzmir, 2007 s. 120

⁴⁸ Tekkaya, a.g.e. s. 14

B.A.E.	80,7
Bahreyn	84,2
Cezayir	59,6
Cibuti	-
Fas	38,3
Irak	39
Katar	82,3
Kuveyt	81
Libya	70,7
Lübnan	-
Mısır	43,6
Moritanya	31,3
Sudan	49,1
Suriye	74,2
Suudi Arabistan	69,5
Tunus	63,1
Umman	65,4
Ürdün	85,9
Yemen	28,5
İran	79
Türkiye	88

» 49

Ortadoğu'nun bütün bu kültürel geri kalmışlığına rağmen bölge liderleri, bölgenin kültürel bazlı gelişmelerinde Büyük Ortadoğu Projesi gibi bölge dışı yönlendirmelere şiddetle karşı çıkmaktadırlar. Bununla birlikte Arap dünyası liderleri ve hükümetleri de bölgenin kültürel devrimler yapmasının artık bir zorunluluk olduğu görüşündedirler. Ancak her ne kadar düşünce temelinde modernleşme düşüncesi üzerinde genel bir uzlaşma varsa da, bu düşüncenin uygulanma hızı neredeyse düşünceyi bile temelinden sarsacak derece yavaştır.

“Ürdün’de 2004 yılında düzenlenen Dünya Ekonomi Forumu’na katılanlar üzerinde yapılan ve aşağıda yer verilen bir araştırma sonuçları bölgeye hâkim olan psikolojiyi ve ABD’ye olan bakış açısını göstermesi bakımından örnek teşkil etmektedir:

⁴⁹ Tekkaya, a.g.e. s. 14 - 15

(1) Aşağıdaki üç sorundan hangisi Arap dünyasında öncelikli olarak ele alınmalıdır?

- a- İnsan özgürlüğünün ve demokratik yönetimin geliştirilmesi % 50,5
- b- Kadınların rolünün daha da güçlendirilmesi % 8,2
- c- Eğitim yoluyla insan sermayesinin güçlendirilmesi % 41,3

(2) Arap siyasal liderlerinin en çok ihtiyaç duyduğu reform hangisidir?

- a- Daha açık bir toplum % 15
- b- Daha açık bir siyasal sistem % 44,2
- c- Daha açık bir ekonomi % 40,8

(3) ABD'nin desteği reformculara yardım mı eder yoksa engel mi olur?

- a- Yardım eder % 39,7
- b- Engel olur % 60,3

(4) Ortadoğu hükümetlerinin çoğu reformlara nasıl yaklaşacaktır?

- a- Yalnızca söylem düzeyinde % 94,4
- b- Tamamen odaklanmış % 5,4⁵⁰

Yukarıdaki çalışmada aslında Ortadoğu'da büyük kültürel dönüşümler yapmak isteyen ABD ile bölgenin güçlerini gelenekten alan anti – demokratik liderleri arasında bir fikir birliği görülmektedir. Burada ayrışma noktası ise Ortadoğulu liderlerin, bölgenin dış dünyanın her çeşit yönlendirme, plan ve programlarından uzak, tamamen kendi içinden gelecek düşünce ve çalışmalarla modernleşmesidir.⁵¹

Sonuç olarak, Ortadoğu'nun çağa ve çağın gerekliliklerine ayak uydurmaktan uzak kalmış olduğu gerçeği günümüzde bütün uluslararası aktörler tarafından genel

⁵⁰ Ataç, a.g.e. s. 53

⁵¹ Ataç, a.g.e. s. 52 - 53

kabul görür düzeydedir. Bölgenin kaynaklarının doğru kullanılmaması, bölgenin saplanıp kalmış olduğu kısır döngüleri ve bütün bunların sonucu olan Ortadoğu halklarının 21. yüzyılın sağladığı her türlü olanaklardan ve özellikle de refahtan uzak kalması bölgesel reformları hayati bir zorunluluk haline getirmektedir. Ancak sözü edilmeye çalışılan bu reformları hangi uluslar arası aktörlerin ve hangi şartlarda gerçekleştireceği, reformların temel değişim ve dönüşümlerinin neler olacağı konularına açıklık getirilememiştir. Bu konuda çalışmaları olan ‘‘Euro – Med adlı Avrupa’’ kuruluşu bölge hükümetlerine her ne kadar reform sürecinde ortak hareket etmeyi önerdiyse de bu görüş de kabul görmemiştir.⁵²

Yukarı da anlatılmaya çalışıldığı gibi Ortadoğu her ne kadar bölgesel bir değişim ve dönüşüm sürecine hazır ve istekliyse de en azından kısa vadede bunun gerçekleşme olasılığı düşüktür. Çünkü bölge dış ittifaklara kapalı olmakla beraber bölge hükümetleri tarafından da ortaya konulmuş olan kesin çalışma ve raporlar, somut hedefler yoktur. Bu ise Ortadoğu’nun derhal ve süratle gerçekleştirmesi gereken dönüşümleri daha uzun bir süre bekleyeceğini göstermektedir. Burada üzerinde durulması gereken önemli bir nokta ise, Ortadoğu’nun çağdaşlaşma sürecine ABD gibi bölge halkları tarafından birçok bakımdan yabancı ve itici görülen bir devletin müdahalelerinin daha da yavaşlaması sonucunu doğuracaktır. Çünkü bölgenin yüzyıllardan beri batıl itikatları temeli üzerine inşa ettikleri dogmatik düşüncelere dayalı bir hayat sistemi ve kültürü benimsemiş olan bölge halkı, her türlü dış müdahaleye – iyi niyetli olsa bile – kuşku ile yaklaşacaklardır. Bu, bilim ve teknoloji yüzyılında çağdaşlaşmanın önemini kavramış Ortadoğulu aydınların da ABD ve benzeri müdahaleci dış devletlerin casusu sanılmasına yol açabilecek bir durumdur. Böylece bölge halkları kendi içlerinden gelen her türlü yenilik fikrinde dahi bir derin hesaplar yumağı arayacaklardır. Bu, bölgenin çağdaşlaşma sürecini hızlandırmak bir yana her türlü yenilik düşünce ve hareketlerine büyük halk kitlelerinin yoğun tepkileri ile sonuçlanacaktır.

1.3. B.O.P.’u Hazırlayanlar ve B.O.P.’a Yükladıkları Anlam

⁵² Seyfi Taşhan, Year End Thoughts on Turkey’s Foreign Policy Issues, **Dış Politika**, sayı 1 – 2 2006, s.8

1.3.1. B.O.P.'u Hazırlayanlar

Büyük Ortadoğu Projesi'nin hazırlanmasında, en büyük pay sahibi olan kesimlerden bir tanesi, ABD'nin güç merkezlerinden birisi olan ve ülke yönetiminde ciddi ağırlıkları bulunan “ Lobilerdir.”⁵³ Ana taslağının hazırlanmasından sonra ise Büyük Ortadoğu Projesi, bilim insanlarınca üzerinde yapılan akademik çalışmalar sonucu akademik bir çalışma formatına oturtulmaya çalışılmıştır.⁵⁴

Büyük Ortadoğu Projesi'nin oluşturulması konusunda mutlaka zikredilmesi gereken bir isim, Bernard Lewis'tir. Bernard Lewis'in B.O.P. içindeki misyonu, projenin ilk temeli olarak sayılması mümkün olan “Birzezinski Planını” günümüzde kullanılan şekli ile B.O.P.'a dönüştüren kimse olmasıdır.⁵⁵ Bernard Lewis, dönüştürmüş olduğu plan ile B.O.P.'un fikrinsel bir zemine oturtmakla kalmamış, aynı zamanda “Büyük Ortadoğu terimini ilk kullanan” kişi olarak da projenin isimlendirilmesi ve tanımlandırılmasında da önemli ve aktif bir rol üstlenmiştir.⁵⁶

Projenin hazırlanmasındaki bir başka kilit isim ise Dick Cheney'dir. Büyük Ortadoğu Projesi kapsamında, Ortadoğu bölgesinin demokratikleştirilmesi gerektiğinin önemle altını çizen Cheney, bölgenin gelişmesine ket vuran etmenlerin önce belirlenmesi ve sonrada teker teker bertaraf edilmesinden yanadır. Cheney, bölgede oluşturulabilecek demokratik yapılanmaların da ancak bu şekilde önünün açılabileceğini düşünmektedir.⁵⁷

“Washington, Büyük Ortadoğu Projesi'ni hazırlarken, bir grup Arap entelektüelin 2002 ve 2003'te Birleşmiş milletler için hazırladığı Arap İnsani Kalkınma Raporu'ndaki verilerden önemli ölçüde yararlanmışır .”⁵⁸ Bu anlamda, bölgenin aydınları da dolaylı olarak da olsa, Büyük Ortadoğu Projesi'nin hazırlanmasına katkıda bulunmuşlardır.⁵⁹

⁵³ Şafak, a.g.e. s. 32

⁵⁴ Şafak, a.g.e. s.32

⁵⁵ (Erişim) <http://turkforum.net/showthread.php=25897>, 22.10.2004

⁵⁶ (Erişim) <http://turkforum.net/showthread.php=25897>, 22.10.2004

⁵⁷ Evcioğlu, a.g.e. s. 115 - 116

⁵⁸ Tekkaya, a.g.e. s. 29

⁵⁹ Tekkaya, a.g.e. s. 29

“22 Arap ülkesinde yaşayan 280 milyon” Ortadoğulunun sorunlarının tespiti ve bu sorunlara çareler bulunması amacıyla hazırlanmış olan Rapor’da yapılmış olan bazı önemli tespitler ise şunlardır:⁶⁰

“- Arap Birliği üyesi 22 ülkenin toplam gayri safi milli hâsılası İspanya’ninkinden azdır.

- Arapların %40’ı (65 milyon kişi) okuma – yazma bilmemekte, kadınlar bu sayının üçte ikisini oluşturmaktadır.

- 2010’da 50 milyon, 2020’de ise 100 milyon genç iş hayatına girecektir. Bunun için her yıl en az 6 milyon yeni istihdam yaratılması gerekmektedir.

- Bölgedeki işsizlik oranı aynı hızla devam ederse 2010’da 25 milyon işsiz olacaktır.

- Bölge halkının sadece %6,1’i internet kullanabilmektedir.

- Kadınların parlamentodaki temsil oranı sadece %5,3’tür.

- Gençlerin %51’i dışarıya göç etmek istemektedir.”⁶¹

Sözü edilen bu çalışmayı hazırlayanların B.O.P.’un hazırlanışında çok ilginç bir rolleri olduğu düşünülmektedir. ABD, elbette ki Büyük Ortadoğu Projesi’nin hazırlanışında, ne Arap devletlerinin ne halklarının ne de ileri gelenlerinin görüşlerini almamıştır. Ancak, bu çalışmayı yapanlar, bilmeden Büyük Ortadoğu Projesi’ne bir ilham kaynağı olmuşlardır. Bu, sözü edilen grubun B.O.P.’un hazırlanışında aktif değil ama pasif olarak da olsa bir payları olduğunu göstermektedir. Ancak, söz konusu aydınların, projenin hazırlanışında direkt olarak söz sahibi olmadıkları düşünüldüğünde, Arap dünyasından gelen bu pasif katılımın, projenin tamamen bir ABD projesi olması gerçeğini değiştirmeyecektir.

Büyük Ortadoğu Projesi’nin hazırlanmasının ve uygulamaya konulmasının arka planında küresel anlamda güç sahibi büyük “ masonik ” yapılanmaların olduğu

⁶⁰ (Erişim) http://tr.wikipedia.org/wiki/BM_Arap_%C4B0nsani_Kalk%C4B1nma_Raporu, 29.11.2009

⁶¹ (Erişim) http://tr.wikipedia.org/wiki/BM_Arap_%C4B0nsani_Kalk%C4B1nma_Raporu, 29.11.2009

da, burada, özenle vurgulanması gereken bir noktadır.⁶² Buna göre, Büyük Ortadoğu Projesi'nin amaçları aslında, “Council on Foreign Relations (Dış İlişkiler Konseyi), Trilateral Komisyon ve Bilderberg” gibi örgütlerin çıkarları doğrultusunda hazırlanmıştır.⁶³

Özetle, gerek Soğuk Savaş sonrası tek kutuplu dünyanın şekillenmesinde ve gerekse bu şekillendirmenin büyük bir parçasını oluşturan Büyük Ortadoğu Projesi'nde ABD'nin ve daha da arka plânda ABD'deki, çeşitli güç odaklarının olduğu günümüzün yadsınamaz gerçekleri arasındadır. Bu çeşitli güç odaklarının ABD yönetime gelmesinde ise ABD halkının yapmış olduğu siyasal tercihlerin de büyük payı vardır. Her şeyden önce Büyük Ortadoğu Projesi bir Yeni Muhafazakâr projesidir. Cumhuriyetçi Partinin, seçimlerde Clinton hükümetini devirerek iş başına gelmesi B.O.P.'un önünü açan bir durum olmuştur. Yukarıda da gösterilmeye çalışıldığı gibi bölge hakkında yapılmış çeşitli araştırma ve analizlerin de ışık tuttuğu Büyük Ortadoğu Projesi, Ortadoğu'nun bir Yeni Muhafazakâr ABD'li görüşleri doğrultusunda değiştirilmesi projesidir. Uzun yılların bir ürünü olarak ortaya atılan bu projenin en önemli özelliklerinden birisi, kolektif bir ürün olmamasıdır. Bu açıdan bakıldığında B.O.P., Ortadoğu'ya demokrasi getirme amacını güden bir tekel projesidir!

Buraya kadar anlatılmaya çalışılan Büyük Ortadoğu Projesi'ne ilişkin tüm bu süreç Proje'nin ABD 11 Eylül 201'de saldırıya uğramadan çok uzun bir süre önce hazırlanmış olduğunu göstermektedir. Tüm bu anlatılanlardan çıkarılan sonuç da şudur ki, ABD'nin çok uzun bir süredir hazırladığı B.O.P. 2001 yılında zaten bitmişti ve ABD'nin projeyi uygulamaya koymak için tek ihtiyacı saldırılmaktı.

1.3.2. B.O.P.'a Yükladıkları Anlam

Emperyalist amaçları doğrultusunda Büyük Ortadoğu Projesi'ni, tamamıyla bir Amerikan Projesi olarak hazırlayan ABD, projenin uygulanmasında ise

⁶² Ümit Sayın, **Küresel Terörün Perde Arkası: Gizli Örgütler, 11 Eylül ve Büyük Ortadoğu Projesi**, İstanbul, 2006, s.48

⁶³ Sayın, a.g.e.s. 48

sorumluluğu tek başına almak istememekte, bilakis, Avrupa Devletleri gibi kültürel, dini, sosyal ve demokrasi anlayışı aynı ayrıca da genel olarak müttefik olduğu devletlerin de sorumluluğu paylaşmasını istemektedir. ABD için bu konudaki çok büyük bir mihenk taşı ise, Soğuk Savaş Dönemi'nde SSCB'ye karşı kurulan NATO'nun bu sefer de ABD'nin yeni çıkar bölgesi Ortadoğu'ya kaydırılmasıdır. ABD, burada amaçlarına “dört” adımda ulaşmayı hedeflemektedir.⁶⁴ İlk olarak, Büyük Ortadoğu Projesi'nin ilk savaşı olan Afganistan Savaşı'na, NATO'nun, giderek daha önemli roller üstlenerek müdahil olmasıdır. NATO'nun Afganistan'da böyle önemli bir rol üstlenebilmesi için de ciddi miktarda bir NATO gücü bölgede konuşlandırılmalıdır. ABD'nin, projenin yürütülmesi ile ilgili olarak beklediği ikinci adım ise yine B.O.P.'un ikinci savaşı olan İkinci Körfez Savaşı ile alakalıdır. ABD'nin müttefiklerinden İkinci Körfez Savaşı konusundaki beklentileri de aslında Afganistan Savaşı hakkındaki beklentileri ile bire bir paralellik göstermektedir. Buna göre ABD, Irak'ta kendi askerlerini azaltmak ve bunun yaratacağı boşluğu ise NATO kuvvetleri ile doldurmak istemektedir. ABD'nin, bu aşamada müttefiklerin bir beklentisi de ortaklarının askeri sorumluluğun yanında “ekonomik ve siyasi” anlamlarda da projeye aktif destek vermeleridir.⁶⁵ ABD'nin Büyük Ortadoğu Projesi ile ilgili olarak Avrupa'dan bir beklentisi de NATO gücünün Avrupa gibi günümüzde çok ciddi savaş riski taşımaktan uzak olan bölgelerden savaş ve çatışmaların ağırlıklı merkezi Ortadoğu'ya taşınmasıdır. ABD'nin yine bu madde ile olarak son bir isteği ise, Ortadoğu'ya transfer edilen güçlerin, Ortadoğu şartlarına göre yeniden modifikasyonlarının sağlanmasıdır.⁶⁶

ABD'nin Ortadoğu'ya yönelik olarak gerçekleştirmeyi planladığı büyük değişim bölgeyi “bir hizaya sokmak” içindir.⁶⁷ Ancak, burada vurgulanması gereken çok önemli bir husus, ABD'nin B.O.P.'u bir “proje” olmanın ötesinde ABD'nin Ortadoğu'nun, zamanın koşullarına göre her an yön değiştirmesi olası olan bölgesel bir dönüşüm planı anlamı yüklemesidir.⁶⁸

⁶⁴ Kadir Duvan, **Amerika'nın 11 Eylül Sonrası Irak Politikası**, Ankara, 2005, s. 86

⁶⁵ Duvan, **a.g.e.** s. 86

⁶⁶ Duvan, **a.g.e.** s. 86

⁶⁷ Akar, **a.g.e.** s. 24

⁶⁸ Akar, **a.g.e.** s. 25 - 26

“Büyük Ortadoğu Projesi’nin resmî olarak ilan edilen ana amacının özgür olmayan geri kalmış ülkelere demokrasi götürmek olduğu açıklanmıştır.”⁶⁹

Bu açıklama, ABD’nin Ortadoğu’daki soruna getirmiş olduğu bir tanımlamadır. Buna göre ABD, Büyük Ortadoğu Projesi ile izleyeceği yolun da demokratikleştirme üzerine bina edileceğini beyan etmektedir. ABD’ye göre, bölgenin, çağın demokratik sistemlerine uzak ve arkaik devlet yapılanmalarının ardında bölgenin yüzyıllardan beri içine saplanıp kalmış olduğu, kız çocuklarının eğitiminin engellenmesi, “kadın haklarının” olmaması, gibi çağ dışı inançların içine düşmüş olmasındandır.⁷⁰ Çünkü sözü edilen bu durumlar, insan psikolojisini olumsuz olarak etkilemekte ve bu iç sıkıntıları ise bölgesel ve küresel anlamda sürekli bir saldırı olarak her zaman dış dünyaya yansiyacaktır.

İşte bu sebeplerden dolayı Ortadoğu’nun derhal demokratikleştirilmesi ve bu sıkıntılardan kurtarılması gerektiğini savunan Dick Cheney, bölgenin sorunlarının çözümü için şu tedbirlerin gerekli olacağına inanmaktadır:

- “- Sınırlardaki hukuk ihlallerini önlemek,
- Dinsel ve ulusal azınlıkların kendi yazgısını belirlemesini,
- Bütün bölgeyi zehirleyen yanlış ideolojileri bastırmak için eğitimdeki büyük ilerlemeyi sağlamak.”⁷¹

Amerika Birleşik Devletleri’nin yönetiminde etkin bir söz hakları olan Yeni Muhafazakârların Ortadoğu perspektifleri ise şu şekildedir:

- “ - Ortadoğu haritasını güç kullanarak yeniden çizmeyi hedeflemektedirler,
- Amaçlarını, önceden saldırı savaşı ile gerçekleştireceklerine inanırlar,
- Amaçlarının araçları meşru kıldığına inanırlar – onlara göre sertlik yanlısı bir politika ahlâki bir gerekliliktir,

⁶⁹ Evcioğlu, a.g.e. s 115

⁷⁰ Evcioğlu, a.g.e. s. 115

⁷¹ Evcioğlu, a.g.e. s. 115

- Refah devletine karşı bir muhalefet göstermezler,
- Amerika İmparatorluğundan utanmazlar aksine onu desteklerler,
- Dış politikada tarafsızlığın kötü bir durum olduğuna inanırlar,
- ABD emperyalizminin dünyanın iyiliği olduğuna inanırlar,
- Amerikan idealizmini başkaları üzerinde güç kullanarak kabul ettirirler, ABD'yi korumak uğruna gücü sınırsızca kullanırlar.’’⁷²

İşte yukarıda da gösterilmeye çalışılan gerçeklerin sonucunda ise:

Bizzat ‘‘ABD’li Cumhuriyetçi Senatör Chuck Hagel 23 Ocak 2004’te Brüksel’de yapılan ‘‘ABD, NATO ve Büyük (Genişletilmiş) Ortadoğu’’ adlı güvenlik seminerinde’’ de sarf etmiş olduğu sözlerinden de anlaşılabilceği gibi, Soğuk Savaş sonrası dönemde artık ABD için tehlike, bir büyük güç olmaktan ziyade, küçük ama şiddet dolu gruplardır.⁷³ Senatör Hagel, yenedünya düzeninin bu yeni tehlikesine karşı tedbir olarak da, NATO’nun riskli bölgelerde ve mevcut yeni tehlikeye karşılık olarak yeniden yapılandırılmasını önermektedir.

ABD’nin Ortadoğu’ya yönelik, tüm bu plan, proje, öneri ve dayatmaların ardında yatan olgu, 21. yüzyılın süper gücü ABD’nin, bütün dünyada doğru olanın kendi sisteminin olduğuna olan sarsılmaz inancıdır. Dr. Henry Kissenger’in konu hakkında yapmış olduğu ‘‘En iyi ve gerçekte akla en uygun seçim tüm dünya için Amerikan stili ekonomik ve siyasal önceliklerin uyarlanmasıdır’’ açıklaması, bu Amerikan düşüncesinin açık bir dışa vurumu niteliğindedir.⁷⁴

Yukarıda açıkça verilmeye çalışılan veriler dikkatle incelendiğinde, Yeni Muhafazakârların görüşleri ile Dr. Kissenger’in görüşlerinin birbiriyle bire bir paralellik gösterdiği görülecektir. Özetle, gerek ABD Hükümetlerinin, gerekse, konu hakkında açıklamalar yapan, devletin diğer önde gelen kişi ve kuruluşlarının çok

⁷² Ataç, a.g.e. s. 27

⁷³ Mahir Kaynak, Emin Gürses, **Yeni Ortadoğu Haritası**, İstanbul, 2008, s. 14

⁷⁴ Kaynak ve Gürses, a.g.e. s. 14

büyük bir kısmı Ortadoğu'ya Amerikan çıkarlarına hizmet edecek bir şekilde dönüştürülmesi gereken bir büyük alan olarak bakmaktadırlar.

Burada, önemle vurgulanması gereken bir husus B.O.P.'un sağlayacağı kazancı tek başına elde etmek isteyen ABD'nin, Proje'nin risklerini, maliyetini ve sorumluluğunu ise büyük oranda diğer müttefiklerine yüklemek istemesidir. ABD'nin Ortadoğu'ya yüklemiş olduğu anlam, Ortadoğu'nun eksiksiz bir ABD sömürgesi olmasıdır. ABD'ye göre, bunun için seçilmiş olan yol olan savaşın sorumluluğu ise NATO gibi ABD'nin rahatça sorumluluk paylaşımı içine girebileceği askeri kuruluşlara bırakılmalıdır. ABD'nin konu hakkında önemli bir isteği bütün Batı dünyasının yardımı ile Ortadoğu'nun ABD'ileştirilmesidir.

1.4. Proje'nin Amaçları Nelerdir?

1.4.1. Proje'nin Ortadoğu'ya Yönelik Amaçları

1.4.1.1. Terörden Arındırma ve Silahsızlandırma - Demokratikleştirme

1.4.1.1.1. Terörden Arındırma ve Silahsızlandırma

Dünya siyasetinde 21. yüzyıl, kendisinden önceki birkaç yüzyılın siyasi alışkanlıkları için bir kırılma noktası olmuştur. Yeni milenyuma girilirken, 20. yüzyıl ile birlikte diplomatik nezaket kuralları da günümüzden bir önceki bin yılda kalmıştır. Kaybolan ve yeni bin yılın başlarındaki siyasi düzende kendisine bir yer bulmayan siyasi kibarlığın yerini ise kaba kuvvete dayalı "Güç Politikası"na dayalı yeni sistem almıştır.⁷⁵

Bütün bunlarla birlikte, dünyayı kana bulayan, içinde korku ve şiddet öğeleri taşıyan terör, esasında 20. yüzyılı da ilgilendiren bir problemdi. Geride bırakılan yüzyılda da her ne kadar ABD Başkanı George F. Kennedy'nin öldürülmesine kadar uzanan her boyutta ve çapta terör eylemleri meydana geliyorduyse da, 20. yüzyılın terörü, bünyesinde küresel bir şiddeti barındırmaktan uzaktı. Hangi ülkede

⁷⁵ Oya Akgönenç, Gerçek Politikaları Görüp Gizli Politikaları Anlamak Gerekir, **Milli Gazete**, 13 Nisan 2006

başlamışsa o ülkeyi bölmeyi, zayıflatmayı, her hangi bir siyasi sistemi o ülke yönetiminde hâkim kılmayı amaçlayan terör eylemleri, yerel bir özellik göstermenin dışına çıkmıyordu. Oysa 21. yüzyılın en etkin felsefelerinden olan küreselleşme, terörü de, istemeyerek de olsa, kapsadı ve artık bütün dünya bir terör alanı, bütün ülkeler teröristler için bir kurtarılmış bölge adayı kara parçaları halini aldı.⁷⁶

Bunun ilk kanlı örneği ise ABD’de 11 Eylül 2001 günü İkiz Kulelerin vurulmasıdır. Soğuk Savaş sonrası dünyasının tek süper gücü ki artık eski Sosyalist sistemler de dâhil, herkesi kendisine biat ettiren güç, kendi evinde vurulmuştur. Bu saldırıların dünyaya getirmiş olduğu küresel terör kavramına bir cevap olduğu iddia edilen Büyük Ortadoğu Projesi artık ABD tarafından rahatlıkla, sınır tanımaz yeni yüzyıl terörüne sınır tanımaz bir cevap olarak sunulmuştur. Özetle, dünyanın her yerini tehdit eden terör artık, dünyanın neresinde görülürse vurulacaktı.

ABD için de işte söz konusu edilmeye çalışılan bu terörün en sıklıkla görüldüğü yer ABD’nin yeni projesinin de ismini alan coğrafya, Büyük Ortadoğu idi. ABD için küresel olarak veba gibi her yere yayılan terörün merkezi Ortadoğu’ydu. Sözü edilen bu bölge zengin yer altı kaynaklarıyla her geçen gün başta petrol olmak üzere her çeşit enerji kaynağına olan ihtiyacı günden güne artan ABD için terör, terörün getireceği şiddet, buna dayalı kırılgan piyasa yapılarının devamına izin verilemeyecek kadar önemliydi. Bütün bunlarla birlikte, Ortadoğu’da bir yanar dağ gibi ardı arkası kesilmeden her an patlayan veya patlamaya hazır olan, üstelik artık nerede, nasıl ve neden patlayacağı da kestirilemeyen terör, bünyesinde Anti – Amerikancı özellikler de barındırıyordu. İşte, nerede görülürse başı ezilmesi gereken 21. yüzyıla ait küresel terörün, özellikle bu bölgede tamamen etkisiz hale getirilmesi ABD için olmazsa olmaz bir zaruretti. Özetle, Ortadoğu artık sadece bir şiddet üretim merkezi değil, en azından Anti - Amerikancı bir şiddet üretim merkezi idi. SSCB’nin çöküşü ile birlikte devletler imparatorluğunun tahtına tek başına ve kesin olarak oturan ABD’nin, Ortadoğulu devletlere sözü geçmiyordu. “İrak’ta ABD’nin taleplerine boyun eğmeyen Saddam Hüseyin’in dikta rejimi” ile “İran ve Suriye’nin kitle imha silah projesi çalışmalarına hız vermesi” 21. yüzyılın küresel

⁷⁶ Duvan, a.g.e. s. 68

imparatoruna bu başkaldırının en açık örnekleridir.⁷⁷ Benzetmeye dayalı bu imparatorluk tanımlamasının, burada bahsedilmeye değer son parçası sadık vezir İsrail'di ve onun da isyancılar coğrafyasında her çeşit saldırıdan ve hatta saldırı ihtimallerinden kesin bir surette arındırılması gerekiyordu.⁷⁸

Büyük Ortadoğu Projesi'nin en etkin isimlerinden olan Dick Cheney, 11 Eylül saldırıları ile başlayan ve ABD'nin kendisi için ciddi bir tehdit oluşturduğuna inandığı İslami terör hakkında, “Vahabilik” temelli İslam inancının da potansiyel bir tehlike olduğuna inanmaktadır.⁷⁹ Her ne kadar şu ana değin ABD için direkt bir tehlike arz etmemişse de bu inanca sahip olan Müslümanlara verilen desteğin de yanlış olduğuna inanmaktadır. Bu bağlamda Dick Cheney'e göre, Suudi Arabistan ve ABD müttefikliği de ABD için uğruna gereksiz yere büyük sıkıntılara katılan bir yanlış olmuştur.

Bunun da ötesinde Dick Cheney, İslam literatürüne göre Müslümanların kutsal saydıkları değerler uğrunda savaşmaları olarak tanımlanabilecek “cihat” felsefesini de yanlış bulmaktadır.⁸⁰ Hatta Cheney, söz konusu yaklaşımın dinî bir inancın dışavurumu olmaktan çok psikolojik bir rahatsızlık ile ilgili olduğuna inanmaktadır. Ona göre, “şizofreni” Ortadoğu'da tehlikeli bir hastalık olmanın da ötesinde giderek yayılmaktadır çünkü bölge yöneticileri Batı kültürüne ve modern demokratik sistemlere geçmek yerine bu psikolojik temelli ruh hastalığını çıkarları için kullanarak yerlerini sağlamlaştırmaktadırlar.⁸¹

Bu ise ABD için “terörizmle” vereceği amansız mücadelede, bu köhneleşmiş ve artık çağın gerisinde kalmış arkaik güçlerin Ortadoğu'dan arındırılmasını olmazsa olmaz bir hale sokmaktadır.⁸²

İşte bu şartlar altında ise ABD, Ortadoğu'nun yeniden yapılandırılması sürecinde, “serseri devletler ve teröristlere” bundan sonra her çeşit diplomatik ve

⁷⁷ Hatem Cabbarlı, Azerbaycan Stratejik Araştırmaları Merkezi, “ ABD'nin Büyük Ortadoğu Projesi: Kavramı, Anlamı, Amacı ve Türkiye'ye Yansımaları ”, 28.08.2006, (Erişim) <http://www.azsam.org/modules.php?name=News&file=print&sid=156>

⁷⁸ Bknz. Cabbarlı,, **a.g.k.**

⁷⁹ Evcioğlu, **a.g.e.** s. 132

⁸⁰ Evcioğlu, **a.g.e.** s. 132

⁸¹ Evcioğlu, **a.g.e.** s. 132

⁸² Evcioğlu, **a.g.e.** s. 133

politik yollardan uzak, potansiyel tehdidin büyüklüğü ile orantılı ve onu daha zarar vermeden tesirsiz hale getirme kararını almıştır.⁸³

Yine bununla ilgili olarak ABD, “Uluslararası hukukun öteden beri vukuu muhakkak bir saldırı tehdidinde karşı önleyici meşru müdafaa hakkını tanıdığı” maddesinden hareketle hukukta “vukuu muhakkak tehdit” olarak tanımlanan şartların oluşması durumunda, bu hakkın kullanılabilmesine inanmaktadır.⁸⁴

ABD’nin kendisi için potansiyel bir tehdit olarak algıladığı “serseri devletlerin özellikleri şöyle sıralanmaktadır:

- Kendi haklarına zulmeden,
- İdare edenlerin kişisel kullanımları için milli kaynakları çarçur eden,
- Uluslar arası hukuka saygı göstermeyen,
- Taraf oldukları anlaşmaları ihlal eden,
- Saldırgan amaçlarını gerçekleştirme yolunda kullanma ve tehdidinde bulunma amacıyla diğer gelişmiş askeri teknoloji ile birlikte kitle imha silahı edinmeye kararlı olan rejimler,
- Küresel terörizmi destekleyenler,
- Temel insan haklarını reddedip, ABD’den ve temsil ettiği her şeyden nefret edenler.

ABD’ye yönelik güvenlik tehditleri şu şekilde sıralanabilir:

- Uluslar arası terörizm,
- Kitle imha silahlarının ve atma vasıtalarının yayılması, serseri devletlerin veya terörist grupların eline geçmesi,

⁸³ M. Sadık Akyar, **2000’li yıllarda ABD’nin Yeni Ortadoğu Politikası ve Türkiye**, Ankara, 2007, s. 87

⁸⁴ Akyar, **a.g.e.** s. 88

- Bölgesel çatışmalar,
- ABD'nin ekonomik gücüne müteveccih tehditler,
- Demokratik ve ekonomik reformların başarısızlığa uğrama ihtimali,
- Uluslar arası organize suç faaliyetleri,
- Uyuşturucu trafiği.⁸⁵

21. yüzyılın tek süper güç sisteminde düşman kavramı da kendisini, şaşırtıcı bir başarı ile sisteme çok iyi uyarlamıştır. Öyle ki, 21. yüzyılın Anti - Amerikancılığı, somut, büyük ve güçlü bir SSCB'den soyut, belirsiz, küçük ama çok tehlikeli teröre dönüşmüştür.

İşte ABD'nin B.O.P. kapsamında değiştirmeyi düşündüğü 11 Eylül sonrasında beri defalarca vurgulanan ve ABD'nin B.O.P.'un amaçlarının içinde de yer alan en önemli hedeflerinden bir tanesi de, yukarıda da ifade edilmeye çalışıldığı gibi, silahlı bütün tehditlerin önünü kesmektir. 11 Eylül saldırıları sonrası süreçte ABD'nin yeniden bir silahlı saldırıya uğramamak düşüncesi ile gereken tedbirleri almak istemesi anlaşılabilir bir durumdur. Ancak burada anlaşılması güç olan nokta ABD'nin silahlı ve kanlı terörü silahla, savaşla bitirmek istemesidir. Ancak, şiddetin şiddeti doğurduğu, her yapılan saldırıda ki saldırı düşmana ne kadar kayıp verdirirse verdiren, geri kalan düşmanların daha büyük bir hırs ve kin ile yine şiddete yöneldikleri tarih boyunca belki binlerce kere tanık olunmuştur. Nitekim Büyük Ortadoğu Projesi'nin yürürlüğe konduğu andan beri de terörü şiddetle bitirme tezinin iflas ettiği açıkça ortadadır.

1.4.1.1.2. Demokratikleştirme

1.4.1.1.2.1. Demokratikleştirme Söylemleri

⁸⁵Akyar, a.g.e. s. 87 - 88

Büyük Ortadoğu Projesi'nin en büyük hedeflerinden bir tanesi de, bilindiği gibi, çağdışı ve anti demokratik sistemlerle yönetilmekte olan Ortadoğu devlet yönetimlerinin modern ve Batılı anlamda revize edilmesi, çağa uyarlanmasıdır. Ancak demokrasi gibi bir sistemin yüzyıllardan beridir devam eden kökleşmiş, kalıplaşmış ve artık geniş halk kitleleri tarafından bir alışkanlık hatta belki de bir bağımlılık olan eski sistemlerin yerini alması hiç de kolay olmayacaktır. Yüzyıllardan beridir var olan artık toplumsal kültürün, geleneği, örf ve ananelerin bir parçası olmuş yönetim yapıları ancak kendi içerisinde planlı ve tutarlı, sistematik çalışmalarla adım adım ulaşılabilecek bir hedeftir. Ancak, yine B.O.P.'un sahibi ABD'nin bölgedeki dönüşümü, kendi çıkarlarına daha fazla zarar vermemesi için bir an önce gerçekleştirmek istediğinden bunun “ ani demokratikleşme fikri yerine yukarıdan-aşağıya siyasi reform ” şeklini alması, projenin sahibi için dönüşümü daha kontrol edilebilir yapacaktır.⁸⁶ Zaten George W. Bush da yapmış olduğu bir açıklamasında ABD'nin Ortadoğu'ya yönelik demokrasi ve özgürlük getirme planını şu şekilde açıklamıştır:

- “1) Ortadoğu'daki diktatörler yıkılmalı,
- 2) Filistin halkı mutlaka bağımsız bir devlete kavuşmalı,
- 3) İnançlıların demokrasinin ayrılmaz ve gerekli bir parçası olduğu genel kabul görmeli,
- 4) Din ayrımı ile çizilmiş sahte çizgilerin yarattığı bölünmüş dünyadan bu çizgiler sökülüp atılmalıdır.”⁸⁷

İşte yukarıda da alıntılanmış olan ifadede de gösterilmeye çalışıldığı gibi, dönemin ABD Başkanı George W. Bush'un 2003 yılında yapmış olduğu Ortadoğu'nun demokratik bir yapıya dönüştürülmesi yönündeki açıklamaları, konuşmanın muhatapları tarafından bölgenin artık demokratikleşmesinin zorunluluğu düşüncesinden hareketle bu yönde ciddi spekülasyon beklentilerin yanı sıra büyük bir genel kabul ve destekle karşılanmıştı. Ancak, Büyük Ortadoğu Projesi'nin

⁸⁶ Daniel Neep, “Ortadoğu'da Demokrasi Reform mu, Demokratikleştirme mi?” Haziran 2005 (Erişim) http://haksozhaber.net/okul_v2/article_detail.php?id=4354

⁸⁷ Cüneyt Ülsever, George W. Bush: Ortadoğu İçin Tarihi Bir Konuşma, **Hürriyet**, 1 Temmuz 2004

uygulanmaya konmasının ardından projenin, pratik kısmını gören aydınların Ortadoğu'ya demokrasi getirilme olasılığının gerçeğe dönüşmesine olan inançları giderek azalmış ve aydınlar, bu konuda ABD hükümetine B.O.P.'un başında vermiş oldukları destekten de giderek vazgeçmişlerdir.⁸⁸

Çünkü bölgede kısa dönemlerde büyük mesafelerin kat edilmesi son derece zordur. Bölge yöneticileri ve halkları geleceğe ve yeniliklere karşı geleneksel kültürün verdiği çekincelerle yaklaşmaktadırlar. Bölgede gerek, petrol sahibi olmanın getirisi olan çalışmadan kazanmanın rehaveti gerekse baskıcı Arap rejimlerinin her sıkıştıklarında arkalarında olan ABD ve bu müttefikliğin vermiş olduğu güven Ortadoğu'daki durağanlığı besleyen unsurlardır.⁸⁹

İşte Ortadoğu'nun yukarıda anlatılmaya çalışılan bu demokratikleşme serüvenine rağmen, bölgenin en kısa sürede demokratikleştirilmesi Büyük Ortadoğu Projesi'nin en büyük ve iddialı hedeflerinden birisidir. Bizzat George w. Bush, ABD'nin B.O.P. kapsamındaki bu hedefini şu sözleri ile açıkça dile getirmektedir:

“Her millet ve kültürdeki demokratik hareketlerin ve kurumların desteklenmesi Birleşik Devletler'in politikasıdır... Demokrasi olarak Amerika'nın tecrübesi tüm toplumların barış ve refah içinde yaşamasına olan inancımızı ortaya koymaktadır. Özgürlük, demokrasi ve insan hakları yalnızca Amerikan değerleri değildir. Bu değerlerin hepsi tüm kıtalardaki insanlar ve hükümetler ile tüm dünyada özgürlüğü isteyenlerce de paylaşılmaktadır.”⁹⁰

ABD'nin Ortadoğu'yu demokratikleştirme konusunda bu kadar gayret göstermesinin altında ise “11 Eylül 2001” saldırılarının aslında ABD'ye karşı bölgede zaten duyulmakta olan “kin ve nefret” olgularının bu saldırılar ile sadece gün yüzüne çıktığını görmesidir.⁹¹ Söz konusu saldırılar sonucunda, Ortadoğulu düşmanlar edinmiş olduğundan artık hiç şüphesi kalmayan ABD, haklı olarak, düşmanlarını tanımak istemiştir. Sonuçta ABD karşıtı kimselerin bölgenin

⁸⁸ (Erişim) <http://www.voanews.com/turkish/archive/2007-06-01-voa19.cfm?moddate=2007-06-01>, 01.06.2007

⁸⁹ Soli Özel, “Ortadoğu'da Demokrasi mi?” 23.06.2005 (Erişim) <http://www.usakgundem.com/haber/500/ortadoguda-demokrasi-mi.html>

⁹⁰ Ataç, a.g.e. s. 16

⁹¹ Şafak, a.g.e. s. 77

“milliyetçi ” ve “Radikal İslamcı” görüşleri benimsemiş Ortadoğulu gruplar olduğunu anlamıştır.⁹² ABD’nin bölgeyi demokratik bir formata sokmasına çok büyük bir karşıtlar topluluğu da, bölgede yeni sisteme geçilmesiyle birlikte eski sistemde kalacak, daha açık bir ifadeyle “akıbetlerinin kullanılıp bir kenara atılan (Soğuk Savaş’ın sona ermesinde büyük role sahip) Gürcistan’ın devrik Cumhurbaşkanı Şevardnadze ” örneğinden bir nebze bile farklı olmayacağına emin “despot” yöneticilerdir.⁹³

Ayrıca ABD’nin uzunca bir süre bölgedeki anti- demokratik unsurların en büyük dayanağı olması nedeniyle bölge halklarının ABD’nin bu demokratik temelli büyük fikir dönüşümüne inanması çok güçtür. Bütün bunların da ötesinde ABD’nin eski dostu ve yeni düşmanı olan Ortadoğu’nun bu çağ dışı yönetim sistemleri Ortadoğuluların yüzyıllardan beri yaşamakta oldukları en büyük kültürel sistemlerinin en derin kökleri arasındadır. Bu kültürde büyük bir değişim için gerekli olan olgu ise önce ekonomik kalkınma ve daha sonra eğitim ve teknolojinin getirdiği yeni kapitalist düzene siyasal sistemin de değişimin de ayak uydurması gerekliliğinin benimsenmesidir. Ancak insanların hayat algılarının en büyük temeli olan kültürel değişimlerinin en hızlı dönüşümünde bile çok uzun ve sancılı süreçlere olan gereksinim asla göz ardı edilemez niteliktedir.⁹⁴

Ayrıca Ortadoğu’ya, demokrasi tam anlamıyla getirilse bile söz konusu demokrasinin ABD’nin bölgesel çıkarlarına bir yarar sağlayıp sağlamayacağı da ayrı bir konudur. Çünkü tam anlamıyla ve gerekli bütün unsurlarıyla demokratikleşmiş bir Ortadoğu’nun da Amerikancı bir dünya görüşünü benimsememesi çok yüksek bir olasılıktır. Dünyada demokrasiyi devletlerinin ve rejimlerinin en temel unsurları, kendilerin ise en büyük dünya görüşleri haline getirmiş oldukları halde anti – Amerikancı devletler ve halklar vardır. Nitekim burada sözü edilmeye çalışılan demokratik devletler de, tıpkı Ortadoğu’nun anti- demokratik devletleri gibi ABD ile birçok alanda uyuşmayan politikalar uygulayabilmektedirler.⁹⁵

⁹² Şafak, **a.g.e.** s. 77

⁹³ Şafak, **a.g.e.** s. 77

⁹⁴ Muhittin Ataman, **Büyük Ortadoğu Projesi, Avrupa Birliği**, Kıbrıs, Ankara, 2004, s.42

⁹⁵ Dov. S. Zakheim, “Demokrasi İsteyince Olmaz” 03.03.2005 (Erişim)

<http://www.radikal.com.tr/haber.php?haberno=145306>

11 Eylül saldırıları sonrası süreçte ABD'nin Ortadoğu'ya yönelik en büyük tezlerinden bir tanesi bölgede demokrasinin baskın unsur haline getirilmesidir. Ancak ABD, bölge insanına şiddetten uzak bir yaşam tarzını benimsetmek için onlarla savaşıma yolunu seçmiştir. Burada, amaç ile amaca giden yol arasında 180 derece fark vardır. Demokratikleşme ve bölge insanını uygarlaştırma amacının zaten şiddetsel eğilimleri olan halklara daha da şiddet enjekte ederek öğretilmesi olasılığı yoktur.

ABD'nin böyle uzunca bir süreç gerektiren bir olguyu kısa bir zamanda bölgeye kabul ettirmek istemesi zor bir uğraşıdır. Hele ki insanların kültürel değişimlerini onlara sağlanmış olan yeni olanakların bir sonucu olarak gerçekleşmesini beklemek yerine bunun için savaş yolunu seçmek demokrasinin fikirsel kısmına bile büyük bir tepki doğuracaktır. Çünkü insanlar bir yabancı gücün onları kendi çıkarları ekseninde zorla yeni bir hayat görüşü içine itmelerine sıcak bakmayacaklardır.

ABD'nin Ortadoğu'ya demokrasi getirme arzusunun bölge hükümetleri ve halklarınca en büyük tepki çekici yanı ise Ortadoğu'nun Amerikan çıkarları ekseninde bir demokratikleştirilmesine çalışılmaktadır. Çünkü B.O.P. Projesi çerçevesinde anti- demokratik olarak görülen sistemler sadece Saddam Hüseyin gibi ABD'nin sömürgesi olmaya sıcak bakmayan arkaik düzenlerdir. Bu sisteme göre, Irak'tan daha fazla demokratik olmadığı herkesçe bilinen Suudi Arabistan'ın daha fazla demokratikleşmesine gerek yoktur. ABD'nin Ortadoğu'ya yönelik demokratikleştirme arzusunun temelinde uzlaşmaz diktatörlerin yerine kendi yardımları ile seçim kazanmış ve anti- demokratik hükümetlere göre devrilmesi daha kolay sözde demokratik hükümetlerin bölgesel güç odakları haline getirilmesi yatmaktadır. Çünkü bir diktatörün devrilmesi ABD gibi bir küresel güç için dahi zaman zaman savaşıma kadar gidebilecek ağır bedeller ödeme riskini bünyesinde barındırırken, demokratik hükümetlerin sadece yazılı ve görsel basın destekli ciddi para yardımları ile iktidara taşınması daha az masraflı ve kolaydır.

1.4.1.1.2.2. Demokratikleştirme Söylemlerine Karşı Görüşler

Yukarıda, ABD'nin Büyük Ortadoğu Projesi kapsamında, Ortadoğu'da gerçekleştirmeyi plânladığı demokratikleştirme çalışmalarından ve bölge halklarının buna olan tepkisinden söz edilmeye çalışılmıştır. Burada ise, Ortadoğu'nun geleceği açısından çok büyük bir önem arz eden bu konuya farklı bakış açılarına yer verilemeye çalışılacaktır. Böylece de, B.O.P. Projesi içerisinde en önemli noktalardan bir tanesi olan demokratikleştirme konusuna farklı bir perspektiften de bakılmaya çalışılacaktır.

1970'li yıllardan itibaren Ortadoğu'daki kargaşa ve şiddet eylemleri, din ve ırk temellerine dayandırılabilir olan Arap – Yahudi çatışmalarının da dışında, Arap dünyası içinde de yaygınlaşma göstermiştir. Her biri söz konusu ülkelerin kendi iç dinamiklerinin şiddet dolu bir dış vurumu şeklinde görülebilen bu olaylar, bölgede en fazla “İran ve Arabistan” arasında yaygındır.⁹⁶ Bu devletler içerisinde en çok sorunu olan devlet ise İran'dır. İran'ın, güvenliğine yönelik en büyük bölgesel sorunları ise “laik Irak ve Afganistan'daki Taliban köktendinciler” olarak tanımlanabilir.⁹⁷

İşte Ortadoğu'nun yukarıda anlatılmaya çalışılan bu şiddet yumağı haline gelmiş ortamında, ABD'nin ortaya atmış olduğu demokratikleştirme ütopyası ulaşılması zor bir hedeftir. Çünkü burada önemle vurgulanması gereken bir nokta, bölge devletlerinin demokratikleşme konusuna varılması gereken bir hedef olarak bakmamalarıdır. Bölge devletleri için demokrasi, yalnızca, demokratik ABD ile çalışabilmek adına kullanılması gerekli bir araçtır, amaçsal bir niteliği ise içinde barındırmamaktadır.⁹⁸

Konuya bir başka bakış açısı ise bölgeye demokrasi gelmesini düşük bir olasılık olarak göstermektedir. Bu görüşün temeli ise Ortadoğu'nun “ekonomik ” yapılanmasıdır.⁹⁹ Buna göre Ortadoğu'da Batı tarzı bir demokrasinin var olabilmesinin ön koşulu, Batı tarzı iktisat modelleridir. Çünkü sözü edilmeye çalışılan görüşe göre bir ülkedeki demokrasi o ülkelerdeki ekonomik güç odaklarının parasal güçlerinin siyasal alana yansımalarıdır. Açıklamak gerekirse parasal olarak güçlenen

⁹⁶ Kissenger, a.g.e. s. 264

⁹⁷ Kissenger, a.g.e. s. 264

⁹⁸ Kissenger, a.g.e. s. 264 - 265

⁹⁹ Mahir Kaynak, Emin Gürses, **Büyük Ortadoğu Projesi**, İstanbul, 2006, s. 16

kişi ve gruplar, başarılarını siyasal anlamda da sürdürülebilir yapma çabası içine gireceklerdir. Ancak Batı tarzı bir iktisadi yapılandırmadan uzak olan Ortadoğu devletlerinde parasal güç tamamen “petrol” temellidir.¹⁰⁰ Bölgenin yüzyıllardan beri süregelen iç dinamikleri nedeniyle de bölgenin bu tek ekonomik güç kaynağı, eşitlikten uzak bir şekilde paylaşılmaktadır. Bu durumda parasal güce sahip olamayan grupların siyasal güce sahip olmalarını önü de zaten iktisaden kapalı hale gelmektedir.

Bu koşullar altında Ortadoğu’ya sözcüğün gerçek anlamında bir demokrasi getirmesi olanak dışıdır. Bölgenin iktisadi reformlardan yoksun bir biçimde demokratikleştirilmesi, anti – demokratik gücün, demokrasi zırhını giymesinden başka bir işe yaramayacaktır. Çünkü paranın siyasal gücünden, bu gücün “medya” ile ilişkilendirilmesinden yoksun kalan bir muhalefetten iktidara gerçek bir alternatif olmasını beklemenin mantıksal bir yönü yoktur.¹⁰¹

Ortadoğu’nun demokratikleştirilmesinin önünde bir diğer ciddi engel ise, demokratikleştirme girişimlerinin sonucunda ortaya çıkacak grupların hangi noktalarda birbirinden ayrılacağıdır. Burada ayrılık fikir bazında değil aksine etnik kökene dayalı veya inanç temelli olacaktır. Bu ise ülkeleri muhalif demokratlara değil karşıt azınlıklara bölünme tehlikesi ile karşıya bırakacaktır. Ayrıca bu etnik ve inanç temelli gruplaşmalar, içten içe ayrışma fikirlerini de sürekli canlı ve gündemde tutacaktır. İkinci Körfez Savaşı sonrasında Irak’ı bunun en canlı ve somut örneği olagelmiştir.¹⁰²

Burada, Ortadoğu demokratikleştirilmesi istemine karşıt görüşler ve gerekçeleri gösterilmeye çalışılmıştır. 11 Eylül 2001 saldırıları sonrasında ABD’nin Ortadoğu’yu demokratikleştirme söylemleri resmen mevcuttur. Ancak, burada dikkate alınması gerektiği düşünülen bir önemli ayrıntı şudur ki, B.O.P. dâhilinde, Ortadoğu’ya yönelik demokratikleştirme tezlerine karşıt görüşler de kendi içinde tutarlılık göstermektedir. Bu türlü tezler de ortaya dikkate alınmaya değer bulunabileceği düşünülen bir ağırlıktadırlar. Burada dikkate alınması gerektiğine

¹⁰⁰ Kaynak ve Gürses, a.g.e. s. 16

¹⁰¹ Kaynak ve Gürses, a.g.e. s. 17

¹⁰² Kaynak ve Gürses, a.g.e. s. 16 - 17

inanılan bir diğer ayrıntı da şudur ki ABD'nin B.O.P. kapsamında işgal ettiği iki ülke olan Afganistan ve Irak'ta demokrasi tesis edilememiştir. Bu da ABD'nin Büyük Ortadoğu Projesi kapsamında resmî olarak, demokratikleştirme söylemi olmasına rağmen, uygulamada karşıt tezlerin günümüzde hâlâ çürütülemediği gerçeğidir. Bunun bazı sebepleri vardır. Her şeyden önce, Ortadoğu halklarının ABD'nin kendilerine ihraç etmek istediği demokrasiyi istemedikleri açıktır. Çünkü ABD'nin Ortadoğu'ya yönelik olarak bölgesel bir yanlış olarak gördüğü anti – demokratik sistemleri güçlerini, kökleri bölgenin asırlarca geriye ulaştırılabilir adetlerinden almaktadır. Açıklamak gerekirse, ABD'nin Batılı bir bakış açısıyla yanlış gördüğü Ortadoğu'nun feodal yönetimleri, bölge halkları için kendi içine kutsallık öğelerini dahi içinde barındırmaktadır.

Bütün bunların da ötesinde bölge halkları demokrasinin ön koşulları olarak belirtilebilecek ekonomik ve düşünsel özgürlüklerden de uzaktır. Demokrasinin Ortadoğu'da baskın unsur kılınabilmesinin en önemli koşullarından bir tanesi, bölgeye demokrasi getirilmeden önce demokrasi fikrinin bölge halklarının dimağlarına getirilmesidir. Bundan başka her ne şekilde olursa olsun bölgeye getirilecek bir demokrasi bölge halkları tarafından doğru anlaşılabilir olmayacaktır. Hatta demokrasinin sözlük anlamı üzerinde bile ciddi bir bilgisi olmayan, bölgenin ekonomik ve kültürel geriliklerini özümsemiş Ortadoğu haklarının demokrasiyi şiddetin yasallaştırması ve her türlü anti – demokratik eylemin gerçekleştirme hakkı olarak görmesi yüksek bir olasılıktır. Bölgeye ön kültürel öğelerinin zihinlerde yer etmesinin vermiş olacağı demokratik bilincin ardından gelmeyen bir demokrasi, bölge halkları için anlamı ve gereklilikleri anlaşılabilir bir kavram olmaktan kendisini kurtaramayacaktır.

1.4.2. ABD'nin Direkt Olarak Kendi Çıkarlarına Yönelik Amaçları

1.4.2.1. ABD'nin Güvenliği

Yüzyıllardan beri Ortadoğu'da gerek bölge iç dinamiklerinin bölgesel din ve mezhep ayrılıklarının getirdiği çatışmalar gerekse dış ülkelerle yapılan savaşlar,

işgaller sonucu istenilen huzur ve güven ortamı bir türlü getirilememiştir. Ayrıca, bölgede canlılığını hiç kaybetmeyen etnik ayrımlar ve bunların getirdiği kargaşa ve çatışmalar da eklenince Ortadoğu, dünyanın kaynayan kazanı bir şiddet ve çatışmalar merkezi olma konumundan kurtulamamıştır. “Kitle imha silahlarının üretimi ve yayılması, Arap İsrail çatışmasının merkezi, terörle savaşın ideolojik ve insan kaynakları” Ortadoğu’da savaş, huzursuzluk ve kargaşa anlamında tansiyonu hiç düşürmemekte, bu da gerek bölge gerekse tüm dünya tarafından önemli bir tehdit olagelmektedir.¹⁰³

ABD’nin Büyük Ortadoğu Projesi ile varmak istediği en temel hedeflerden bir tanesi de Ortadoğu’nun, uluslararası şiddet merkezi olma konumunun sonlandırılmasıdır. Bu sorunsalın nasıl çözülebileceğine yönelik olarak yaptığı çalışmalarda ABD, ilk önce bölgedeki şiddetin nedenlerini saptamıştır. ABD’ye göre Ortadoğu’da şiddeti besleyen en büyük bölgesel öğeler, “bu bölgedeki demokrasi, özgürlük, hoşgörü, çoğulculuk gibi Batılı değerlerin eksikliği” dir.¹⁰⁴ ABD, saptamış olduğu problemlerin bir an önce çözülmesi gerektiğine inanıyordu. Çünkü böylece, hem Ortadoğu bir kargaşa ve şiddet bölgesi olmaktan kurtulacak hem de ABD’ye onun Ortadoğu’daki en büyük müttefiki olan İsrail’e karşı bir tehdit unsuru da olmayacaktı.

ABD hükümeti, bölgedeki demokratik öğelerin yokluğunun yarattığı boşluğu, radikal dinci örgütlerin doldurduğuna inanıyordu. Yine ABD’ye göre, bölgedeki bu tür aşırı dinci örgütlerin halk tarafından bu kadar revaçta olmasının altında yatan neden de yine bölgenin çağdışı değerlerine olan bağlılığıydı.¹⁰⁵

2001 yılında ABD’ye gerçekleştirilmiş olan 11 Eylül Saldırıları da burada söz edilmeye çalışılan bu şiddetin teröristleşmiş bir dışavurumu niteliğindedir. Radikal İslamcı şiddet ve sonrasında meydana gelen Ortadoğu’nun savaşları bölgesel şiddetin uluslararası boyutunu da gözler önüne sermektedir. Bölge devletlerinin şiddet üreticisi devletler olma konumundan bir an önce uzaklaştırılması hayati bir zorunluluktur. Aksi halde ne bölgeye ne de dünyaya kalıcı bir barış, huzur ve güven

¹⁰³ Duvar, a.g.e. s. 35

¹⁰⁴ Duvar, a.g.e. s. 84

¹⁰⁵ Duvar, a.g.e. s. 84 - 85

ortamının yerleşmesi mümkün olmayacaktır. Bölgede geri kalmış değerler ve bu geri kalmışlığın ürünü olan şiddet ögesi bir an önce gündem dışına itilmeli, geri kalmışlığın ve ürünü olan şiddet kavramlarının Ortadoğu'dan silinmesi ile ortaya çıkacak boşluk ise barış ve istikrar ile doldurulmalıdır.¹⁰⁶

Burada, ABD'nin Ortadoğu'daki terör ve şiddet kaynağını derhal kökünde kurutacak çalışmalar yapması gerektiği açıkça anlaşılmaktadır. ABD'nin Güvenliği için işte bu soruya verdiği cevap ise, 2002 ve 2006 yıllarında ürettiği Güvenlik Stratejileri olmuştur. Ancak sözü edilen ABD'nin kendi güvenliğini sağlamaya yönelik bu çalışmaları şiddete şiddetle karşılık vermek yönünde olmuştur. Oysa Ortadoğu halklarını artık bir alışkanlıkları, yaşam biçimleri, hayat algıları olan şiddet kavramından uzaklaştırmak ancak şiddetin karşısına onun en uygar alternatifi olan çağdaş bir hukuk sistemi ve bunun uygulanabilir olmasını sağlayacak bir eğitim sistemi ile olacaktır. Bu ise her şeyden önce bölge devletlerinin de beğenisini ve çağ ile bütünleşmesini sağlayacak çeşitli yardımlar ve karşılıklı kabul edilmiş uyum ve reform paketleri ile olacaktır. Aksi halde zaten şiddetsel bir yaşama alışmamış toplumlara verilecek en şiddet içerikli cezalar bile onların sadece sıradanlaşmış şiddet alışkanlıklarını daha ileri boyutlara taşıyarak kökleştireceklerdir. İşte 2002 ve 2006 yılı ABD güvenlik stratejilerinin temel eksikliği de, şiddeti şiddetle besleyen bu yönü olarak görülmektedir.

1.4.2.1.1. ABD'nin Güvenli ABD'nin Güvenlik Stratejileri

1.4.2.1.1.1. 2002 Tarihli İlk Güvenlik Stratejisi

Başkan Bill Clinton Hükümeti'nin benimsemiş olduğu, 11 Eylül öncesi ABD Güvenlik Stratejisi, ABD'nin her türlü tehditten arındırılarak “ülkenin güvenliğinin artırılmasını, refahın, dünyada demokrasinin ve insan haklarının geliştirilmesini” amaçlıyordu.¹⁰⁷ ABD'nin bu amaçlarına ulaşabilmesi içinse dünyada var olan şiddetin yok edilmesi, terör örgütlerinin çökertilmesi gibi planları vardı. Ekolojik

¹⁰⁶ Gökhan Bacık, Bülent Aras, **11 Eylül Öncesi ve Sonrası**, İstanbul, 2006, s. 129

¹⁰⁷ Nejat Eslen “ABD'nin Yeni Güvenlik stratejisi” 03.10.2002 (Erişim)
<http://www.radikal.com.tr/haber.php?haberno=52107>

sorunlar ile insan hakları ve uluslararası hukuk dışı her türlü eylemler ve eylemciler ile mücadele de bu stratejinin temellerini oluşturuyordu. ABD ise çözüm olarak kendi egemenliğinin dünyada genel kabul görmesini ve Amerikan yöntemleri ve politikalarıyla dünyanın sorunlarının çözülmesi gerekliliğini savunuyordu. “Bu dönemin güvenlik stratejisi, ABD'nin küresel liderliğine dayandırılan ‘Angajman Stratejisi’ (Strategy of Engagement) olarak geliştirildi.¹⁰⁸ Denizaşırı askeri gücün idamesi, krizlere hızla müdahale, stratejik intikal yeteneği, nükleer silahlar dâhil caydırma, dünya denizlerinin serbestçe kullanılması, uzayda liderliğin idame ettirilmesi, Clinton dönemi stratejisinin askeri konseptlerini oluşturdu.”¹⁰⁹

Birinci Irak Savaşı’ndan 2001 yılı terör saldırılarına kadar olan süreçte ABD, Ortadoğu’ya yönelik ciddi açmazlarla mücadele ediyordu. Bu süreçte ABD’nin bölge devletlerine vermiş olduğu direktifler, muhatapları tarafından ABD için olumlu sayılabilecek gelişmeler ile ABD’ye dönmüyorlardı. “Arap –İsrail barış hareketi ile Irak ile İran’ın çift yönlü çevreleme politikası” bu itekleri hiçbir şekilde kendi çıkarlarına uygun olarak kendisine dönmeyen ABD’nin, bölgedeki açmazlarını açık isimleriydi.¹¹⁰

Ancak 2001 yılında uğramış olduğu, tarihe 11 Eylül Saldırıları olarak geçen terör saldırıları sonucunda ABD, terörün uluslararası ve küresel bir nitelik kazanmış olan bu yeni şekli ile mücadele edebilmek için var olan güvenlik stratejisinde bir yeniden yapılandırma gereği duymuştur. Bu çağın terör anlayışına karşı bir korunma, caydırma ve cevap niteliğindeki stratejinin temel öğeleri ise “önleyici vuruş” ve “rejim değişikliği ” üzerine bina edilmiştir.¹¹¹

11 Eylül Saldırıları sürecinin ardından gelen bu yeni güvenlik stratejisi ile ABD, özellikle nükleer çalışmalar yapan ve bu çalışmalarını kesme yönünde ciddi atılımlar da yapmaya yanaşmayan devletleri kendi ulusal güvenliği açısından potansiyel birer tehdit olarak görmeye ve göstermeye çalışmaktaydı. Kabul etmiş

¹⁰⁸ Bknz. Eslen, **a.g.k.**

¹⁰⁹ Bknz. Eslen, **a.g.k.**

¹¹⁰ Meliha Benli Altunışık, The Middle East In The Aftermath of September 11 Attacks, **Dış Politika**, sayı 3 – 4, 2001, s. 28

¹¹¹ Emine Akçadağ, “ABD – AB: İki Farklı Güvenlik Stratejisi İki Farklı Dünya Görüşü” 25.11.2009 (Erişim) http://www.bilgesam.org/tr/index.php?option=com_content&view=article&id=515:abd-ab-ki-farkli-gueuenlik-stratejisi-ki-farkli-duenya-goerue-&catid=98:analizler-abd&Itemid=135

olduğu bu yeni strateji sonucunda ise ABD, potansiyel tehlike olarak görmekte olduğu bu devletleri, daha onlardan somut bir saldırı gelmeden etkisiz hale getirmeyi amaçlıyordu.

ABD'nin "Bush Doktrini" olarak da isimlendirilen bu yeni stratejisi eski güvenlik sistemlerinin yeni tehditler karşısında bir caydırıcılığı kalmadığı ve bu yüzden yeni yüzyılın tehlikelerine karşı yeni stratejiler üretme mantığı üzerine kurulmuştur.¹¹² Doktrin, açıkça 21. yüzyılda Sosyalist ve Kapitalist devletler mücadelesini demokratik olan ve olmayan devletler eksenine kaydırmış olmaktadır. Özetle ABD'nin yeni güvenlik doktrininde de değişim, kendisine rakip ve düşman belirleyerek onlarla mücadele etmek paydasında değildir. Düşmanlar ve hedefler ABD'nin bu yeni güvenlik Stratejisi'nde de kendisini korumuş olmakla birlikte değişim sadece hedefler bazındadır. ABD'nin bu küresel terör sonucu geliştirdiği yeni stratejisini "eşsiz askeri gücü ile büyük ekonomik ve siyasal etki gücünü kullanabilme yeteneği" sayesinde oluşturduğuna şüphe yoktur.¹¹³

Stratejinin temel unsurları ise şöyledir:

"A) ABD, "küresel sorumluluğa" sahiptir.

B) ABD, "küresel güvenliği sağlamak" zorundadır.

C) ABD "askeri yetenekleri", "küresel güvenliğe" uygun olarak düzenlenecektir.

D) ABD, potansiyel tehlikeleri "önleyici darbe"lerle yok edecektir."¹¹⁴

Ancak, burada ABD'nin ortaya koymuş olduğu, soyut tehdit algısı olarak isimlendirilmesi mümkün olan bu yeni güvenlik stratejisi, aslında dünya için yeni bir küresel güvensizlik stratejisi olma özelliğini de içinde barındırmaktadır. ABD gibi bir süper gücün; ne zaman, nasıl, neyi, ne sebeple soyut bir tehdit olarak algılayacağı

¹¹² Mahmut Suphi Algin, "11 Eylül Sonrası Değişen Güvenlik Vizyonu – Bush Doktrini 25.11.2009 (Erişim) <http://blog.milliyet.com.tr/Blog.aspx?BlogNo:127301>

¹¹³ Bknz. Algin, **a.g.k.**

¹¹⁴ H.Z. İlker, "ABD'nin "İmparatorluk" Stratejisi "Önce Sen Vur" Aralık 2002 (Erişim) <http://www.barikat-lar.de/barikat/8/impa.htm>

konusunda bir netlik bulunmamaktadır. Bu, ABD'nin 2002 Tarihli Güvenlik Stratejisi'nin küresel barışa ne denli bir tehdit olduğunu göstermektedir.

İşte burada sözü edilen bu güvensizlik ortamı zaten şiddeti gündelik hayatlarının olağan bir parçası haline getirmiş Ortadoğulular için de şiddet içerikli yeni bir kaynak ve tıpkı ABD gibi potansiyel bir tehdit düşüncelerinin doğmasına uygun bir ortam yaratacaktır. Bu Amerikan düşünce ve anlayış merkezli soyut güvensizlik ortamı Ortadoğu halkları için de yeni savunma reflekslerinin meydana gelmesine sebep olabilir niteliktedir. Savaş korkusunun yaratacağı güvensizlik ve bu güvensizliğin neden olacağı yeni bir çeşit soğuk savaş algılaması aslında ABD için yeni bir 11 Eylül tasarısı olamayan hatta bunu gereksiz ve bir o kadar da tehlikeli bulan bölge insanları tarafından bile bir önce sen vur stratejisinin gelişmesi olasılığını artırmaktadır. ABD'nin her an büyük bir savaş çıkartmak üzerine kurduğu bu güvenlik stratejisi bölgeyi yeni huzursuzluk, güvensizlik ve bunların yaratacağı yeni saldırı ve şiddet ortamlarına hazırlamanın eşğine getirmektedir.

1.4.2.1.1.2. 2006 Tarihli Değişen Güvenlik Stratejisi

Uğramış olduğu 11 Eylül terörist saldırılarından sonra ABD, Ortadoğu'da yapmak istediği değişimler için savaş yolunu tercih etmiştir. 2001 yılı terörist saldırılarından sonra önce Afganistan'a sonra da Irak'a giren ABD, 2006 Ortadoğu'da 2002 yılında ters giden işleri yoluna koymak için yeni bir strateji geliştirdi. 2002 yılından beri gerek "sabır taşı Çin" ve gerekse diğer güçler de artık ABD'yi Ortadoğu'nun tek hâkimi olarak görmek istemediler.¹¹⁵ Bu yüzden de bu strateji ile ABD, bölgede zaten yaratmış olduğu "kaostan yeni bir denge yaratmayı hedefliyordu."¹¹⁶

2006 Güvenlik stratejisi, ABD'nin 2002 yılında Ortadoğu ve küresel terörizme cevap olarak yayınladığı ilk güvenlik stratejisinin ardından, yayınlamış olduğu ikinci güvenlik stratejisidir. Sözü edilmeye çalışılan stratejide ABD,

¹¹⁵ Zeynep Atikkan, **11 Eylül Amerika'yı Nasıl Değiştirdi? Amerikan Cinneti**, İstanbul, 2006, s. 151

¹¹⁶ Atikkan, **a.g.e.** s. 151

Ortadoğu'nun 2002 yılından beri geçirdiği değişime göre yeniden düzenlemelere gitmiştir. Stratejide, Ortadoğu'nun 2002 yılından beri ne yönde ilerleyip ilerlemediği, küresel terör tehdidinin ne oranda bertaraf edilip edilmediği gibi konulara ısrarla vurgu yapılmıştır. Strateji, iki temel ayağının üzerine oturtulmaya çalışılmıştır.

Birinci ayak, bölgedeki anti- demokratik, monarşi sistemlerinin sona erdirilerek Batı tarzı, modern demokratik yapıların bölge devletlerine kazandırılmasıdır. “Serbest ticaret aracılığı ile refah düzeyini artırmaya ve kalkınma politikalarını gerçekleştirme” ise, stratejinin bu güvenlik ayağının önemli bir diğer parçasıdır.¹¹⁷

Stratejinin ikinci ayağı ise, birinci ayağının bir hedefi olan demokratikleştirme süreci sağlanırken, buna engel olacak, gerici unsurlarla mücadele etmektir. Stratejinin bu bölümünde sözü edilmeye çalışılan en büyük sorunlar ise “kitle imha silahlarını üretimi, insan kaçakçılığı” gibi bölgenin demokrasi öncesi sistemlerini kronikleşmiş sorunları olarak açıklanmıştır.¹¹⁸ Özellikle bölgede yapılmakta olan nükleer çalışmalara bu stratejisinde de şiddetle karşı çıkan ABD, “Kitle imha silahlarıyla düzenlenecek bir saldırının sonuçlarının çok yıkıcı olma olasılığı içinde, büyük tehlikelere karşı boş durulamayacağı” şeklindeki açıklamasıyla, bölgenin nükleer silah üretme potansiyelini bile ulusal güvenliğine ciddi bir tehdit olarak algılamıştır.¹¹⁹ 2006 Stratejisi'nde de temel mücadele unsurlarından bir tanesi bu yüzden bölgenin uranyum zenginleştirme ve benzeri nükleer temelli çalışmaları üzerine olacaktır.¹²⁰

Amerikan Başkanı George W. Bush, 2006 yılı Amerikan güvenlik Strateji üzerine yapmış olduğu bir konuşmada, bu stratejinin, yukarıda sözü edilmeye çalışılan hedeflerini gerçekleştirmesinin ise hayati bir önemde olduğunu vurgulamıştır. Çünkü George W. Bush'a göre, 2006 yılı ABD Güvenlik

¹¹⁷ (Erişim) <http://www.vaveyla.net/amerikan-ulusal-guvenlik-stratejisi-uzerine-kisa-notlar/>, 16.10.2007

¹¹⁸ (Erişim) <http://www.vaveyla.net/amerikan-ulusal-guvenlik-stratejisi-uzerine-kisa-notlar/>, 16.10.2007

¹¹⁹ (Erişim) <http://hurarsiv.hurriyet.com.tr/goster/haber.aspx?id=4061610&tarih=2006-03-16>, 16.03.2006

¹²⁰ (Erişim) <http://hurarsiv.hurriyet.com.tr/goster/haber.aspx?id=4061610&tarih=2006-03-16>, 16.03.2006

Stratejisinin çökmesi halinde: “Radikal İslami uçlar güçlerini artıracak ve yeni üyeler kazanacaktır. İlimli hükümetleri devirmek, bölgede kaos yaratmak ve amaçlarına ulaşmak maksadıyla petrol gelirlerini kullanmak için daha iyi durumda olacaklardır. İran nükleer silah üretiminde daha güçlü hale gelecektir.”¹²¹

Yukarıda da açıklanmaya çalışıldığı üzere, 2006 yılı güvenlik stratejisi ile de ABD'nin Ortadoğu'ya yönelik temel politikalarında ciddi bir değişime gitmediği açıktır. Burada bölgeye yönelik temel hedeflerinden hiçbir sapma göstermeyen ABD, bu stratejisi ile sadece, hedeflerine giden yolda önüne çıkan bölgesel engellerin tanımı ve yok edilmesi ile ilgili olarak strateji üzerinde çeşitli değişimler yapmıştır. Ancak bu şiddeti bitirme stratejisinin de yine bölgenin şiddetinin nedenlerini anlama ve şiddetin nedenlerini yok etmeye çalışma politikası yerine şiddeti daha büyük şiddetle yok etme politikası üzerine oturtulmaya çalışılması son derece ilginç bir durumdur. Çünkü her şeyden önce 2006 yılına ait yenilenmiş bu stratejide de ABD, savaşlar ve şiddet dolu geçen yılların savaşın şiddeti sadece artıran bir unsur olması gerçeğini görememiştir. 2002 yılında ABD'nin savaş temeline oturttuğu stratejinin başarılı olabileceğine dair çeşitli varsayımların ve spekülatif beklentilerin olması anlaşılabilir bir durumdur. Ancak bu stratejinin temeli olan şiddete karşı daha büyük çapta ve daha fazla şiddet politikasının işe yarar bir nitelikte olmadığına geçen yılların tecrübeleri referans alındığında anlaşılmış olması gerekirdi. Bu durumun anlaşılammış olması ve bu yanılsama üzerine ilerlemeye devam eden Büyük Ortadoğu Projesi'nin her geçen gün daha da derin batağa batarak açık bir başarısızlığa doğru sürüklenmesi, bu genel manzara devam ettiği sürece, çok büyük bir olasılıktır.

1.5. Büyük Ortadoğu Projesi ve Enerji Kaynakları

1.5.1. Petrol

¹²¹ (Erişim) http://www.arem.gov.tr/rapor/inceleme/Bush_irak_str.htm, 08.06.2009

Emperyalist güçlerin Ortadoğu bölgesine olan ilgisi, 18. yüzyıl ile başlayan “sanayi devrimi” ve onun getirileri olan “gerek stratejik suyollarına sahip olması gerekse de hammadde, pazar ihtiyacı ve artı değer transferi” gibi ögelere dayanır.¹²²

Yakın bir geçmişte ve günümüzde ise, 21. yüzyılın süper gücü olan ABD'nin Ortadoğu'ya yönelik olarak hazırlamış olduğu B.O.P. Projesi'nin temelinde, ABD'nin bölge petrol rezervlerine olan ihtiyacı olduğu açık bir gerçektir. “Ortadoğu devletleri, dünya petrol rezervlerinin %65'ini, dünya petrol üretiminin ise %25'ini elinde bulundurmaktadır.”¹²³ Bu veri bile Ortadoğu'yu ABD için ne derece önemli yapmaya yetmekle birlikte, bölgenin gerek nüfusu gerekse küresel sistemde bir açık pazar olan konumu da Ortadoğu'nun ABD için önemini kat kat artırmaktadır. Ancak üretiminin kesintiye uğramaması için petrole hayati gereksinim duyan ABD'nin, bölge petrolerini kontrol altına alması ABD için asla önemsiz görülemez bir zorunluluktur.¹²⁴ ABD'nin bölge petrol üretiminin en küçük bir sorunla karşılaşmadan devam etmesinin sağlanması yönündeki politikaları elbette geçmiş tecrübeleri ile de ilişkilendirilebilir. Ortadoğu petrol üretiminin en küçük bir sıkıntıya uğraması bile ABD sanayisini, doğal olarak üretimini ve doğal olarak da ekonomisini felç etmeye yeterlidir. 1974 OPEC Ters Arz Şoku ABD'de “işsizlik oranını 1973'te % 4,9'dan 1974'te % 5,6'ya ve 1975'te % 8,5'e” yükseltmiştir.¹²⁵ 2 yılda neredeyse 2'ye katlanan petrole dayalı ters arz şoku sonrası “işsizlik oranı” bile ABD'nin emperyalist amaçları doğrultusunda neden Ortadoğu petrolerini elde etmek için savaşlar da dâhil olmak üzere her yola başvuruyor, sorusuna mantıklı bir cevaptır.¹²⁶

Tek kutuplu sistemin tek lideri olma fırsatını elde etmiş olan ABD'nin petrol gibi sanayinin temel taşı olan bir enerji kaynağını büyük miktarlarda ve tam manasıyla elde etmeden istediği küresel güce erişmesi zordur. İşte bu gerçek Ortadoğu'yu ABD için vazgeçilmez kılmaktadır. Çünkü ABD, eğer Ortadoğu'ya yönelik hazırlamış olduğu bütün planları başarıyla sonuçlanırsa sadece jeo – politik

¹²² Hakan Demir, **Türkiye, Suriye ve İsrail Hattında Su ve Güvenlik**, Ankara, 2005, s. 7

¹²³ Gamze Güngörmüş Kona, “Ortadoğu Petrolü ve Büyük Güçler” 27.08.2007 (Erişim) <http://gamzegungormuskona.blogspot.com/2007/08ortadou-ve-petrol.htm>

¹²⁴ Bknz. Kona, **a.g.k.**

¹²⁵ N. Gregory Mankiw, **Makroekonomi**, Ankara, 2009, s. 309

¹²⁶ Mankiw, **a.g.e.** s.309

konumu paha biçilmez değerinde olan bir bölgeye yerleşmiş olmakla kalmayacak aynı zamanda da “dünya petrol rezervlerinin %75’ini öte yandan doğalgaz kaynaklarının %70’ini” yönetecektir.¹²⁷ Bu da ABD’nin petrol üretimi, üretimin devamlılığı ve fiyatları gibi konularda bir sıkıntı yaşamasını neredeyse imkânsız hale getirecektir.

Ortadoğu’daki petrol üretiminde istikrara, yukarıda da anlatılmaya çalışıldığı gibi son derece büyük bir titizlik gösteren ABD’nin aynı zamanda kendisi de bir petrol üreticisidir. “ABD, dünyada toplam petrol üretiminde yaklaşık yüzde 8’lik pay ile ağırlıklı bir konumda bulunsa da, ürettiği petrol tüketimine yetmiyor. 2006 yılında dünyada ham petrol tüketimi toplam 3 milyar 889,8 milyon tonu bulurken, bu miktarın yüzde 24,1’ini tek başına ABD tüketti.”¹²⁸ Ancak ABD’nin her ne kadar dünyanın önde gelen petrol üreticilerin birisi de olsa, petrole olan gereksinimi öyle büyük miktarlardadır ki, ülkesinden çıkan yıllık petrol senelik ihtiyacın yüzde 50’sine bile denk gelmemektedir. Petrole karşı bu denli gereksinimin yanı sıra ABD’nin bu konudaki açığı da giderek artmaktadır. Bu sorunun farkında olan ABD hükümetleri ve yöneticileri de özellikle Ortadoğu ve petrol üreticisi ülkeler ve bölgelere yönelik politikasında bu giderek daha da devasa boyutlara ulaşan petrol ihtiyacını politikalarının ana unsuru haline getirmektedirler. “2001 yılı enerji planı, ABD’nin petrol talebinin kaçınılmaz bir şekilde artarak petrol ithalatının günümüzde günlük yaklaşık 10,4 milyon varilden 2020 yılında yaklaşık olarak günlük 16,7 milyon varile çıkacağını öngörmektedir.”¹²⁹

İşte rakamlarla da gözler önüne serilmeye çalışılan bu tablo karşısında ABD, petrole olan ihtiyacını giderek azaltmak, hatta uluslararası ilişkilerde petrol üreticisi ülkelere olan neredeyse bağımlılık düzeyindeki ihtiyacını kendi lehine çevirme çabasıdadır. Bu sebeple İkinci Körfez Savaşı konusunda kamuoyunu ikna etmeye çalışan dönemin ABD hükümetinin bir önemli vurgusu da petrole olan Amerikan gereksinimi üzerine idi. Açıkça ifade etmek gerekirse, “Bush yönetimi,

¹²⁷ Ümit Özdağ, **Kerkük, Irak, Ortadoğu Ve Ötesi**, İstanbul, 2007, s. 23

¹²⁸ (Erişim) <http://www.tumgazeteler.com/?a=2461056>, 03.01.2008

¹²⁹ Mehmet Şahin, Mesut Taştekin, **İkinci Körfez Savaşı**, Ankara, 2006, s.320

savaşın terör ve güvenlik faktörünün yanı sıra Amerika'nın ucuz petrol gereksinimini karşılamak amacıyla yapıldığını söylemişti.¹³⁰

Sonuç olarak, Amerikan hükümetinin, yukarıda alıntılanmış olan cümlesinden de anlaşılacağı gibi petrol, Büyük Ortadoğu Projesi'nin hazırlanmasında en temel sebeplerden bir tanesidir. Bu gerçek, yukarıda, rakamsal olarak da ifade edilmeye çalışılmıştır. Ancak, burada rakamlardan da önemli olabileceği düşünülen bir husus ABD'nin, yine bizzat Başkanı'nın ağzından, Ortadoğu'daki doğal zenginliklere yönelik sömürü planlarını açıklamış olmasıdır. Özellikle gelişmiş ülkelerin petrole bu denli sahip olma arzusu, Ortadoğu'nun uzun bir süre için daha karmaşalar alanı olacağına sinyallerini vermektedir ki Büyük Ortadoğu Projesi'nin getirdiği çok ilginç bir kavram olan soyut tehdit algısının merkezi de petroldür. Petrole sahip olamamak, onu kontrolü altında tutamamak ABD'nin kendi çıkarlarına yönelik en büyük güvensizlik algılamasıdır. Ancak işte burada bahsi geçen ABD'nin bu güvensizlik algılaması yine ABD'nin kendi projesi olan B.O.P.'un, Ortadoğu'yu savaş yoluyla uygarlaştırma ve çağdaş standartlara oturmuş bir kültürel forma sokma tezini çürütmektedir. Çünkü her an soyut bir nedenle çıkabilecek büyük bir savaş hatta savaşlar dizisi olasılığından kurtulamayacak ve zaten şiddete alışmış bölge halkları nasıl savaş yerine barışı ve daha hukuksal çözümleri kabul eden bir hayat görüşünü benimseyebilirler? İşte burada gösterilmeye çalışılan ve Büyük Ortadoğu Projesi'nin temellerinden olan soyut savaş algısı üzerine kurulmuş barış getirme projesi kendi içinde kendisini çürütmektedir.

1.5.2. Su

Ekvatora yakın coğrafi konumu ve bu coğrafi konumunun getirmiş olduğu bir olumsuz özellik olarak Ortadoğu Bölgesi, yaşadığı ve yaşamakta olduğu bütün sıkıntılara ek olarak bir de su sıkıntısı çekmektedir. “1990 yılında bölgedeki 19 ülkeden sadece 7 tanesi 1000 metreküp gibi, suyun ekonomik ve sosyal gelişmeyi önemli ölçüde sınırlayabileceği düşünülen, stres çizgisinin üzerinde suya sahiptir.

¹³⁰ Tayyar Arı, **Irak, İran, ABD ve Petrol**, İstanbul, 2007, s.151

Belirtilen ülkelerin içinden de yalnızca 5 tanesinin 2025 yılında kişi başına 500 metreküp kullanılabilir suya sahip olacağı Dünya Bankası tarafından tahmin edilmektedir.¹³¹

İşte Ortadoğu'ya yönelik olarak yukarıda rakamsal olarak da ifade edilmeye çalışılan su problemi, zaten her an bir şiddet patlamasına hazır bir nitelikte olan bölgede yeni ve hayati bir şiddet hatta savaş sebebi daha meydana getirmektedir. Ancak gerek Birleşmiş Milletler, gerekse diğer saygın kuruluşların Ortadoğu'nun su problemi ve problemin gelecekte getireceği riskler hakkında yapmış oldukları araştırmalar, Ortadoğu'nun geleceğinde, petrol bolluğuna bir tezat olarak su azlığının da savaş riskini beraberinde getirdiğini ortaya koymaktadır. Suya olan hayati ihtiyaç ve bu ihtiyacın bölgedeki gerek artan nüfus ve gerekse kirlenen doğal kaynaklar sonucunda daha da artması bu konuda çok ciddi tedbirlerin alınmaması durumunda gerek bölge gerek dünya için çok ciddi sorunları beraberinde getirecektir. “BM'nin Eski Genel Sekreteri Butros Gali'nin ‘ Ortadoğu'da bundan sonra savaşların sebebi su olacaktır’ beyanatı ile Ürdün Kralı Hüseyin'in ‘ Su dışında İsrail ile tekrar savaşacağımızı sanmıyorum’” yönünde açıklamaları bile Ortadoğu'nun geleceğinde barış ve istikrarın hâkim olması için bölgenin su probleminin çözülmesi gerekliliğini yeterince göstermektedir.¹³²

İşte Ortadoğu'nun adeta içten içe kaynarak büyük bir depremi hazırlayan bir fay hattı gibi giderek artan su yetersizliği problemi, “ ABD'deki bir ulusal radyo kanalı tarafından yeniden gündeme” taşınmıştır.¹³³ “Orta Doğu'nun ‘en vahim su krizi’ ile karşı karşıya olduğu, bu durumun bölgede ‘yıkıcı sonuçlara’ yol açabileceği iddiası” ile bir anda Ortadoğu'nun bünyesinde barındırdığı su yetersizliği probleminin beraberinde getirdiği savaş tehdidinin günümüze uzak bir geleceği ifade etmediği anlaşılmıştır.¹³⁴

“ABD'deki Ulusal Kamu Radyosu”, söz konusu haberinde, bölgedeki su azlığının yalnızca bölge insanının ihtiyaçlarına yönelik bir kaynak sıkıntısı

¹³¹ İhsan Dağı, **Türk Dış Politikasında Gelenek ve Değişim**, Ankara, 1998, s. 147 - 148

¹³² Zafer Sağlam, **Jeopolitik ve Jeostratejik Konumları İtibariyle Türkiye – Suriye İlişkilerinin İncelenmesi**, İstanbul, 2006, s. 2 - 21

¹³³ (Erişim) <http://yenisafak.com.tr/Dunya/Default.aspx?i=234521>, 11.01.2010

¹³⁴ (Erişim) <http://yenisafak.com.tr/Dunya/Default.aspx?i=234521>, 11.01.2010

olmadığını, konunun Ortadoğu halkları üzerinde konu ile ilgili yoğun bir gelecek kaygısını da beraberinde getirdiğini beyan etmiştir.¹³⁵ Ortadoğu’da giderek artan bu su ihtiyacının yanı sıra özellikle son birkaç yıldır bölgede görülen kuraklıkların da bu ihtiyacı iyice gündeme getirmiştir.¹³⁶

Ortadoğu’nun bugünü de içine almak üzere bölge geleceği için de ciddi bir yaşamsal tehdit olan su problemi, yeterli önlem alınamaması halinde Orta ve uzun vadede ise gerek Ortadoğu ve gerekse dünya geleceği için şimdilik uzak bir tahmin de olsa Üçüncü dünya Savaşı’na kadar gidebilecek bir uluslararası tehdittir. “Günümüzde Asya, Afrika ve Ortadoğu’da 34 ülke susuzluk sıkıntısı içindeki ülkelerdendir. Bu ülkelerin nüfusunun 2025 yılına kadar 470 milyondan 3 milyara yükselmesi, yani 6 kattan fazla artması tahmin edilmektedir. B.M. tarafından 1998 yılında yapılan orta vadeli nüfus tahminleri de 2025 yılında 48 ülkede 2,8 milyar insanın susuzluktan kaynaklanan sıkıntılar yaşayacağı şeklindedir. Bu ülkelerden 40 tanesi Ortadoğu, Kuzey Afrika ve Sahra Altı Afrika ülkeleridir. 2050 yılında susuzluk çeken ülkelerin sayısı 54’e, bu şartlarda yaşamak zorunda kalan insanların sayısı ise 4 milyara yükselecektir. Bu durum 2050’de 9,4 milyar olması beklenen dünya nüfusunun %40’ının su sıkıntısı çekeceği anlamına gelmektedir.”¹³⁷

Yukarıda rakamsal olarak da ifade edilmeye çalışılan başta Büyük Ortadoğu Projesi kapsamında olan ülkeler olmak üzere dünyanın günümüzde su sıkıntısı içinde olduğu, orta ve uzun vadede de bu problemin zamanının en ciddi uluslararası problemi olmaya aday olduğu açıktır. Özellikle zaten kendi içinde birçok parçalanmışlıkları, bu parçalanmışlıkların nefretleri ve bütün bu sorunların getirdiği bölgesel şiddete bir de su kaynaklı olayların eklenmesi hiç de uzak veya zayıf bir olasılık gibi gözükmemektedir. Çok ciddi önlemler alınmadığı takdirde özellikle Ortadoğu’nun orta ve uzun vadede petrol bolluğu yüzünden maruz kaldığı savaşlarına bir de su azlığı yüzünden maruz kalması kaçınılmazdır. Çünkü her şeyden önce bölgenin kurak iklim yapısı, kısıtlı olan su kaynaklarının bir de doğal akış seyrinin bir sonucu olarak çeşitli devletlerce barajlar yapılarak azaltılması gibi unsurlar Ortadoğu’nun en ciddi riskinin su ihtiyacı olduğunun bile düşünülmesi için

¹³⁵ (Erişim) <http://www.anayurtgazetesi.com/default.asp?page=haber&sid=277842>, 10.01.2010

¹³⁶ (Erişim) <http://www.anayurtgazetesi.com/default.asp?page=haber&id=277842>, 10.01.2010

¹³⁷ (Erişim) <http://is-is.facebook.com/topic.php?uid=115392253792&topic=7867>, 24.05.2009

yeterli olacaktır. Çünkü bölge halklarının petrolü zaman zaman ucuz ya da pahalı satabilmeleri, petrole kimin ne oranda sahip olacağı gibi hususlar politika, refah, ekonomi ve güç gibi konuların sorunsalyken su azlığı bünyesinde doğrudan doğruya yaşamsallık sorununu barındırmaktadır. Özellikle bölgenin doğum hızı ve bu hızın günlük mecburi su tüketim gereksinimi düşünüldüğünde su sorununun bölgenin en hızlı büyüyen sorunları arasında algılanması çok doğal görünecektir.

Tezin bu bölümünde, Büyük Ortadoğu Projesi, genel hatları ile incelenmeye çalışılmıştır. Burada, ABD'nin, Ortadoğu'ya istediği tüm değişim ve dönüşümleri kabul ettirme amacı ile hazırladığı bu projesinin, hazırlanma nedeni, hazırlayanları, projenin amaçları, değişimleri ve eksikleri gösterilmeye çalışılmıştır. Burada, özellikle vurgulanması gereken bir nokta, Büyük Ortadoğu Projesi'nin incelenmesi sırasında, projenin uygulama yolu olan savaşlar ile başarıya ulaşamayacağını anlaşılmış olmasıdır. Bu durum, konuların işlenişinde ve özellikle de her konunun sonunda yapılan yorumlarda gösterilmeye çalışılmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. AFGANİSTAN SAVAŞI

Birinci bölümde, Büyük Ortadoğu Projesi, ne olduğu, neden, kimler tarafından niçin hazırlandığı, hangi aşamalardan geçtiği ve ana hedeflerinin neler olduğu gibi çeşitli özellikleri ile incelenmeye çalışılmıştır. Bu bölümde ise Büyük Ortadoğu Projesi'nin ilk uygulanma aşaması olan Afganistan Savaşı çeşitli açılardan ele alınmaya çalışacaktır. Savaşın başladığı günden günümüze değin Afganistan Savaşı, nedenleri, başlangıcı, gelişimi, ABD'nin Afganistan'da yönetimi ele geçirmesinin ardından yönetimi, Afganistan işgali bağlamında ABD ve Afganistan devleti ve halkının ilişkileri, savaşta gelinen nokta incelenmeye çalışılacaktır. Bu incelenme sonucunda ise ABD'nin Büyük Ortadoğu Projesi kapsamında, 11 Eylül 2001 terörist saldırıları sonucunda Ortadoğu'daki bu ilk savaşında ne kadar başarılı olup olamadığı, hedeflerine ne kadar ulaşıp ulaşamadığı ve sonuçta hangi noktaya geldiğinin incelenmesi bu bölümün ana sorunsalıdır.

2.1. Afganistan Savaşı'nın Çıkış Sebebi: 11 Eylül 2001 Terörist Saldırısı

2.1.1. 11 Eylül 2001 Terörist Saldırısı'nın Meydana Gelişi

SSCB'nin çöküşü ile birlikte dünya, SSCB ile mücadelesinden galip çıkmış emperyalist bloğun lideri ve dünyanın tek süper gücü ABD ve onun sistemi ile baş başa kaldı. Artık ABD, alternatifsizdi ve bundan da önemlisi iki kutuplu uluslararası sistem üzerine kurulmuş dengeler bozulmuştu. Bu ise 21. yüzyıla doğru meydana gelmiş olan “Yeni Dünya Düzeni” anlamına gelmektedir.¹³⁸

İki kutuplu dünyanın galip ve tek süper gücü olan ABD, 11 Eylül 2001'de kendi ülkesinde uğradığı saldırılara kadar bütün bir dünyanın gözünde Emperyalist bloğun yenilmesi mümkün olmayan lideri konumundadır. Bu anlamda ise 11 Eylül

¹³⁸ Mustafa Aydın, **11 Eylül'ün Perde Arkası Kod Adı Kılıç Balığı**, İstanbul, 2006, s.7

2001, bütün dünya üzerinde ani gelen derin bir şok etkisi yapmıştır. Burada şoka en fazla maruz kalan devlet ise, yine bütün dünya gibi kendi gücüne inanan ABD'dir.¹³⁹

Ancak hiç kimsenin o gün dünyanın büyük bir saldırı göreceğini tahmin etmediği bir sonbahar günü başta New York olmak üzere ABD karşıtı militanlar tarafından uzunca bir süreden beri hazırlanmış bir planın uygulamaya konması ile ABD, adeta bombalanmış bir şehir konumuna düşmüştür. “3 bine yakın insan” yıkılan İkiz Kulelerin enkazında can vermekle beraber bu saldırıda İkiz Kuleler ile birlikte ABD'nin yenilmezlik üzerine kurulu prestiji de yıkılmıştır.¹⁴⁰

ABD'de meydana gelen patlamalar da bütün patlamalar gibi bir anda, beklenmedik ve şoke edici bir biçimde ortaya çıkmıştır. Özellikle çok önemli bir son dakika gelişmesi olarak görsel medyada yer bulan bu olay ilk önce saldırıların canlı tanığı olan Amerikalılar tarafından başlayarak dalga dalga tüm dünyanın kanını donduran bir gelişme olmuştur. İlk şokun ardından ise gerek resmî makamlar gerekse teröre hele de onun masum insanları hedef almasına karşı olan herkes saldırıları derin bir nefretle kınamıştır.¹⁴¹

11 Eylül 2001 tarihinde, İkiz Kuleler ile başlayan saldırılar zinciri ile “ABD tarihinin en büyük ve en kanlı terör eylemini” kendi evinde vurularak seyretmiştir.¹⁴² Saldırı ise artık hem ABD için hem saldırıyı gerçekleştiren ülke Afganistan ve Afganistan'ın da dâhil olduğu Ortadoğu için yeni bir milat ve değişimler dönemine girilmesine sebep olmuştur. 11 Eylül'ün hedeflere çarpan uçaklarından yayılan şiddet ve kan adeta bir virüs gibi bütün dünyaya özellikle de önce Afganistan Savaşı ve hemen ardından gelen İkinci Körfez Savaşı ile dünyaya yayılmıştır.¹⁴³

¹³⁹ Aydın, **a.g.e.** s.7

¹⁴⁰ Cengiz Yakut, “11 Eylül 2001'de Dünya Değişti” 11.09.2008 (Erişim)
<http://bianet.org/bianet/dunya/109652-11eylul-2001de-dunya-degisti>

¹⁴¹ Türkkaya Ataöv, **11 Eylül Terörle Savaş M Bahane Mi**, İstanbul, 2004, s. 16

¹⁴² M. Nihat Malkoç, “11 Eylül Saldırılarından Bugüne” 22.08.2003 (Erişim)
<http://nedir.antoloji.com/11-eylul/sayfa-4/>

¹⁴³ Bknz. Malkoç, **a.g.k.**

Söz konusu saldırı teröristlerce kaçırılan uçakların adeta birer füze gibi kullanılması ile ortaya çıkmıştır. Saldırıları şu şekilde olmuştur:

“Dünya Ticaret Merkezi Kuzey Kule'ye çarpan uçak Yerel Saatle 08:46:30 da bir uçak Dünya Ticaret Merkezi Kuzey Kulesi 94.-98. katları arasına kulenin kuzey tarafından çarptı. Bina çarpmadan 102 dakika sonra yıkıldı. Dünya Ticaret Merkezi Güney Kule'ye çarpan uçak Yerel Saatle 09:02:59 da ikinci bir uçak Dünya Ticaret Merkezi güney Kulesi 77.-85. katları arasına kulenin güney tarafından çarptı. Bina çarpmadan 56 dakika sonra yıkıldı. Pensilvanya'da düşen uçak Yerel Saatle 10:03:11 de Washington'un 240km(150mil) kuzey batısına, [Pensilvanya](#) Shanksville kırsalında dördüncü bir uçağın düştüğü açıklandı. Olay yerinde büyük bir uçak enkazına rastlanmadığı söylentileri dolaştı. Resmî makamlarca uçak enkazının olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca birçok uçak parçaları da bulunmuştur.”¹⁴⁴

ABD'nin terör algılamaları, güvenlik algılamaları, dünya düzeni algılamaları gibi birçok konuda ABD politikalarında yeni bir çığır açan söz konusu saldırılardan ABD Hükümeti'nin resmî açıklamalarına göre “Usame Bin Laden'in lideri olduğu El – Kaide terör örgütü” sorumlu tutulmuştur.¹⁴⁵

Ancak 11 Eylül 2001 terör eylemi hangi terörist örgüt sorumlu tutulursa tutulsun, içinde birçok sorular yumağını bünyesinde barındırmaktadır. ABD gibi CIA ve FBI gibi içte ve dışta çok aktif iki istihbarat örgütü olan bir devlet böyle bir saldırıya nasıl maruz kalmıştır? Uçak kaçırmak, hem de aynı anda birden fazla uçak kaçırmak bu kadar kolay mıdır? Teröristler hava alanına geldiğinde çeşitli detektörlerden geçmemişler midir? Geçmişlerse üzerlerindeki silahları hava alanlarındaki bütün tarama ve önlemlere rağmen nasıl bütün güvenlik noktalarından bu kadar rahat geçirmişlerdir? Bozuk para, anahtar gibi en basit ve tehlikesiz metal aygıtları dahi algılayan bu son teknolojinin kullanıldığı aletleri atlatmak bu kadar kolay mıdır? ABD savaş uçakları neden söz konusu uçaklardan bir tanesi eylemlerini gerçekleştirir gerçekleştirmez gerekli savunma pozisyonunu almamışlardır? ABD gibi bütün gücü askeri üstünlüğüne, askeri üstünlüğünün de

¹⁴⁴ (Erişim) <http://www.lahuti.com/forum/11-eylul-2001-saldirilari-86245.html>, 21.11.2009

¹⁴⁵ (Erişim) <http://www.lahuti.com/forum/11-eylul-2001-saldirilari-86245.html>, 21.11.2009

büyük bir bölümü hava kuvvetlerine dayalı bir devlet ve ordusu, kendi ülkesinde bu denli çaresiz kalabilir mi? ABD gerçekten bu denli büyük bir açık vermiş olabilir mi? Olayın esasına bakıldığında sıradan bir detektör bile bu kan dökmek amacına dayalı korkunç senaryoyu bozmaya yeterli değil midir? İşte bütün bu sorular akıl ve mantık çerçevesinde düşünüldüğünde, aksi kesin olarak kanıtlanmadıkça 11 Eylül, ABD'nin Büyük Ortadoğu Projesi'ni sahneye koymak için vermiş olduğu bir taviz olarak algılanabilir bir niteliktedir. Zaten 11 Eylül'ün gerçekleşmesinin üzerinden daha olayın soğuyacağı kadar bile bir zaman geçmeden ABD, B.O.P. Projesi'ni, ilk uygulanma şekli olan Afganistan Savaşı ile ortaya koymuştur. Acaba 11 Eylül olmasa idi, üzerinde uzun yıllar çalışılmış olan Büyük Ortadoğu Projesi'nin uygulanmaya konulması için ABD'nin gerekçesi ne olacaktı? İşte bütün bu cevapsız sorular, ABD'nin aslında bu saldırıda Usame Bin Ladin'e bir anlamda yardımcı olduğunu göstermektedir!

2.1.2. 11 Eylül Saldırısı Sonrası

Soğuk Savaş döneminde kendisini demokratik dünyanın lideri olarak gösteren ABD'nin 11 Eylül 2001 saldırılarının getirdiği ilk şoku atlatmış olmasından sonra yapmış olduğu ilk iş, baskıya varan güvenlik tedbirlerini hayata geçirmek olmuştur. Alınan tedbirler ise “terörle mücadele yasası çerçevesinde terör suçuyla yargılananlar hakkında idam istenmesi, süresiz göz altılarının yaygınlaşması, ülkeye girişte parmak izi, iris taraması” gibi cezaların şiddetini artırmaya ve tedbirlere şöyle bir göz atıldığında bile açıkça görülebileceği gibi fişlemeye yöneliktir.¹⁴⁶ Terörist saldırıların vermiş olduğu korku ve yeniden tekrarlanabileceğine yönelik gelecek kaygısı ile ABD kamuoyu da bu baskı ortamını desteklemiştir.¹⁴⁷

İşte burada sözü edilmeye çalışılan 11 Eylül sonrası ABD algılamalarının, Amerikan görüşü ve hatta belki de saldırı sonrası psikolojisinin birleşimi sonucunda saldırılar bir Amerikan yorumu ile değerlendirilmiştir. Soğuk Savaş

¹⁴⁶ Tarık Ali, **11 Eylül'den Afganistan'a ABD İmparatorluğu**, Ankara, 2004, s. 10

¹⁴⁷ Ali, **a.g.e.** s. 10 -11

şartlarındaki sosyalizm olan ABD tehdidi kayma göstererek bu kez İslam temeline oturtulmuştur. Dünya üzerinde insanlar ırkları, eğitimleri, işleri ve meslekleri, malvarlıkları ne olursa olsun eğer İslam dinine inanıyorlarsa potansiyel birer terörist yaftası ile yaftalandılar. İşte oluşturulan bu gündem ile yükselen İslam fobisi ile bu dine inanan herkes de İslam'a kin kusmakla birlikte bütün Müslümanları da tehlikeli kimseler olarak tanımlamaya başlamışlardır. İşte bu da 11 Eylül'ün sonrasında ortaya çıkan dinsel temelli düşman ve hedef belirleme ve din temelli yaftalama olaylarıdır.¹⁴⁸

Ancak burada üzerinde durulması gereken en önemli konulardan bir tanesi, seçilmiş olan yeni düşmanlar ve yeni hedefler kimler olursa olsun düşman tanımının yüz seksen derece değişmesidir. Değişim o kadar kuvvetlidir ki örneğin Soğuk Savaş yıllarındaki SSCB gibi sınırlar, gücü, siyasi ve askeri her türlü olanakları bilinen bir büyük gücün yerini ondan çok daha küçük ve güçsüz olmakla beraber mekânı, zamanı, kimliği ve özellikleri bilinmeyen yeni bir düşman profili almıştır.

İşte bu yeni düşman profili ABD için terörün anlamını da tamamen değiştirmiştir. 11 Eylül saldırılarından önce ABD için terör, ABD'nin direkt olarak ulusal politikalar üretmesi gereken bir önem düzeyine ulaşmamıştır.

Konu üzerinde çalışmış olan birçok bilim insanı 11 Eylül öncesi dönemde ABD'nin terörle mücadele konusunda ciddi ve ağır bir hazırlık süreci geçirmediğinden söz etmektedir. Ancak ABD Hükümeti ve ilgili makamlar her ne kadar 11 Eylül öncesinde terör felaketine karşı yeterince önlem almamış olsalar da 11 Eylül yaşandıktan ve yeni binyılın küresel terörünün sonuçları gözle görüldükten sonra bu konuda çok kısa bir sürede çok iyi denebilecek önlemler almışlardır. Burada ABD için yapılabilecek bir eleştiri 11 Eylül öncesinde aniden meydana gelecek bir terörist eylemin sonuçlarını göz ardı etmesidir. Çünkü ABD her ne kadar söz konusu saldırılardan sonra derhal bir savunma pozisyonu almış

¹⁴⁸ Adnan Yıldız, “Dünyada 11Eylül 2001 Sonrası”, 04.11.2009 (Erişim)
<http://binfikir.be/news/154/ARTICLE/4997/2009-11-04.htm/>

olsa da ihmal binlerce sivil ABD'nin ve dünyanın birçok ülkesinden olan vatandaşlarının hayatlarını kaybetmeleri ile sonuçlanmıştır.¹⁴⁹

İşte hiç beklenmedik ve asla akla gelmeyecek olan kanlı bir 11 Eylül'ün ardından ABD, terörle mücadele konusunda çok büyük yenilikler yapmıştır. Çünkü ABD gibi dünyanın süper gücü olan bir devlet kendi ülkesinde gafil avlanmıştır. Bu saldırıların korkunçluğu ve geride bıraktığı ağır bilançodan da daha önemli bir durumdur. Çünkü dünyada her ülke zaman zaman çeşitli iç ve dış saldırılara maruz kalabilir saldırılılar bazen ağır bazen hafif bedellerle atlatılabilir. Ancak burada teröre maruz kalan ve ağır bedel ödeyen devletin ABD olması zaten terörle mücadele konusunda devrimsel bir süreçten geçilmesini gerekli kılan bir durumdur. Çünkü artık terörün bu kendisini 21. yüzyıla uyarlamış yeni yüzü ile dünyada teröre karşı güvende olan devlet olmadığı kesin olarak anlaşılmıştır. Üstelik bu devlet çağın tek ve rakipsiz süper gücü olsa bile!

İşte terörün bu kendi içinde seviye atmış yeni yüzü yeni mücadeleleri de beraberinde getirmiştir. 11 Eylül saldırılarından önce de her ülkede çeşitli nedenlerden dolayı terör örgütleri kurulabiliyor ve faaliyetlerde bulunuyorlardı. Kurulan terör örgütleri ise bazen kurulduğu ülke ile sınırlı kalıyor bazen de bölgesel bir sorun haline geliyordu. 11 Eylül öncesi terörle mücadele sürecinde örgütler belki ülkesel bölgesel veya küresel olarak ayrılıyordu ancak devletlerin buna verdiği cevap hep ulusal düzeydeydi ve bu ayrılmıyordu. Oysa 11 Eylül küresel teröre küresel cevap şeklinde ifade edilebilecek yeni bir sistemin de teröre karşı savunma sistemlerinde bir yenilik olarak ortaya çıkmasını sağlamıştır.¹⁵⁰

Özetle 11 Eylül 2001 tarihinde gerçekleştirilen saldırılar ile dünya gerek terör ve terörle mücadele gerekse bu saldırıların sonrasında Ortadoğu'nun değişen kaderi açısından yeni bir sürece girmiştir. 2000'li yılların başında meydana gelen bu saldırılarda bin yıl, ABD'yi vuran terör, teröre cevap şekli ve Ortadoğu gibi birçok ülkeyi bünyesinde barındıran bir coğrafyanın hedef seçilmesi yeni idi. Yeni bir terör saldırısı şekli olan 11 Eylül birçok yeniliği bünyesinde barındırıyor ve yeni

¹⁴⁹ Arman Khanat, **11Eylül 2001 Saldırıları Sonrası ABD'nin Terörle Mücadele Politikası Ve İnsan Hakları Açısından Değerlendirilmesi**, Ankara, 2008, s. 54 - 55

¹⁵⁰ Tamer Erdoğan, Bedirhan Toprak, Cem Akaş, Fatma Canpolat, Ali Ece, **11 Eylül Bir Saldırının Yankıları**, İstanbul, 2001, s. 1

bir döneme işaret ediyordu. Bu yeni dönemin ise gerek bölgeye gerekse dünyaya nelere mal olacağını ancak zaman gösterecektir. Çünkü bu yeni dönemin en belirli unsuru olan belirsiz savaş tehdidi, özellikle dünya ekonomisine ve ticaretine ciddi oranda ket vurma potansiyeline sahiptir. Açıklamak gerekirse, yer yüzündeki hiçbir yatırımcı veya spekülâtör için her an savaş çıkması, bombalanması ve dünyanın süper gücü tarafından yerle bir edilmesi büyük bir olasılık olan Ortadoğu'nun cazibesini daha da kaybettirecektir. Yine somut temellere dayanmadığı için öngörülmesi ve buna yönelik tedbirler alınması da mümkün olmayan bu piyasa koşulları bölgenin ekonomisini, ekonomisi kalkınmasını, kalkınması refah seviyesinin, eğitimin ve çağdaşlaşmanın önündeki en büyük engel olacaktır. 11 Eylül saldırılarının bu soyut savaş içerikli yeni tutumu geçen yılların da göstermiş olduğu gibi bölgeye sadece zarar vermekten başka bir işe yaramamıştır.

2.2.1. Afganistan Savaşı'nın Çıkışı

11 Eylül saldırılarının hemen ardından hiç zaman kaybetmeden olayın faillerini bir an önce bulmak ve gereğini yapmak isteyen ABD'nin şüpheliler listesinin ilk sırasında El – Kaide Terör Örgütü'nün lideri Usame Bin Ladin'in yer alması hiç de gecikmemiştir. ABD'nin 11 Eylül sonrasında olayların baş zanlısı ve en büyük düşmanı olan Usame Bin Ladin ile ABD arasındaki ilişkinin en ilginç yanı ise birbirlerine bütün güçleri ile saldıran bu iki grubun bir zamanlar Sosyalizm'e karşı birlikte mücadele vermiş olmaları idi.

Zbignjew Brezinski 11 Eylül saldırıları sonucunda dünyanın terör mağduru olmuş süper gücünün saldırıların açmış olduğu yeni miladın sonucunda ABD'nin izleyeceği yol haritasını şu şekilde açıklamaktaydı: 11 Eylül saldırılarının sonucunda ABD'nin terör algısı sadece 11 Eylül, 11 Eylül'ün faili olan teröristler veya terör örgütü gibi dar bir çerçevede sınırlandırılmamıştır. Aksine, ABD'nin 11 Eylül sonrasında edinmiş olduğu yeni düşmanı en geniş anlamıyla terördür. Dünyanın süper gücü ABD, dünya terörüne savaş açmıştır. ABD'nin terörle mücadelesi gelişi güzel bir şekilde olmayıp çeşitli aşamalardan oluşan bir plan ve programa dayanacaktır. Söz konun aşamalardan ilki ise yine bizzat ABD'nin en

büyük düşmanı ve en büyük tehlike algılaması olan 11 Eylül'ün faillerini temizlemek olacaktır. Planın bu aşamasından ABD'nin dünya terörünü ilk önce kendi üzerine yönlenmiş olandan başlayarak yeryüzünden kazımak istediği anlaşılmaktadır.

“12 Eylül 2001 günü ABD, NATO teşkilatının kurucu antlaşmasında yer alan ve müttefiklerden herhangi birine yapılan saldırının tüm ittifaka yapılmış bir saldırı olarak kabul edilmesini öngören 5'inci maddeyi işletme kararı almasını NATO'dan istedi.”¹⁵¹

“1373 Sayılı karar özetle şu konuları içermektedir:

- 1) Terör hücrelerinin ve onları besleyen kurulların yok edilmesi,
- 2) Teröristleri koruyan, finanse eden ve destekleyenlerin barındırılmaması,
- 3) Terörizme destek veren kişi ve kuruluşların hesap ve mal varlıklarına el konulması,
- 4) Teröristlerin bir ülkeden diğerine geçişlerini engellemek için sınır kontrollerinin yoğunlaştırılması,
- 5) Başka ülkelerde terörizmle suçlanan kişilerin yargıya teslim edilmesi ve uygun bir şekilde cezalandırılmasının sağlanması,
- 6) Banka hesaplarının gizliliğinin kaldırılması,
- 7) Uluslararası istihbarat paylaşımının artırılması.”¹⁵²

Söz konusu gelişmeler ABD'nin 11 Eylül saldırılarının ardından Afganistan'a attığı hukuki adım olmuştur. Çünkü bir ülkeye savaş açan süper güç, yukarıda anlatılmaya çalışılan tüm gelişmeler ve verilmeye çalışılan tüm bilgiler doğrultusunda Afganistan Savaşı'nın hukuki ayağını kazanmış oluyordu.

¹⁵¹ Şule Şahin, **11 Eylül 2001 Sonrasında Amerika Birleşik Devletleri'nin Ortadoğu Politikası**, Ankara, 2006, s. 44 - 45

¹⁵² Şahin, **a.g.e.** s.45

Nitekim işte yukarıda anlatılmaya çalışılan tüm bu koşullar altında ABD, uluslararası haklılığını hiç zaman kaybetmeden kullanmak istemiştir. Tüm dünyaya Afganistan'a 11 Eylül'ün cevabı olarak lanse edilmeye çalışılan savaş daha 11 Eylül'ün üzerinden bir ay bile geçmeden, takip eden ayın 7'sinde başlamıştır. Harekâtın başladığında operasyonun amacı 11 Eylül terörünü yaratan El Kaide Terör Örgütü'nün örgütün lideri Usame Bin Ladin başta olmak üzere örgütün lider kadrosunun, sempatizanlarının ve söz konusu yapılanmaya izin veren Afganistan Hükümeti'nin yok edilmesidir.

Savaş, uçakların hedeflere yapmış oldukları imha atışları ile başlamıştır.¹⁵³ Afganistan'a savaş açmış olan müttefik kuvvetler düşmanlarını ilk önce üstün oldukları hava savaşı ile zayıflatmayı ve böylece hava saldırılarının ardından gelmesi planlanan kara saldırılarında hava harekâtı ile gücü kırılmış bir düşman ile savaşmayı istemişlerdir. Nitekim öyle de olmuştur. Hava bombardımanının düşmanları üzerinde yol açtığı büyük kayıpların sonucunda ülkeye ayak basan ABD ve İngiltere kuvvetlerine daha sonra NATO'da katılmıştır. Ülkede bulunma sebebini ülkedeki terör ve güvensizlik ortamının bitirilmesi olarak açıklayan ABD ve müttefikleri, hava destekli başlayan ve birçok ülkenin yardımı ile kuvvetlenen kara orduları ile ilk anda Afganistan Hükümeti'nden idareyi devralmayı da başarmışlardır.¹⁵⁴

Yüksek savaş teknolojisi ve küresel sistemdeki denge boşluğu sayesinde ABD'nin Afganistan'ı ele geçirmesi zaten doğal bir sonuç niteliğinde olmuştur. ABD'nin bölgesel sıkıntısı zaten kendisinden olmayanı ele geçirememesi ile değil ele geçirdiğini elinde tutamaması ile ilgilidir. Bunun da temelinde kendi çıkarlarına yönelik her türlü isteğinin Ortadoğu halkları gibi sert mizaçlı halklara savaş yolu ile kabul ettiremeyeceğini anlamaması yatmaktadır. ABD'nin Afganistan Savaşı'nın açmazı bölgeyi işgal edememesi olmamıştır. Aksine bu ABD'nin savaş boyunca gösterdiği tek başarısıdır. Ancak bu başarının devamının gelmemesinin nedeni ABD'nin ele geçirdiği bölgelere yönelik kötü yönetimidir. Çünkü doğal olarak hiçbir ülkenin vatandaşları kendilerini özgürleştirmek vaadi ile ülkelerini işgal eden

¹⁵³ (Erişim) <http://www.yeniforumuz.biz/afganistan-savasi-t1236352.htm>, 02.01.2009

¹⁵⁴ (Erişim) http://tr.wikipedia.org/wiki/Afganistan_Sava%C5%9F%C4%B1, 29.11.2009

emperyalist bir gücün kendilerini sömürmesine, hele ki çeşitli yollarla işkenceye varan eziyetler çektirmesine izin vermek istememektedir. ABD'nin bir kere işgal ettiği hiçbir ülkede gerilimin ve doğal bir sonucu olan süreklilik kazanmış terörün hiç bitmemesi anlamına gelmektedir. Bu da hem işgal edilen ülkelere hem de ABD'ye sürekli kayıp verdiren bir sebeptir. ABD'nin Ortadoğu'yu savaşıyla istediği biçime sokma politikasının iflası işte bu noktada da görülmektedir. Çünkü şiddet ve güvensizlik ortamından ne ABD'nin ne de işgal edilen ülkelerin bir yarar sağlaması beklenemez.

2.2.2. Afganistan Savaşı'nın Terörü Bitirme Hedefi

ABD'nin terörizme karşı açmış olduğu savaşta ABD hedefine ulaşıp terörizmi bitirebilecek midir? Bu sorunun öncelikli yanıtı ABD'nin hangi terörizmi bitirmek istediğidir. Dünyadaki bütün kavramlar gibi terörizm kavramının da çok çeşitli tanımlarının yapılabilmesi olası bir durumdur. Söz gelimi ABD'nin Afganistan gibi bir devleti işgali de dünyanın bir kesimi için terörist bir eylem olarak kabul edilebilir. Olaya bu perspektiften yaklaşıldığında ABD'nin, dünyadan terörizmi tam anlamıyla silip atması için kendi projesi olan B.O.P.'un da üstünü karalaması gerekmektedir. Ancak, burada ABD'nin bitirmek istediği terörizm kendisine ve kendisine benzeyenleri hedef alan terörizmdir.

ABD'nin Afganistan'a girmesindeki en büyük amaçlarından bir tanesinin terörizmi yok etmek isteği olduğu iddia edilebilir ve bu iddia da kısmen doğrudur. Evet, ABD Afganistan'a girmiş ve terörizmle mücadeleye başlamıştır. Ancak terörizmle savaşında ABD, kendi yandaşlarının yapmış oldukları terörist eylemlerde kişisel, karşıt görüşlülerin eylemlerinde ise ülkesel hatta bölgesel olarak terör kavramını tanımlamıştır. İşte Afganistan Savaşı'nın başında ele geçirdiği ülkede ABD'nin terör algısı ve mücadelesi bu felsefesi üzerine şekillenmeye başlamıştır.¹⁵⁵

¹⁵⁵ Noam Chomsky, **11 Eylül**, İstanbul, 2002, s. 21 - 22

Zaten ABD de, istihbarat örgütlerine yaptırmış olduğu 11 Eylül 2001 olaylarına yönelik bütün soruşturmaların sonucunda saldırının faillerinin Usame Bin Ladin ve El – Kaide terör örgütü olduğunu açıkça öğrenmiş ve bu bilgiyi de dünya kamuoyu ile de paylaşmıştır. 11 Eylül olayları hakkında toplanmış olan tüm istihbarat bulgularının sonucunda ise yine bizzat ABD Başkanı'nın ağzından “bedeli ne olursa olsun, Usame Bin Ladin'in ölü veya diri ele geçirileceği” açıklaması yapılmıştır.¹⁵⁶ Sözü edilen bu amaca ulaşılabilmesi için önce Afganistan'ın Ladin'i ve El – Kaide terör örgütünü destekleyen hükümetini düşürülmesi gerekiyordu. İşte George W. Bush Hükümeti'nin almış olduğu savaş teskeresi de burada anlatılmaya çalışılan genel hava ile olmuştur.

Ancak burada ilginç olan bir nokta, ABD kamuoyunun, hükümetlerinin herkesçe kabul edilebilir bu haklılığı ile savaşa girme arzularına karşı çıkılmasıdır. Söz konusu savaş teskeresinin çıkması sonucunda “başta New York olmak üzere çeşitli kentlerde” ABD halkının savaşa karşı olduğunu gösteren mitingler yapılmıştır.¹⁵⁷ Söz konusu mitinglerin, yine saldırıların merkezi olan New – York'ta da yapılması ise belirtilmesi gereken bir diğer önemli noktadır. Ancak, tarihsel süreçten de rahatlıkla görülebileceği üzere, kamuoyunun takınmış olduğu bu genel savaş karşıtı tavır da hükümeti savaştan vazgeçirmemiştir.¹⁵⁸

Gerek yer altı ve yer üstü kaynakları bol olan, gerekse bulunduğu bölgenin kalbi sayılabilecek bir noktada bulunan yerlerin ele geçirilmesi bütün zamanların en önemli güç stratejilerinin başında gelmektedir. Özellikle petrol ve doğalgaz gibi enerji kaynaklarına olan ihtiyacın her geçen gün daha da arttığı dünyamızda, söz konusu kaynakların ömrünün ise kötümser bir tahminle yarım yüzyıl daha iyimser tahminlerde ise bir çeyrek daha fazla olduğu düşünülmektedir. Ancak en iyimser öngörülerde dahi dünyanın ihtiyaç duyduğu bu kaynaklar bir yüzyıl kadar bile olmayacaklardır. İşte bu gerçekler, küresel güç olmak için hatta bunun da ötesinde

¹⁵⁶ Osman Özbek, **11 Eylül 2001'in Düşündürdükleri**, İstanbul, 2002, s. 14

¹⁵⁷ Özbek, **a.g.e.** s. 14

¹⁵⁸ Özbek, **a.g.e.** s. 14

bağımlı bir devlet olmamak için bu kaynakların her ne pahasına olursa olsun ele geçirilmesini gerekli kılmaktadır.¹⁵⁹

İşte dünyanın yukarıda anlatılmaya çalışılan bu koşulları göz önüne alındığında, ABD'nin Afganistan kökenli bir terör örgütünün saldırısına vermiş olduğu ülke bazındaki cevap yine kendi emperyalist çıkarları doğrultusunda yapılmış bir algılamadır. Bu algıyı ABD yönetiminin zihinlerinde şekillendirmiş olan en büyük sebep ise Afganistan'ın sahip olduğu ABD'nin işine yarayacak özellikleridir.

Bilindiği gibi Afganistan son derece önemli olan jeo – politik konumunun yanı sıra, yer altı kaynakları bakımından da son derece önemli bir devlettir. Afganistan'ın gerek stratejik konumu ve gerekse sahip olduğu doğal zenginlikleri Afganistan'ı bölgenin zenginliklerini sömürmek için bir köprü yapmaktadır. Şöyle ki:

Gerek doğal kaynaklar ve gerekse Batı'nın doğudaki gereksinim duyduğu her türlü maddenin ABD ve yandaşlarınca ele geçirilebilmesi için belirli seçenekler vardır. Bu seçeneklerden bir tanesi güzergâhın Rusya eksenli olmasıdır. Ancak, derhal tahmin edilebileceği gibi Rusya'nın ABD ve Avrupa'ya karşı elini çok güçlendirecektir. ABD ise uzunca bir süre vermiş olduğu mücadeleler sonucunda ancak kısmen bertaraf edebildiği eski bir devin böyle bir proje ile hele ki kendisi tarafından yeniden uyandırılma olasılığından endişe etmektedir. Bu endişe ise söz konusu sömürü köprüsünün kurulmasında Rusya seçeneğinin zaten ilk andan itibaren üzerinin çizilmesi anlamına gelmektedir.

ABD'nin söz konusu yol için bir diğer seçeneği ise Türkiye'dir. Esasına bakılırsa Türkiye, gerek ABD ile olan köklü müttefiklik ilişkisi gerekse Rusya gibi ABD ile uzun yıllara dayanan bir rekabet ilişkisi içinde olmamış olması gibi nedenlerle Rusya'dan daha iyi bir alternatif olmaktadır. Ancak ABD'de yeni – muhafazakâr görüşün iş başına gelmesi ile birlikte bu alternatif de göz ardı edilmiştir. Çünkü yeni yönetim bu alternatife de sıcak bakmamışlardır.

¹⁵⁹ Atilla Sandıklı, “Pertol ve Doğalgaz Boru Hatları Stratejisi”, 03.06.2009 (Erişim) http://www.bilgesam.com/tr/index.php?option=com_content&view=article&id=372:petrol-vedogalgaz-boru-hatlaristratejisi&catid=131:enerji&Itemid:146

Bütün bu seçenekler elendikten sonra ise ortada Afganistan'dan başka bir seçenek kalmamıştır. Ancak Afganistan'da yönetimi elinde bulunduran Taliban yönetiminin ABD'ye karşı ve uzak tutumları ile ABD ile uzun ve sağlam bir ittifaka girmeleri zor bir olasılık idi. Sonuçta bütün bu anlatılmaya çalışılanlar çerçevesinde 11 Eylül terörist eylemlerinin Afganistan'ı ABD'nin işgali ile sonuçlanmasının sebebi işte tüm bu gerekçelere dayanmaktadır.¹⁶⁰

Ancak ABD'nin bütün diğer alternatifleri es geçerek Ortadoğu'daki terör olgusunu savaşıyla bitirme politikası esasında yanlış bir politikadır. Çünkü her şeyden önce Ortadoğu halkları gibi şiddetle iç içe yaşayan toplumların savaş gibi şiddetin en büyüğünün sunulduğu bir ortamda şiddetin yararsız ve kötü olduğuna inanmaları şiddetin en korkunç ve en büyüğünün ortasında iken şiddetin ne kadar kötü olduğuna düşünmeleri çok küçük bir olasılıktır. Hatta gerek bölge insanının yapısı gerekse Ortadoğu kültüründe vatan kavramının önemi düşünüldüğünde, bu çeşit karaktere sahip halkların işgal edilen ülkelerini bir an önce düşmandan temizlemek terörü mümkün olan en büyük boyutlara taşınmaları çok mantıklı bir beklentidir. Nitekim ABD'nin terörün alternatifini olarak savaşı gösterdiği bu politikasının terörü bitirmek yerine ona bir de vatan savunması gibi Ortadoğu halkları için kutsal kabul edilen bir nitelik eklemekten başka bir işe yaramamıştır. Özetle, ABD'nin teröre karşı savaş politikası terörün önünü kesmediği gibi, Ortadoğu halkları gibi din temelli yaşayan toplumlarda, teröre kutsal motifler de eklenmesinin, hatta terörün işgalci bir ülkeye karşı bir gerilla savaşı şeklinde uluslararası hukukta bile kabul edilebilir bir savunma şekli olmasının önünü açmıştır. ABD'nin terörü savaşıyla bitirme politikası terörün bölgede daha da rağbet görmesinden başka bir işe yaramamıştır.

2.2.3. Afganistan Savaşı'nın Gelişimi

11 Eylül 2001 günü dünyada yeni bir milat olarak kabul edilebilecek saldırıların ardından başlayan süreçte, ABD daha 2001 yılı dahi bitmeden Afganistan'ı ele geçirmiştir. ABD'nin savaşın başlangıcındaki kısa zamandaki bu

¹⁶⁰ Ahmet Özer, **11 Eylül, ABD, Türkiye ve Küreselleşme**, Ankara, 2005, s. 59 - 60

büyük başarısı dünya kamuoyunda ABD'nin Afganistan'daki var olan rejimi ve var olan rejimin içindeki düşmanlarını da aynı başarı ile kısa zamanda etkisiz hale getireceği yolunda beklentileri de beraberinde getirmiştir.

Ancak ABD'nin savaşın başındaki göstermiş olduğu bu büyük başarısı kalıcı olmamış, işler giderek tersine dönmeye ve ABD de giderek bir çıkmaza doğru sürüklenmeye başlamıştır. Her şeyden önce ABD'nin üstün hava kuvvetlerinin yapmış olduğu bombardımanlar sonucunda bitmiş olduğu düşünülen El – Kaide Örgütü'nün bitmiş olduğu yolundaki beklentiler boşa çıkmıştır. Yapılan saldırılar ile El – Kaide terör Örgütü bitmemiş tersine Afganistan'ın üstün ABD kuvvetlerinin işgali altındaki bu yeni durumuna çok güzel bir şekilde uyum sağlamıştır.

ABD'nin Afganistan'ı ele geçirmesinin ardından, yoğun hava saldırıları sonucunda dağılmış olmak yerine kendisine dağılmış süsü vererek yeni bir strateji geliştirdiği anlaşılan El – Kaide'nin bu yeni stratejisinin ana hatları ise şunlardır:

- “1) Yemen, Endonezya ve Ortadoğu'daki eylemleri (Ekim – Kasım 2002)
- 2) Suudi Arabistan ve Fas'taki eylemler (2002)
- 3) Irak ve Malezya'daki eylemler (Ağustos 2003)
- 4) Irak ve Suudi Arabistan'daki eylemler (Kasım 2003)
- 5) Türkiye, İspanya, İran ve Irak'taki eylemler (2003)”¹⁶¹

El – Kaide'nin profesyonelce hazırlanmış olan bu savunma stratejisine kısa zamanda devrik Taliban hükümeti ve yanlıları da katılmışlardır. Taliban hükümeti, bölgenin ele geçirilişinden çok kısa bir zaman sonra yandaşlarını ABD'ye karşı silahlanması ve bir direnişin başlaması için çalışmışlardır. Vur kaç taktiği ve ülkeye giriş çıkışları kontrol etmek için kısa zamanda ve küçük gruplar halinde savaşmak üzere kurulan bu küçük birlikler, planlarını, bölgedeki ABD askerlerinin karşısında

¹⁶¹ Abbas Karaağaçlı, “11 Eylül Sonrası El Kaide”, 07.11.2009 (Erişim)
http://www.bilgesam.com/tr/index.php?option=com_content&view=article&id=497:11-eylulel-sonras-el-kaide&catid=122:analizler-guvenlik&Itemid=147

düzensiz, belirsiz ve küçük birlikler halinde çıkararak saldırıp, tahribatlar verip kaçmak üzere yapmışlardır.¹⁶²

İşte Afganistan'ın, ABD tarafından ele geçirilişinin hemen ardından yapmış olduğu bu terör şeklindeki fakat etkili savaş stratejisi, ABD'ye Afganistan gibi bir ülkeyi işgal etmenin edilse bile uzun bir zaman zarfında kesin ve mutlak bir hegemonya kurmanın zor olduğunu göstermektedir. Bunun bazı sebepleri vardır. Her şeyden önce Afganistan, geçmişi bir hayli eski zamanlara kadar uzanan köklü bir devlettir. Bölgenin yerli halkı olan Peştun ırkı ise savaşçı ve sert bir topluluktur. İşte teknik olarak kazanılan bir savaşın sonrasında dahi böyle bir ulusu kontrol altına almak, tarihsel sürecinde son derece açık ve net bir biçimde kanıtlamış olduğu gibi kolay değildir. ABD'nin Afganistan üzerindeki emperyalist amaçları hiç hesapta olmayan ve ölümüne devam eden bir direniş ile sekteye uğramıştır.¹⁶³

Aslında ABD'nin savaşları çok büyük bir rahatlıkla kazanacağı üzerine yapmış olduğu hesaplar da akıl ve mantık ile bağdaşmamaktadır. Bir devletin askeri güç ve teknolojik üstünlüğü ne denli fazla olursa olsun bir ülkeyi işgal edip sayıları on milyonlarla ifade edilen insan toplulukları üzerinde kalıcı ve sürekli bir hâkimiyet kurmak kolay değildir. Hele ki Ortadoğu halkları gibi savaşçı kimlikleri öne çıkan geniş kitlelerin bu şekilde tutulabileceklerine inanmak bile gerçek dışıdır. Çünkü böyle bir savaşta kimin ne zaman nasıl, niçin ve ne şekilde bir şiddet eylemi gerçekleştireceğinin sağlıklı bir öngörüsünün yapılması olanaksızdır. Burada aşırı milliyetçi bir gençten tutun da hayattan hiçbir beklentisi kalmamış kimsesiz bir yaşlıya, kimsesiz bir yaşlıdan, bunalımdaki bir ruh hastasına kadar 7'den 70'e herkesin her an bir saldırı gerçekleştirme olasılığı vardır. On milyonlarca insanın potansiyel tehdit olduğu bir durumda ise terör ve şiddete karşı yerinde ve doğru tedbirlerin alınmasının düşünülmesi bile gerçekle bağdaşmamaktadır. Çünkü en olumlu düşünüldüğünde bile on milyonlarca insana böyle bir kontrol için milyonlarca tam donanımlı güvenlik elemanı gerekir. Oysa yeryüzündeki hiçbir devletin savaş ortamında milyonlarca tam donanımlı askeri bulsa bile bu ekonomik yükün altından kalkma şansı yoktur. Özetle, işte burada söz edilmeye çalışılan tüm

¹⁶² (Erişim) http://tr.wikipedia.org/wiki/Afganistan_Sava%C5%9F%C4%B1, 06.02.2010

¹⁶³ Garbis Altınöğlü, "5. Yılında 5. Afgan Savaşı" 29 – 31. 10.2006 (Erişim)

http://www.halkcephesi.net/Yazarlarold/Garbis/Afgan_savasi.htm

bu hesapsızlıkları ABD'nin asla kontrol edemediği bir coğrafyada İkinci Vietnam'ı yaşamasına neden olmuştur. ABD, B.O.P. Projesi kapsamında işgal ettiği ve işgal için trilyonlarca dolar masraf yaptığı bu şiddeti ve belası hiç eksilmeyen topraklardan ne çekip gidebilmekte ne de kontrolü kurabilmektedir. ABD'nin Ortadoğu'yu savaşla şekillendiremeyeceğinden ne zaman kesin olarak emin olup tamamen çekileceğini ise zaman gösterecektir.

2.2.4. Savaşın Vahşi Yüzü: Katliamlar

2.2.4.1. Sivil Halkı Hedef Alanlar

Daha Afganistan'ı ele geçirdiği ilk andan itibaren Afgan halkının, Taliban yanlılarının ve El – Kaide üyeleri ile sempatizanlarının ciddi direnişi ile karşılaşan ABD, Afganistan'da giderek daha büyüyen bir açmazın içine düşmüştür. Gerek bir türlü kontrolü altına alamadığı ülkede sağlanamayan istikrar, gerek enerji kaynaklarını bölgenin güvensizlikler ve belirsizlikler ortamında rahatça kullanamaması gibi nedenler ABD'yi çekinmeden ve sınır tanımadan orantısız güç kullanmaya iten nedenler olmuşlardır.

Dünya kamuoyunda da sıkça duyulan ve her defasında daha büyük bir kin ve nefret uyandıran bu olayların da bir türlü sonu gelmemiştir.

Söz konusu katliamlardan bir tanesi, 2006 yazında gerçekleşmiştir. Olayda, bölgedeki iç huzursuzluklar nedeniyle ülke içinde taşınma kararı alan bir aile, bu sırada düşman kuvvetlerinin bir hava saldırısında can vermişlerdir. Saldırının en vahşi yönü ile kurbanlarının sivil kimliklerinin yanı sıra bu kimliklerini de üstlerinde uçan düşman uçaklarına sivil ve tehlikesiz kimseler olduklarını ispatlamak istemeleridir. Olayın canlı kalmış bir görgü tanığının ifadesine göre arabalarını park ederek sivil ve aile oldukları açıkça anlaşılabilir kimseler kendilerini uçaklara göstermişlerdir. Ancak uçaklar kendilerine teslim oldukları,

sivil ve silahsız oldukları dahası ülkedeki düşman güçlere karşı da bir kasıt gütmedikleri açıkça belli olan bu kimseleri katletmişlerdir.¹⁶⁴

2008 yılının Ağustos ayında meydana gelmiş olan ve yine masum ve silahsız Afgan halkını hedef alan bir başka katliam ise aradan geçen yıllarında Afganistan Savaşı'nın üzerinden artık yıllar geçmeye başlamasına rağmen ne ABD'nin başarıya, ne Afganistan'ın refaha ulaşamadığını göstermektedir. Bütün bunların yanı sıra ABD ve müttefikleri kıyıcı savaş stratejilerinden de yine vazgeçmemişlerdir.

Bu kez de Afganistan – Herat'da bir köyü hedef alan ABD askerleri, masum köylüleri acımadan yok etmişlerdir. Ölü sayısının 50 ile 100 arasında olduğu konu hakkındaki haberden anlaşılacakla birlikte, çeşitli kaynaklardan bu konuda çeşitli rakamlar verilmektedir. Ancak bu saldırının önemli bir yönü artık masum ve sivil halkın sabrını son derece taşıran bir saldırı olmasıdır. Saldırı gerek ABD ve müttefiklerine gerekse ülkedeki başta ABD eksenli kurulmuş olan Afgan hükümeti olmak üzere ABD yanlılarına çok büyük bir nefret ve kınamanın olayın tanıkları tarafından açıkça belirtilmesi bakımından da önem taşımaktadır.¹⁶⁵

Ülkede sonu bir türlü gelmeyen ve bundan da acısı yakın bir gelecekte de gelecekmiş gibi gözükmeyen bu olaylara başka bir örnek de yine masum sivillerin acımadan katledildiği ve sadece küçük ve masum bir çocuğun olayın tek canlı tanığı olduğu saldırıdır. Bölge halkının topluca yaptıkları bir ibadetleri sırasında ve aniden gerçekleşen bu saldırıda da 100'e yakın sivil hayatını kaybetmiştir. Olayın birçok yakınının gözlerinin önünde ve bir anda can verdiğine tanık olan bir talihsiz şahidi ABD kuvvetlerinin görülmemiş bir acımasızlıkla sivilleri hedef aldığını ifade etmiştir. Olayda, bir anda hava saldırısı gerçekleştiren ABD askerleri önce acımadan herkesi tarayarak öldürmüşler sonra da yaralıları da derhal gerçekleştirdikleri yine aynı operasyonun ikinci bölümünde katletmişlerdir.¹⁶⁶

¹⁶⁴ (Erişim) <http://www.tumgazeteler.com/?a=1666211>, 27.08.2006

¹⁶⁵ (Erişim) <http://tumgazeteler.com/?a=4032077>, 24.08.2008

¹⁶⁶ (Erişim) <http://israhaber.com/zehra-afganistan-daki-katliamin-tek-sag-kalani-5777-haberleri-html>, 27.07.2009

ABD ve müttefiklerinin yapmış olduğu burada sözü edilmeye çalışılan bu saldırıların ne savaş yasaları ile ne insanlık ve hele de ne ABD'nin Büyük Ortadoğu Projesi kapsamında bölgeye getirmeyi planladığı uygarlık ile açıklamak olasılığı bulunmamaktadır. Burada yüzlerce acı dolu katliamdan sadece savaşın insanlık dışı yüzünün de gösterilmesi için basında yer bulan birkaç örnek seçilmiştir. Ancak bu kadar örneğin dahi ABD'nin demokrasi, özgürlük gibi kavramları bölgenin baskın unsurları haline getirme hedefinden ne kadar uzak olduğunu gösterebilir niteliktedir. Çünkü her şeyden önce yakınları işgalci bir süper gücün emperyalist amaçları uğrunda kaybeden insanların bu kıyımlara ölümüne bir şiddetle cevap vermek istemeleri onaylanmasa bile ne yazık ki anlaşılabilir bir durumdur. Üstelik işte bu uluslararası savaş yasaları ile de bağdaşmayan katliamlara halkın vereceği yine aynı şekilde kanlı cevaplar terörü en yüksek zirveye çıkartmaktadır. ABD'nin terörü savaşla bitirme hedefi, burada, savaşına arka planına yönelik yüzünün bu vahşi boyutu ile bir kez daha iflas etmiştir. Çünkü acımasızca katledilen bir halka şiddetin ne kadar kötü bir olgu olduğunu anlatmaya çalışmak bile hiç kimse için trajikomik olmanın ötesinde bir anlam ifade etmeyecektir.

Bütün bunların da ötesinde, ABD'nin Afganistan Savaşı'nın bundan da acı bir gerçeği ise insanlığın devamının tek yolu olan hiçbir şeyden habersiz ve masum çocukların hedef alınmasıdır. Tezin bu bölümünde ise – ne yazık ki – okurken veya araştırırken dahi tüyler ürperten bu katliamlara ve acı sonuçlarına değinilmeye çalışılacaktır.

2.2.4.2. Savaşın En Korkunç Yüzü: Çocuk Katliamları

Büyük Ortadoğu Projesi kapsamında Ortadoğu'ya çağdaş bir uygarlık ve daha yüksek yaşam standartları getirme planları içerisinde olduğunu iddia eden ABD'nin Afganistan Savaşı'nın en korkunç yüzü de - ne yazık ki - çocukların hedef alındığı saldırılardır. Yazılı ve görsel basında da yer bulan, her görüldüğünde ve duyulduğunda ABD'ye olan anti - pati ve nefreti biraz daha körükleyen savaşın bu çirkin yüzü de burada medyaya yansımış bazı örneklerle gösterilmeye çalışılacaktır.

Söz konusu münferit olaylardan bir tanesi, Afganistan'ın Herat bölgesinde işgal kuvvetlerince sivillerin hedef alındığı bir saldırdır. Olayla ilgili olarak çeşitli kaynaklardan edinilen bilgilere göre ölü sayısı 100'e yakın olmakla birlikte bunun yarısından fazlasını da çocuklar oluşturmaktadır. Olay, gerek bölge halkı ve gerekse olayın canlı tanıkları tarafından şiddetle kınanmış, gerek işgal kuvvetleri ve gerekse de onlarla işbirliği içinde olduğu düşünülen ABD'nin savaş sonrası kurdurduğu Afgan Hükümeti protesto edilmiştir.¹⁶⁷

Yine konu hakkında basında ‘‘Dünya Bu Katliamı Konuşuyor’’ şeklinde iddialı bir başlık altında sunulan bir haber de Farah bölgesinde yapılan ve yine sivilleri hedef alan bir saldırının hayatını kaybeden yetişkinler de bulunmakla beraber büyük oranda bir çocuk kıyımı ile sonuçlandığını bildirmektedir.¹⁶⁸ ABD'nin Afganistan'ı işgalinden beri sivilleri hedef alan ve öldürme amacı taşıyan bu kıyım hareketlerinin seri ve aralıksız bir şekilde devam edildiğine de atıf yapılmıştır. Konu hakkında çeşitli dünya çapında insani kuruluşların yetkililerinden de açıklamalar gelmiştir. Konu hakkında ‘‘Uluslararası Kızılhaç Komitesi (ICRC) Sözcüsü Jessica Barry, Afganistan'da pazartesi ve salı günü yaşanan bombardımanda evlere sığınan onlarca kişinin öldüğünü, ölenler arasında kadın ve çocukların da bulunduğu’’ yönündeki açıklaması olayın yankılarının dahi ne derece büyük olduğunu vurgulaması açısından önemlidir.¹⁶⁹

Sözü edilmeye çalışılan bu insanlık ve hukuk dışı uygulamalardan birisinde yine annesi ile yolda giden bir çocuk acımasızca öldürülmüştür. Olay, bölgede ciddi yankılar uyandırmış, bölge halkından oluşan kalabalık bir grup yine ABD ve hükümet karşıtı eylem yapmışlardır.¹⁷⁰

ABD ve müttefiklerinin yapmış olduğu bu saldırılar, bölge halkı için kuşkusuz ki çok bunaltıcı olagelmektedir. Bu sebeple işgal kuvvetlerinin yapmış oldukları bu planlı ve soykırım niteliğindeki acımasız saldırılara bir de Afgan

¹⁶⁷ (Erişim) <http://www.tumgazeteler.com/?a=4032077>, 24.08.2008

¹⁶⁸ (Erişim) <http://www.birdamla.net/forum/dunya-bu-katliami-konusuyor-t5665.html?s=180e3955451aa464795e929f63e34ddb&>, 08.05.2009

¹⁶⁹ (Erişim) <http://www.birdamla.net/forum/dunya-bu-katliami-konusuyor-t5665.html?s=180e3955451aa464795e929f63e34ddb&>, 08.05.2009

¹⁷⁰ (Erişim) <http://www.portakal.com/haber-afganistan-halkini-kizdiran-sivil-katliam-449530.html>, 16.10.2009

halkının yapmış olduklara işgalcilere saldırı niteliğindeki eylemler eklenmektedir. Bu konuda yine yazılı basında yer bulmuş bir habere göre de, Uruzgan bölgesindeki bir canlı bombanın saldırı ile çoğunluğu çocuklardan oluşan ve sayıları 20'ye yakın Afganistanlı hayatlarını kaybetmişlerdir.¹⁷¹

Gerek Afganistan halkına ve gerek daha da acımasız Afganistanlı çocuklara yapılan bu saldırılar tezin bu bölümde verilen örneklerde de gösterilmeye çalışıldığı gibi işgalin ilk günlerinde başlamış ve savaşın üzerinden 2010 yılı itibariyle artık yıllar geçmiş olmasına rağmen de bitmemiş, durdurulamamış hatta artış göstermiştir. Bölgedeki şiddetin tırmanmasına, ülkenin giderek daha acı bir sona ve daha büyük bir bataklığa sürüklenmesine yol açan yüzlerce olaydan, tezin bu bölümünde sadece konunun anlatılabilmesine yeterli sayıda örnek seçilerek gösterilmeye çalışılmıştır. Bu insanlık dışı olayların Afgan Savaşı'nın yanı sıra Büyük Ortadoğu Projesi'nin amaçlarına da atıf yapma olanağı veren yönü ise ABD tarafından Ortadoğu'ya kalıcı barış ve huzur getirmek amacı güttüğü iddia edilen B.O.P.'un savaşlarının sadece şiddeti tırmandırdığıdır.

Bunun da son derece anlaşılabilir sebepleri vardır. Her şeyden önce, bilindiği gibi çocuklar insanlığın ve doğal olarak uygarlığın tek sigortasıdır. Aksi halde ölümlü olan ve ömrü de dünyaya göre çok kısa olan insanoğlunun geleceği sürekli sonraki nesillere devretmekten başka bir biçimde bu gezegende kalıcı olma şansı yoktur. Öyleyse çocuklar insanlığın ve uygarlığın temeli konumundadırlar. Bu katliamlardan ise ABD'nin bölgeye uygarlık getirme amacını uygarlığın temeli olan çocukları yok etmek üzerine kurmuş olması trajikomik ve anlaşılma olasılığı bulunmayan bir durumdur. Bütün bunların da ötesinde gerek büyüklerin sahip olduğu çeşitli acımasızlık üzerine kurulmuş çıkar çatışmalarından gerek dünya siyasetinden ve belki de oyun hariç hiçbir şeyden uzak olan çocukların masumane ve acınası bir tarafları da vardır. İşte bu bütün zamanların her çeşit kirinden uzak küçük insanları katletmenin bu açıdan bakıldığında korkunçluğunun anlatılmasını tamamen sağlayacak bir anlatım biçimi dahi yoktur. Bütün bunların da ötesinde ABD gibi çocukları hedef alan bir devletin uygar olduğu hele ki bunu da diğer devletlere yaymak isteyecek kadar uygar olduğu hiç kimseye inandırıcı gelemez.

¹⁷¹ (Erişim) <http://zaman.com.tr/haber.do?haberno=562564>, 10.07.2007

Ayrıca evladını Batılı bir emperyalist gücün yapmış olduğu vahşi bir katliamda kaybeden bir anne – babaya terörün ne kadar kötü, Batı uygarlığının ise ne derece güzel olduğunun kabul ettirilmesinin en ufak bir olasılığının olduğunun düşünülmesi bile olasılıksızdır. İşte bu nedenle terörü insanlık tarihinde görülmemiş boyutlara taşınması hiç de zor bir ihtimal olmayan bu insanlık dışı vahşetin, bu çirkin katliamların Ortadoğu’daki terör ve şiddeti bitirmek bir yana ne oranda artıracaklarını öngörmek bile olanak dışıdır. İşte savaşın acımasızlığının kelimelerle anlamlandırılmayacak bu yüzü de ABD’nin savaş yolu Ortadoğu’ya Batılı bir demokrasi ve kültür getirme politikasının ne denli yanlış bir fikinsel temele dayandığını bir kez daha ispatlamaktadır.

Tezin bu bölümünde ise işgal edilen ve yukarıda da anlatılmaya çalışıldığı gibi çeşitli kısımlara maruz bırakılan Afganistan’a yapılan yardımlar konusu ele alınmaya çalışılacaktır.

2.2.5. Afganistan’a Yapılan Yardımlar

2.2.5.1. Türkiye’nin Yaptığı Yardımlar

2.2.5.1.1. Eğitime Yönelik Yardımlar

Yukarıda ABD ve müttefiklerinin Afganistan’da yapmış olduğu vahşet ve insanlık dışı olaylar anlatılmaya çalışılmıştı. Burada ise bu kadar acılar ve sıkıntılarla uğraşan Afganistan’a yapılan yardımlardan söz edilmeye çalışılacaktır. Afganistan’a yardım eden ülkelerden bir tanesi de Türkiye’dir.

Türkiye’nin Afganistan ve bölgedeki diğer ülkelere yapmış ve yapmakta olduğu yardımlar birçok alanda olabilmektedir. Bu yardımlardan basına yansımış olanlarından bir tanesi eğitim alanındadır. Haberde T.C. Milli Eğitim Bakanlığı ile Afganistan ve Pakistan Millî Eğitim Bakanlıkları arasında söz konusu yarımı taahhüt eden bir antlaşmadan söz edilmektedir. Buna göre Türkiye, öncelikle Afganistan’da kızların okuma hakkını elde etmeleri için ülkenin çeşitli yerlerine okullar yaptırmayı vaat etmektedir. Konu hakkında bir basın mensubunun

yönelmiş olduğu bir soru üzerine ise Türk Millî Eğitim Bakanı: Yardımların amacının Afganistan'daki eğitim kalitesinin ve kaliteli eğitim koşullarının çağa uyarlanması olduğu yönünde bir açıklamada bulunmuştur.¹⁷²

Yine Türkiye'nin Afganistan'daki eğitimin savaş koşullarında sürdürülebilirliği amacıyla yapmış olduğu yardımlar konusunda basında yer bulan bir habere göre ise Türkiye'nin Afganistan'da 10'dan fazla okul yaptırması konusunda yapılmış bir anlaşmadan söz edilmektedir. Afganistan'ın Türkiye'den eğitim ve benzeri sosyal alanlarda yardımlarını beklediğini açıkça belirttiği görüşmelerde bölgede yapılması planlanan çeşitli tesislerle ilgili olarak Türk iş dünyasının katılımlarının beklendiği hususuna atıf yapılmıştır. Afganistan'da bulunan Türk tarihinin önemli eserlerinin tamirat ve tadilat işlerinin de konuşulduğu toplantıda Türkiye'nin Afganistan'a eğitim ve sağlık gibi alanlarda ABD – Afganistan Savaşı'nın başladığı 2001 yılından beri yapılmış yardımların 450 Milyon TL'yi geçtiği de vurgulanmıştır.¹⁷³

Türk iç siyasetinin uzun bir süreden beridir devam eden çeşitli açmazları ve kargaşaları bir yana, partiler ve hükümetler üstü bir devlet politikası olarak Türkiye gibi, laik ve çağdaş bir devletin, Afganistan gibi çeşitli açılardan yakın olduğu bir devlete yardım etmesi doğru bir davranıştır. Özellikle yukarıda da anlatılmaya çalışıldığı gibi çocuk katliamları yaşanan bir ülkede bu katliamlara verilecek belik de en güzel cevap çocukların eğitimi için yapılan maddi ve manevi yardımlar, bu yönde atılan somut adımlar ve çabalarıdır. Türkiye gibi sarsılmaz bir uygarlaşma temeli üzerine kurulmuş olan bir devletin diğer geri halklara veya devletlere de bu yönde yardım etmesi de doğaldır.

2.2.5.1.2. Sağlığa Yönelik Yardımlar

¹⁷² (Erişim) <http://www.stargazete.com/egitim/turkiye-den-pakistan-ve-afganistan-a-yardim-haber-239130.htm>, 19.01.2010

¹⁷³ Süleyman Kurt, “Türkiye Afganistan'da 15 Okul Daha İnşa Edecek”, 09.02.2010 (Erişim) <http://guneyturkistan.wordpress.com/2010/02/09/turkiye-afganistanda-15-okul-daha-insa-edilecek/>

Eğitime yönelik yardımlarının yanı sıra Türkiye, Afganistan'a sağlık konusunda da yardım elini uzatmaktadır. Bu yardımlar gerek teknik gerekse direkt olarak hekimlik hizmeti Şeklinde olabilmektedir.

Konu ile ilgili basında yer alan bir haber, yukarıda değinilmeye çalışılan iki türlü sağlık hizmetini de bünyesinde barındıran geniş çapta bir sağlık hizmeti haberidir. Haberde, ‘‘Sağlık projeleri kapsamında ise 1 hastane, 5 klinik inşaati, 2 hastane tadilatı ve 7 hastane, 3 klinik ve 1 ebe eğitim merkezinin işletilmesi yoluyla yaklaşık 750 bin Afgan vatandaşına doğrudan sağlık hizmeti verildi’’ denilmektedir.¹⁷⁴ Burada hem hekimlik hizmeti ve hem de tıbbi tesisler ve malzemeler Şeklinde ifade edilebilecek teknik desteğin verildiğinden söz edilmektedir.¹⁷⁵

Türkiye'nin Afganistan'a resmî antlaşmalar çerçevesinde vermiş olduğu hekimlik hizmetleri ile ilgili yardımlarla ilgili olarak da basında yer bulan bir habere göre: ‘‘Türkiye'nin Afganistan'a yaptığı yardımlar çerçevesinde, Afganistan'da Türkiye tarafından onarılan Türk-Afgan Dostluk Hastanesi'nde çalıştırılmak üzere 6 uzman, 3 pratisyen hekim sözleşmeli olarak gönderilecek’’ denilmektedir.¹⁷⁶

Türkiye'nin Afganistan'a sağlık Hizmetleri gerek iki ülke arasında yapılmış olan ve – veya yapılan ikili antlaşmalar çerçevesinde olurken, bir diğer yanda da çeşitli yardım sever kimselerin yaptıkları hayır amaçlı alışmalar Şeklinde de olabilmektedir. Gayri resmî ve insani bir nitelik taşıyan bu tür çalışmalara medyada yer bulan bir örnek, çalışmanın amacını da ‘‘Afganistan Sağlık Gönüllüleri’’ Şeklinde açıkça belli eden bir başlıkla verilmiştir.¹⁷⁷ Haberde, sadece insani amaçlarla bölgeye giderek çalışmalar yapan hekim, diş hekimi ve eczacıların bölge hakkında edinmiş oldukları izlenimlere de yer verilmiştir. Bu yardımın en önemli boyutu ise yukarıda da anlatılmaya çalışıldığı gibi her türlü baskı ve zulme maruz

¹⁷⁴ (Erişim) <http://arsiv.ntvmsnbc.com/news/468724.asp>, 16.12.2008

¹⁷⁵ (Erişim) <http://arsiv.ntvmsnbc.com/news/468724.asp>, 16.12.2008

¹⁷⁶ (Erişim) <http://www.medimagazin.com.tr/mm-afganistana-6-uzman-ve-3-pratisyen-hekim-h-30473.html>, 29.12.2003

¹⁷⁷ (Erişim) <http://blog.kimseyokmu.org.tr/tr/?p=52>, 15.05.2009

kalan bir halka karşılıksız bir şeyler vermek arzusu giden aydınların varlığının görülmesidir.¹⁷⁸

Burada başta Türk doktorları olmak üzere Türk halkının insan hayatına ve sağlığına verdiği değer de bir kez daha gözler önüne serilmeye çalışılmaktadır. Türkiye gibi tarihinin çeşitli insanlık dışı suçlar işlediği iftiralarına uğrayan bir devletin kendisinden binlerce kilometre uzaktaki bir halkın sağlığına yönelik bu yoğun ilgisi ve yardımları Türk devleti ve halkının zaman zaman çeşitli gruplarca çıkartılan bütün iç ve dış engellere rağmen gelmiş olduğu uygarlık düzeyini de açıkça göstermektedir.

2.2.5.1.3. Ekonomik Yardımlar

Türkiye'nin Afganistan'a yapmış ve yapmakta olduğu bir diğer yardım türü de ekonomiktir. Söz konusu yardımlar hakkında basına yansımış olan bir örnekte ise, Türkiye'nin ev sahipliği yapmış olduğu bir toplantıda Afganistan'ın ekonomik durumunun düzeltilmesi ve savaş sonrası tahrip olan yerlerin yeniden elden geçirilebilmesi için yardım konusu gündeme gelmiştir. Türkî devletlerden temsilcilerinden de yoğun bir katılım olan toplantıda Afganistan'a uluslararası düzeyde yapılacak yardımların önemi vurgulanırken, toplantıya katılan ve söz konusu yardımların da muhatabı olan Afganistan ise ekonomik desteğe olan ihtiyacını vurgulamıştır. Dönemin Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer'in de bizzat katılmış olduğu toplantıda Afganistan üzerinden yapılacak enerji yolları ülkenin kalkınmasında mihenk taşı oluşturma olasılığı yüksek olan projeler de tartışılmıştır.¹⁷⁹

Afganistan'a yönelik yapılması öngörülen yardımlar konusunda Türkiye her zaman aktif rol oynamaya çalışmıştır. Yine olayla ilgili basına yansıyan bir haberde Türkiye, Fransa'nın ev sahipliği yaptığı bir konferansa katılarak Afganistan'a yapılacak yardımlar konusunun kendisi için önemini vurgulamıştır. Türkiye'nin Afganistan'a yüz milyon dolarlarla ölçülen bir yardım bütçesi hazırladığına vurgu

¹⁷⁸ (Erişim) <http://blog.kimseyokmu.org.tr/tr/?p=52>, 15.05.2009

¹⁷⁹ (Erişim) <http://www.radikal.com.tr/haber.php?haberno=53309>, 15.10.2002

yaptığı konferansa dünya devletlerinden de yoğun bir ilgi ve katılım olmuş, 65'ten fazla devletin temsilcileri söz konusu toplantıda hazır bulunmuşlardır.

Yapılması planlanan yardımlar ile ilgili olarak Türkiye, Afgan halkının söz konusu yardımlara bakışının da yardımların verilme şekli ile ilgili olarak dikkate alınması gerekliliğine değinmiştir. Afgan örf ve adetlerinin dikkate alınarak bu yardımların yağılması gerekliliği burada önemle vurgulanmıştır.¹⁸⁰

2.2.5.1.4. Askerî Yardımlar

Afganistan'a Türkiye'nin yapmış ve yapmakta olduğu bir tür yardımda yine resmî olarak ve Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından yapılan askeri nitelik taşıyan yardımlardır. Konu ile ilgili basına yansımış bir haberde TSK'nin, Afganistan'da huzur ve güvenliğin yeniden sağlanabilmesi için görev aldığına vurgu yapılmaktadır. Yine habere göre, TSK'nin burada en büyük amaçlarından bir tanesinin Türk – Afgan halkları arasında ikili ilişki ve dostluk bağlarının kuvvetlenmesi olarak tanımlanmıştır. TSK'nin, gerek Meclis'ten çıkan kanunlara dayalı olarak almış olduğu görevlerini gerekse uluslararası sorumluluklara dayalı görevlerini başarılı bir şekilde yürüttüğü de haberde özenle belirtilmiştir.¹⁸¹

Yine Türk Silahlı Kuvvetleri ile Afganistan arasındaki bir başka yardım hamlesi ise askeri teçhizat bazında olmuştur. Sözü edilmeye çalışılan yardım çerçevesinde Türkiye, Afganistan'a iki milyon TL'den daha fazla bir ekonomik değerde askeri araç- gereç vermiştir. Yardım sırasında gerek ilgili Türk birliğinin komutanı gerekse Afgan ordusuna mensup yüksek rütbeli askerler konuşmalar yapmışlardır. Özellikle Türk komutanın yapmış olduğu konuşmada Afganistan halkının Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşuna yapmış olduğu maddi – manevi destek vurgulanırken Afganistan'a Türk yardımının da Cumhuriyetin kuruluşundan beri milli bir Türk politikası olduğunun altı çizilmiştir.¹⁸²

¹⁸⁰ Ali İhsan Aydın “Türkiye'den Afganistan'a 200 Milyon Dolar Yardım”, 13.06.2008 (Erişim) <http://www.zaman.com.tr/haberdo?haberno=701552>

¹⁸¹ (Erişim) <http://www.netgazete.com/NewsDetail.aspx?nID=501241>, 30.04.2008

¹⁸² (Erişim) <http://www.tumgazeteler.com/?a=2738739>, 13.04.2008

Türk devletinin küresel güçte ve sarsılmaz bir sigortası olan ve geçmişi neredeyse yeryüzündeki ilk askeri sistemlere kadar götürülebilecek Türk Ordusunun Afganistan'a yapmış olduğu yardımlar burada çok önemlidir. Çünkü Ulu Önder Atatürk'ün başta Türkiye olmak üzere bütün dünyada barışın sürekliliğini sağlaması emrini verdiği Türk ordusu B.O.P. Projesi'nin Afganistan Savaşı'nda da bu görevini sürdürmektedir.

Burada verilmeye çalışılmış olan gerek sosyal gerek resmî amaçlar güden ve gerek sivil gerek askeri nitelikler taşıyan bütün bu örnekler Türkiye'nin dünya barışına ve insanlığa yapmış olduğu yardımlar olması nedeniyle de önem taşımaktadır. Büyük Ortadoğu Projesi kapsamında, savaşların hiç eksik olmadığı bir yerin merkezinde bir devlet olan Türkiye'nin bu hükümetler üstü bir nitelikte olan genel barışçıl politikaları burada vurgulanmaya değerdir.

2.2.5.2. Diğer Ülkelerin Yaptığı Yardımlar

ABD'nin 11 Eylül saldırılarının ardından işgal ettiği ve artık 2010 yılı itibariyle uzun yıllardan beri işgal edilmiş bir ülke olan Afganistan'a Türkiye'nin yanı sıra diğer devletlerden de yardımlar yapılmaktadır.

Söz konusu yardımlar konusunda yapılmış olan bir toplantıda ABD ve İngiltere temsilcileri, Afganistan'a yönelik yardımların Afgan halkının terörden ve terör örgütlerinden soğuyarak çağdaş ve Batılı bir düşünce yapısına kavuşturulmaları amacını gütmesi gerekliliği vurgulanmıştır. Yüz milyon dolarlarla ifade edilen dev bir bütçenin oluşturulduğu toplantıya 60'tan fazla devlet temsilcileri de katılmışlardır. Toplantıda söz konusu bütçenin Afganistan'a tamamen ulaşması için ise birkaç yıllık bir süreç öngörülmüştür.¹⁸³

Afganistan'a yardım konusuna önem veren bir diğer ülke ise Japonya'dır. Basında yer alan bir habere göre Japonya, Afganistan savaşının başladığı 2001 yılından bu yana Afganistan'a 2 Milyar Dolara yakın mali destek sağlamıştır. Bütün bunların yanı sıra Japonya bu defa da Afganistan'a "5 Milyar Dolar" gibi

¹⁸³ (Erişim) <http://voanews.com/turkish/2010-01-28-voa23.cfm>, 28.01.2010

bu güne kadar yapmış olduğu tüm yardımların da çok üzerinde bir destek sağlayacağını beyan etmiştir.¹⁸⁴ Söz konusu yardım konusunda bölgedeki baskın güç olan ABD'ye bilgi veren Japonya'nın, bu yardıma çok olumlu bir şekilde yaklaşmaması da bir hayli ilginçtir. Japonya, yine söz konusu yardımın öncelikli hedeflerinden birinin ülkede teröre bulaşmış gençlerin yeniden topluma kazandırılması olduğunu vurgulamıştır.¹⁸⁵

Afganistan'a yardım eden ülkelerden bir tanesi de Almanya'dır. Bu konuda yine basına yansımış bir haberde Almanya'nın sivillere yapılan saldırılarla ilgili olarak bu saldırılarda özellikle mal kaybına uğramış olan insanların acil ihtiyaçlarına yönelik bir yardım kararı aldığından söz edilmektedir. Bölgenin iklim koşullarının da göz önüne alındığı belirtilen bu yardım projesinin maliyetinin ise 100 bin Euro'dan fazla olduğu beyan edilmiştir.¹⁸⁶

Afganistan'a yardım yapan ülkelerden bir tanesi de, çok ilginç bir şekilde, yine Afganistan'ı işgal etmiş olan ABD'dir. Olayın daha da ilginç yönü ise ABD'nin işgal etmiş olduğu Afganistan'a askeri nitelikte yardım yapacağını açıklamasıdır. Söz konusu habere göre Afganistan'a 20 milyar Dolara yakın bir tutarda yardım yapacağını açıklayan ABD'nin yine bu zamana kadar yaptığı askeri yardımların ekonomik değerinin de buna yakın olduğu bilgisi verilmiştir.¹⁸⁷

Burada Türkiye gibi çeşitli devletlerin Afganistan'a yapmış olduğu yardımlar da önemle vurgulanması gereken bir konudur. Her şeyden önce başta Türkiye de olmak üzere dünya devletlerinin Afgan halkına tüm bu destekleri dünyanın Afganistan'ın düştüğü bu durumun bilincinde olduğunu göstermektedir. SSCB sonrası tek kutuplu dünya düzeninde bu farkında oluş her ne kadar direkt karşılık bulamıyorsa da burada dünya devletlerini Afganistan'a olan bu ilgisi, bölgedeki

¹⁸⁴ (Erişim)

<http://www.8sutun.com/haberdetay.asp?tarikh=22.01.2010&Newsid=57796&Categoryid=11>, 31.10.2009

¹⁸⁵ (Erişim)

<http://www.8sutun.com/haberdetay.asp?tarikh=22.01.2010&Newsid=57796&Categoryid=11>, 31.10.2009

¹⁸⁶ (Erişim) <http://www.milliyet.com.tr/almanya-dan-afganistan-daki-sivillere-yardim/dunya/sondakika/12.02.2010/1198201/default.htm>, 12.02.2010

¹⁸⁷ (Erişim)

http://www.takvim.com.tr/Son24Saat/2009/12/30/afgan_ordusuna_16_milyar_dolarlik_yardim, 30.12.2009

durum ile ilgili huzursuzluğunu ortaya koyması açısından önemlidir. İşte savaşlar yolu ile Ortadoğu'ya bir şekil vermek isteyen ABD'nin bunun tam aksine elde ettiği bütün dünyanın farkında olduğu bu acı sonuçlar ABD'nin Ortadoğu'da çıkartmak isteyeceği üçüncü bir savaşa çok büyük bir muhalefet çıkmasını sağlayacaktır. Bu da ABD'nin yine bölgeye savaşlar yoluyla değişiklikler yapmasının önünde uluslararası anlamda ciddi bir engel olacaktır.

2.2.6. Afganistan Savaşı'nda Son Durum

Afganistan Savaşı'nı başlatmasının ardından kısa bir süre sonra teknolojik gücü ile Afganistan'ı kısa sürede ele geçiren ABD, ilk anda kesin bir zafer kazanarak işgal ettiği bu ülkede giderek daha çok sıkıntılara düşmüştür. Başarısızlık, artık öyle bir hal almıştır ki, en önemli makamlarda bulunan ABD'li ve İngiliz yetkililer ardı ardına yapmış oldukları açıklamalarında Afganistan'da düşülen zor durumu itiraf etmişler, bununla da kalmayarak artık Afganistan'da işlerin ABD için bir daha yoluna girmesinin çok zor bir olasılık olduğunu iddia etmişlerdir.

Yetkililerin bu açıklamaları ABD'nin Afganistan'da düştüğü kötü durumun boyutunu da gözler önüne sermektedir. Öyle ki, yapılmış olan bir açıklamada Afganistan'a mevcut hükümeti devirmek için giren ABD'nin Taliban ile uzlaşma sağlamasından başka bir şansı kalmadığı da vurgulanmıştır. Bunun bazı sebepleri vardır. Her şeyden önce Afganistan'ın baskın yapılanması olan güçlü, büyük ve kalabalık aile toplulukları olan aşiret kültürü ABD'nin Afganistan savaşının en büyük açmazlarından olmuştur. Çünkü bu kalabalık, silahlı ve kalabalık yerli gruplar eski yöneticilerine destek vermekten vazgeçmemişler, hatta ona giderek daha da bağlanmışlardır.¹⁸⁸

Bütün bunların da ötesinde ABD, kendisini hiçbir zaman istemeyen Afganistan'da kaçakçılıkla ve terörle mücadele gibi konularda da başarı

¹⁸⁸ Ali Şahin, “ABD Afganistan'da Diz Çöktü”, 19.02.2009 (Erişim)
<http://guneyturkistan.wordpress.com/2009/02/19/abd-afganistan%e2%80%99da-diz-coktu%e2%80%a6/>

sağlayamamıştır. Öyle ki “Afganistan dünya uyuşturucu üretiminin %95’i” gibi çok büyük bir kısmını elinde tutmaktadır.¹⁸⁹ Kendisini bölge halkına hiçbir zaman kabul ettirememiş ABD, hiçbir açıdan Afganistan’da kontrolü ele geçirememiştir.¹⁹⁰

ABD’nin Afganistan’da yaşadığı birçok sıkıntılara ek olarak bir de yapılan genel seçimler ile savaş yanlısı Cumhuriyetçi Parti iktidardan düşmüştür. Seçimlerin iç politikaya ve iç çekişmelere dönük ortamı, seçimi kazanan yeni bir parti ve partizanların yaşadığı bayram havası, her geçen gün üzerinde daha fazla durulması gereken Afganistan sorununun bir süre ertelenmesine ve bu sürenin de ABD’nin zararına işlemesine yol açmıştır.

Nitekim işte tüm bu sorunların farkında olan yeni ABD Hükümeti de Afganistan sorununun çözümüne yönelik tecrübeli birçok devlet adamına konu hakkında yetkiler ve sorumluluklar vermiş, çeşitli atamalarda bulunmuştur. Afganistan sorunu, yeni ABD Başkanı Barack Obama’nın da üzerinde önemle durduğu konulardandır. ABD’nin Afganistan’da düştüğü durumdan bir an önce ve kesin olarak kurtulması gerektiğine kesin bir şekilde inanan yeni hükümet bu konuda derhal ciddi tedbirlere başvurmaya çalışmıştır.¹⁹¹

Ancak ABD’nin işte burada anlatılmaya çalışılan bu bütün güçlükler içinde dahi Afganistan Savaşı’nı sona erdirerek ülkeyi terk etme şansı da yoktur. Her şeyden önce Afganistan’da mutlak kontrol sağlanmadıkça ABD’nin Ortadoğu’da girişeceği hiçbir işte çok ciddi bir başarı yakalama şansı olmayacaktır. Çünkü Afganistan, bölgede hâkimiyet sağlanması adına son derece stratejik bir noktadadır. Ancak, yıllardan beri devam eden başarısızlıklar dizisi bir yanda, Afganistan’ın birçok açıdan Ortadoğu’nun kilit noktası olarak adlandırılacak konumu diğer yanda ele alındığında ABD’nin en azından kısa ve orta vadede içine düştüğü bataklıktan kurtulma olasılığı çok azdır. Özetle Afganistan Savaşı ABD için, birbiri

¹⁸⁹ Ali Şahin, “ABD Afganistan’daki Savaşı Neden Kaybetti”, 10.10.2008 (Erişim) <http://www.gasam.org.tr/Post.aspx?PostId=13&CategoryId=2>

¹⁹⁰ Bknz. Şahin, **a.g.k.**

¹⁹¹ Ali Şahin, “Amerika Afganistan’da Mahsur Kaldı”, 19.02.2009 (Erişim) <http://www.guneyturkistan.wordpress.com/2009/02/19/amerika-afganistanda-mahsur-kaldi/>

ardına atılmış, ifade edilmesi bile güç düğümlerden örülü, geleceği ise tamamen riskler ve belirsizliklerle dolu bir savaş olma noktasına gelmiştir.¹⁹²

Bütün bu başarısızlıklar yumağının ise birçok nedenleri vardır. ABD, 11 Eylül 2001 günü Afganistan asıllı bir örgüt tarafından saldırıya uğramıştır. Bundan sonraki süreçte ise kendi evinde bu şekilde bir saldırı yaşamasına neden olan sebepleri yok etmektense sebepleri daha da artıracaklarını göz ardı ettiği şiddeti, hem de şiddetle yok etmeye çalışmıştır. Bu ise ABD için adeta kendi evinde çıkan bir yangına benzin dökmek gibi olmuştur. Açıklamak gerekirse, her şeyden önce ABD, saldırıya uğramasının en büyük nedeni bölgeyi sömürme arzusu ve bu yönde üretmiş olduğu politikaları değilmiş gibi, bu politikalarını işgal düzeyine çıkartarak uygulamaya koymuştur. Sömürü temeline oturttuğu politikalarında sömürgeleştirmeye çalıştığı Afgan halkına ise en ağır insan hakları ihlallerini de içinde barındıran bir üslupla yaklaşmıştır. Bu, girmiş olduğu Afganistan'da ABD'nin, geniş halk kitleleri tarafından giderek daha fazla düşman görünmesine ve hedef alınmasına yol açmıştır. Ayrıca bu, ABD'nin işgal etmiş olduğu Afganistan'ın ABD'nin giderek daha fazla nüfuz alanı olmasına da en büyük engel olmuştur. Çünkü işgal edilen ülkelerinde işgalci emperyalist gücün her türlü baskı ve şiddetine maruz kalan bölge halkı doğal olarak, bu süper güce hayran değil düşman olmuştur. Bu Büyük Ortadoğu Projesi'nin en büyük hedeflerinden bir tanesi olan Ortadoğu'ya başta Batılı bir demokrasi getirmek olmak üzere bölgede batılı bir yaşamın benimsetilmesinin de önünü tıkamıştır. Çünkü kendi ülkelerinde kendileri ve yakınları en büyük hakaretlere, baskı ve zulümlere uğramış olan halk kitlelerinin kendilerini mahfeden bir kültüre sempati duymaları, bu kültürü savunanları da dikkate alınmaya değer bulmaları, en azından yüzyıllara alacaktır. Çünkü Afganistan Savaşı ile ABD, ülkeye hayata Batılı bir bakış tarzı yerine Batı'nın zulmüne karşı kendi kültürüne büyük bir gayretle sarılma arzunu bırakmıştır.

Bu bölümde ABD'nin Büyük Ortadoğu Projesi'nin ilk savaşı olan Afganistan Savaşı ele alınmaya çalışılmıştır. Afganistan Savaşı'nın, nedenleri,

¹⁹² Ali Şahin, “ABD Afganistan2daki Savaşı neden Kaybetti”, 10.10.2008 (Erişim) <http://www.gasam.org.tr/Post.aspx?PostId=13&CategoryId=2>

ABD'nin, Afganistan'ı işgali, işgal sonrası ülkeyi yönetimi, Afgan halkı ile ilişkileri ve gelinen nokta bu bölümde ayrıntılı bir biçimde incelenmeye, ABD'nin Afganistan Savaşı'nda neden başarısız olduğu anlatılmaya çalışılmıştır. Burada, önemle değinilmesi gereken bir gerçek, bu tezin temel iddiasını da kanıtlar bir biçimde, ABD'nin Afganistan'ı işgalinin ardından ülkede giderek daha büyük bir bataklığa düşmesidir. ABD'nin ülkeyi işgal eder etmez giriştiği, bölge halkının gelenek ve göreneklerini, kültürünü dikkate almayan baskıcı ve dayatmacı tutumu, bunun sonucunda bölge halkı tarafından kabul edilmeyen bir yönetici konumuna düştüğü bu bölümün ana sorunsalıdır. Çünkü bu durum, ABD'yi yalnızca Afganistan'da giderek güç kaybeden, giderek daha fazla nefret edilen bir devlet yapmamış, onu bu kabul edilmezlik sonucunda ülkede tutunabilmek için orantısız güç kullanan bir devlet durumuna düşürmüştür. Birinci dereceden insan hakları ihlali ve uluslararası hukukun da ağır bir ihlali sonucunda Afganistan'ın ABD'nin Büyük Ortadoğu Projesi'nin amaçları olarak açıkladığı vaatleri bir yana nasıl ABD işgalini bile deyim yerindeyse mumla arayacak bir duruma düştüğü gösterilmeye çalışılmıştır. Bunun sonucunda ABD'nin B.O.P.'un bu ilk savaşında düştüğü bataklık ise bu tezin temel iddiası olan B.O.P.'un başarılmasında savaşlar yolunun bir işe yaramayacağını kanıtlar niteliktedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. IRAK SAVAŞI

İkinci Bölümde Büyük Ortadoğu Projesi'nin ilk savaşı olan Afganistan Savaşı ele alınmaya çalışılmıştır. Bu bölümde de Irak Savaşı'nın nedenleri, başlangıcı, ABD'nin işgali, işgal sonrasında ABD ve Irak devletleri ile ABD - Irak halkı ilişkisi, işgalden sonra Irak ve yine ABD'nin Irak'ta geldiği nokta detaylı bir şekilde incelenmeye çalışılacaktır. Açıklamak gerekirse bu bölümün ana sorunsalı, ABD'nin, Büyük Ortadoğu Projesi sonucunda girişmiş olduğu Afganistan Savaşı'nın ardından, üstelik de o savaş henüz başarılamamış hatta giderek daha büyük bir açmaza dönüşmekte iken giriştiği ikinci savaşındaki durumudur. ABD'nin işgal sonrasında Irak'ın nasıl kurtulmayı beklediği Saddam Hüseyin rejiminden bile kötü bir duruma düştüğü ve böylelikle ABD'nin bu ikinci savaşında geldiği noktanın da bu tezin temel iddiası olan B.O.P.'un neden savaşlar yoluyla başarılamayacağını incelenmesi bu bölümde gösterilmeye çalışılacaktır.

3.1. Irak'ı ABD'nin Ortadoğu'daki İkinci Hedefi Yapan Sebepler

ABD Hükümeti, Büyük Ortadoğu Projesi'nin uygulanmaya konmasında adeta bir milat görevi gören 11 Eylül 2001 terörist saldırılarının ardından yaşanan süreçte, dış politikalarında çok köklü değişimlere gitmiştir. Bu değişimlerden bir tanesi, sadece El – Kaide Örgütü'nün ve lideri Usame Bin Ladin'in bulunduğu Afganistan'ı değil, çeşitli yönleriyle Afganistan'a benzeyen diğer devletleri de kendisi için potansiyel birer tehdit sayması olmuştur. Bu devletlerden bir tanesi de Büyük Ortadoğu Projesi'nin ikinci savaşına da sahne olan Irak'tır. Söz konusu terörist saldırıların ardından ABD Hükümeti, kendi yetkili kurulları ve kamuoyuna da dış politikaya yönelik yeni amaçlarını benimsetmeye çalışmıştır.¹⁹³

¹⁹³ Veysel Ayhan, Ferhat Pirinççi, **Saddam Hüseyin Tarih Yeniden Yazılırken**, Ankara, 2008, s. 211

ABD'nin Irak'a yönelik olarak başlatmış olduğu İkinci Körfez Savaşı, alışılmış olan devletlerarası ilişkilerin ve hukukun dışında, “yeni” bir tür savaştır.¹⁹⁴ Irak Savaşı'nın sözü edilmeye çalışılan bu klasikleşmişin dışında olan konumunun bazı nedenleri vardır. Her şeyden önce Irak, jeopolitik konumu itibariyle Büyük Ortadoğu Projesi için merkez olarak adlandırılabilir bir konumdadır. Bu sebeple de ABD'nin Irak'taki başarısı veya başarısızlığı yalnızca bölgesel bir nitelik arz etmeyecek, aynı zamanda B.O.P. Projesi'nin geleceğinde de başat bir rol oynayacaktır.¹⁹⁵

İşte yukarıda anlatılmaya çalışılan tüm bu nedenlerden dolayı, ABD'nin Irak'ı bir hedef görmesi yalnızca 11 Eylül saldırıları ile açıklanabilecek bir durum değildir. ABD Hükümeti Irak'a uzunca bir süreden beri devam eden bir ambargo koymuştur. Ancak dünya devletleri, Irak'la çeşitli işbirliği anlaşmalarını veya çeşitli ticari faaliyetleri yapmakta kendileri açısından bir yarar gördükleri anda bu ambargonun dikkate alınmadığına da tanık olmuştur.¹⁹⁶

İşte sözü edilmeye çalışılan bu ortamda ABD Irak'ı işgale karar vermiştir. Bu karar, aslında zannedileceği gibi 11 Eylül'ün acı sonuçlarının getirdiği doğal bir savunma refleksi olmaktan çok uzaktır. Aksine Irak Savaşı, ABD Hükümeti'nin, 11 Eylül'den önce üzerinde çalışmalar yaptığı, çeşitli açılardan ele aldığı ve bütün bu çalışmalarının sonucunda verdiği bir karardır.

ABD'nin bu kararı almasının birçok nedenleri vardır. Her şeyden önce, ABD'nin savaş planları yapmış olduğu Irak'ın ve kendisinin silahlı kuvvetleri karşılaştırıldığında ABD, tartışmasız bir üstünlüğe sahiptir.¹⁹⁷

ABD'nin Irak'a savaş açmak için bir diğer önemli gerekçesi ise, 11 Eylül saldırılarının ardından Irak'tan da bir terörist saldırı gelme olasılığı üzerinde durmasıdır. Ancak gerek konu üzerine yapılan çeşitli araştırma ve raporlar gerekse konu hakkında görüş bildirmiş olan bilim insanları ABD'nin bu iddiasını desteklememekle beraber, bunun tam tersini savunmaktadırlar. Bilim insanlarının

¹⁹⁴ Reşat Arım, Iraq, **Dış Politika**, sayı 1 – 2, 2008, s. 39

¹⁹⁵ Arım, **a.g.m.** s. 39

¹⁹⁶ Ayhan ve Pirinççi, **a.g.e.** s. 211

¹⁹⁷ Buket Dabancalı, Alaz Pesen, **Irak İşgalinin Perde Arkası**, İstanbul, 2006, s. 69

bu görüşü, kendi içerisinde tutarlılık ve büyük oranda doğruluk arz etmektedir. Her şeyden önce, işgal edilen bir ülke halkının göreceği zulüm ve baskılar, savaş ortamının meydana getireceği işgal edilen ülkenin halkındaki çeşitli psikolojik bozukluklar gibi nedenler şiddet olgusunu geliştirmek ve canlı tutmak için gereken uygun koşulları yaratmış olurlar.

Ancak yine ABD'nin Irak Savaşı hakkında yapılan araştırmaların başka bir boyutu da her şeye rağmen Irak'ın dikta rejiminin devrilmesini savunan halk kitlelerinin varlığının da azımsanmayacak boyutlarda olmasıdır. Konu hakkında yapılan bir kamuoyu yoklamasına göre, “Amerikalıların yüzde altmışı Saddam Hüseyin'in devrilmesinin iyi olduğu görüşünü savunmaktadır. Aralarında Türkiye, Almanya ve İspanya'nın da olduğu on altı ülkede ise halkın yüzde ellisinden fazlası Saddam Hüseyin'in devrilmesini hata olarak görmektedir.”¹⁹⁸ Ancak konu ile ilgili 2007 yılında yapılmış olan çok ilginç bir araştırma ise, Irak halkının “yüzde 26'sının” aradan geçen yıllara rağmen yine Saddam rejimini istediklerini ortaya koymuştur.¹⁹⁹ Araştırma “bir İngiliz kamuoyu araştırma şirketi”ne aittir.²⁰⁰ Bilindiği üzere, Irak'a ABD ile birlikte giren bir diğer işgalci güç de İngiltere'dir. Bunun, araştırmaya katılan deneklerin, çeşitli nedenlerle eski rejime olan özlemlerini dile getirememelerine hatta gerçek görüşlerini saklamalarına neden olma olasılığı çok yüksektir. Buradan, Irak halkının ABD işgalinin ardından aradan geçen yılların sonunda, durumlarında hiçbir düzelme olmadığı hatta geçmişe duyulan özlemin boyutlarına bakıldığında ciddi gerilemeler olduğu da açıkça görülebilmektedir.²⁰¹

Yukarıda da anlatılmaya çalışıldığı gibi ABD, Irak Savaşı politikalarını resmen 11 Eylül 2001 terörist eylemleri sonucunda açıklamış olmakla beraber, bu konuda aslında çok daha geri tarihlere ulaşan bir süreç izlediği rahatlıkla görülebilmektedir. ABD'nin 21. yüzyılın başlarındaki yeni küresel sistemdeki alternatifsiz askerî gücü, Irak'ın bu gücün yanında ciddiye bile alınmayacak gerilikteki askerî teknolojisi, Irak'ın mezhepsel ve etnik temellere ayrılmışlıklar

¹⁹⁸ Yasir Adil Erdem, **Küresel Terörizm ve Irak Savaşı**, Ankara, 2007, s. 65

¹⁹⁹ (Erişim) <http://arsiv.ntvmsnbc.com/news/403094.asp>, 20.03.2007

²⁰⁰ (Erişim) <http://arsiv.ntvmsnbc.com/news/403094.asp>, 20.03.2007

²⁰¹ (Erişim) <http://arsiv.ntvmsnbc.com/news/403094.asp>, 20.03.2007

şeklinde ifade edilebilecek kendi iç parçalanmışlıkları ABD'nin söz konusu savaş politikasının önünü açan etmenler olagelmışlerdir. Yine dünya halklarının da artık bu, 21. yüzyılın en son kalmış ve köhneleşmiş dikta rejimlerinden bir tanesinin de sonunu istemesi gibi nedenler ABD'nin Irak savaşı için dünya kamuoyundan da beklediği desteği almasına yol açmıştır.

İşte ABD Irak Savaşı'na bu kadar ülkesinin ve dünya kamuoyunun desteğinin yanı sıra rakipsiz askeri ve teknolojik üstünlüğünün avantajı ile girmiştir. Ancak ne acıdır ki, Irak'a yapılacak askeri bir müdahalenin bölgede terör ve şiddeti körükleyeceği olasılığı üzerinde duran bilim insanları, aydınlar ve araştırmacılar haklı çıkmışlardır. Yine yukarıda da gösterilmeye çalışıldığı gibi Irak halkının büyük bir çoğunluğunun da Saddam Hüseyin'den hiç de ABD'nin zannettiği gibi nefret etmiyor oluşu da Irak Savaşı'nın büyük bir hesapsızlığıdır. İşte ABD Irak Savaşı'na tüm bu genel politik koşullar ve hesapsızlıklarla girmiştir. Bundan sonra ise savaşın oluşumu anlatılmaya çalışılacaktır.

3.2. Irak Savaşı'nın Başlangıcı

3.2.1. Savaş Hazırlıklarının Sonu Savaşın Gereçekleri ve Başlangıcı

ABD'nin uzunca bir süreden beri Irak Savaşı'na yönelik yapmış olduğu bütün hazırlıklar, Irak Savaşı'na birkaç gün kala, "19 Mart günü" tamamlanmıştır.²⁰² Sözü edilen tarihte Beyaz Saray ile gerek ilgili ABD üsleri, gerekse Londra arasında yoğun bir telefon trafiği yaşanmıştır. Bu görüşmeler sonucunda Irak Savaşı için bütün hazırlıklar, savaşa birkaç gün kala bizzat George Bush tarafından son bir kez ve detaylı olarak kontrol edilmiştir. Irak'a düzenlenmesi planlanan askeri operasyonla ilgili olarak stratejik noktalarda konuşlandırılmış olan bütün ABD birliklerinin üst düzey komutanları ile teker teker durum değerlendirmesi yapılmış ve bütün komutanlardan harekât için hazır

²⁰² Ali Erdinç, **Irak Savaşı**, Ankara, 2004, s.47

olunduğu ve savaşın kazanılması için bütün hazırlıkların tamamlandığı, herhangi bir eksiğin olmadığı yönünde bilgiler edinilmiştir.²⁰³

ABD Irak Savaşı'na karar verdikten ve bunun için gerekli bütün hazırlıkları yaptıktan sonra ise Saddam Hüseyin, ailesi ve bazı ileri gelen partililere Irak'ı terk etmeleri ve yönetimden çekilmeleri için belirli bir süre tanımıştır. Ancak ne Saddam Hüseyin ve ailesi ve ne de Irak'ın tek iktidar partisi olan Baas Partisi ABD'nin bu çağrısına kulak asmamıştır. ABD ise verdiği sürenin dolmasının ve isteklerine olumlu yönde cevap alamamasının ardından Irak'a resmen askeri harekât başlatmıştır. Saldırı ABD'nin en yetkili isminin dönemin ABD Başkanı George W. Bush tarafından dünya kamuoyuna şu şekilde açıklanmıştır: “Koalisyon güçleri benim emrimle, belirlenen noktalara saldırı düzenledi.”²⁰⁴

Sözü edilmeye çalışılan askerî harekâtın başlangıç tarihi ise “20 Mart 2003” tür.²⁰⁵ ABD ve müttefiki İngiltere'nin dünya kamuoyuna yapmış oldukları açıklamada belirttikleri savaş gerekçesi ise “Irak'ın kitle imha silahlarına sahip olduğu” iddiası olmuştur.²⁰⁶ Ancak ne Birleşmiş Milletler ve ne de yine Birleşmiş Milletler gibi, uluslararası bir saygınlık ve itibarı olan her hangi bir kuruluş, ABD ve İngiltere'nin bu iddiasını doğrular nitelikte bir açıklama yapmadıkları gibi, bu iddiayı destekleyecek her hangi bir bulguya rastlanmadığının da altını çizmişlerdir. Bununla beraber müttefik güçlerin Irak Savaşı için bir diğer gerekçeleri de 11 Eylül 2001 günü ABD'yi vurmuş olan 21. yüzyılın küresel teröründe Irak'ın da payı olduğu tezidir. Ancak 2010 yılı itibariyle aradan geçen uzun yıllara rağmen ABD ve İngiltere, bu tezlerini ispatlayacak ve herkesçe kabul edilebilir somut bulguları ortaya koyamamışlardır.²⁰⁷

Ancak yaşanan bu süreçte ABD'de, hiçbir somut delile dayandırmayı da başaramadığı Irak'ta kitle imha silahları üretildiği yönündeki iddialarından da asla vazgeçmemiştir. Konu ile ilgili olarak ABD, Saddam Hüseyin'in elinde

²⁰³ Erdinç, a.g.e. s. 47

²⁰⁴ (Erişim)

<http://www.gurbetport.com/site/modules.php?name=News&file=articleNew&sid=1871&flag=haberDevam>, 20.03.2003

²⁰⁵ (Erişim) <http://tr.wikipedia.org/wiki/2.KörfezSavaşı>, 27.01.2010

²⁰⁶ (Erişim) <http://tr.wikipedia.org/wiki/2.KörfezSavaşı>, 27.01.2010

²⁰⁷ (Erişim) <http://tr.wikipedia.org/wiki/2.KörfezSavaşı>, 27.01.2010

gerektiğinde kendi vatandaşlarına gerektiğinde ise bölgenin diğer devletlerine karşı kullanılmaya hazır kitle imha silahlarını olduğu tezini ortaya atmıştır. Yine söz konusu tezinde ABD, Irak'ın kitle imha silahlarına sahip olmasının yanı sıra, sözü edilmeye çalışılan silahlara giderek daha fazla sahip olduğu ve bu konuda da ne uluslararası anlaşmalara ve ne de kendi vermiş olduğu taahhütlere uymadığını açıklamıştır. Saddam Hüseyin'in bu tehlikeli oluşumunun önüne geçilmemesi halinde ise Ortadoğu'da çok büyük bölgesel sorunların bölge halklarının yok edilmesine kadar vardırımla olasılığı bulunan yeni savaşların çıkabileceğinden söz edilmiştir. İşte Irak'ın düşmanlarını kitlesel yok etme olasılığına karşın alınabilecek tek geçerli önlemin de Irak'ta Saddam Hüseyin yönetiminin devrilerek yerine nükleer çalışmalar konusunda uluslar arası anlaşmalar ve bu konudaki devletlerarası genel kabul gören kurallara daha uygun politikalar izleyecek yeni bir iktidarın iş başına getirilmesi olduğu belirtilmiştir.²⁰⁸

11 Eylül 2001 sonrasında dünyaya vermek istediği yeni düzende Irak'ı dönüştürülmesi gereken ikinci devlet olarak gören ABD, bu hamlesi ile de çok büyük bir açmazlar yumağının içine saplanıp kalmıştır. Her şeyden önce ABD'nin Irak Savaşı'nı başlattığında Afganistan Savaşı bitmiş, Afganistan'da her şey yoluna girmiş ve ülke ABD'nin istekleri doğrultusunda yeni bir yapılanmaya girişmiş değildi. Hatta Afganistan ABD'nin ikinci Vietnam'ı olmuştu. ABD'nin daha Afganistan'da işlerini yoluna koyamadan hatta yoluna koymak bir yana Afganistan'da büyük bir bataklığa saplanmış bir halde iken Irak'a da savaş açması çok büyük bir yanlıştır. Her şeyden önce ABD'li üst düzey devlet yöneticileri, bilim insanları, dış politika uzmanları, düşünce kuruluşlarında çalışan insanlar gibi konu ile ilgili kimselerin Afganistan sorunu halletmeden bir de Irak macerasına girmekten ABD Hükümeti'ni caydırıcı adımlar atması yerinde olurdu. Ayrıca ABD Hükümeti'nin Ortadoğu'ya yönelik bu ikinci savaşında ilk savaşında olduğu gibi uluslararası hukukta geçerli kabul edilebilecek bir gerekçesi de yoktu. Sonuç olarak ABD, büyük bir çoğunluğu paralı askerlerden oluşan bir ordu ile ve sadece teknolojik üstünlüğe dayanarak girdiği ikinci savaşta ikinci bataklığa saplanmıştır. Saddam Hüseyin devrilmiş, ancak Irak'ta yıllardır deyim yerindeyse dört gözle

²⁰⁸ Ersal Yavi, **Hedefteki Adam Saddam**, İzmir, 2002, s. 338

beklenen; barış, huzur, istikrar, güven ve özellikle de refah ortamı bir türlü var edilememiştir. ABD'nin Saddam Hüseyin Hükümeti'nin savaşı olduğunu iddia ettiği politikasından Irak'ı savaşıarak kurduracağı başka bir hükümetle vazgeçirme, şiddeti şiddetle yok etme politikası da, beklenebileceği gibi, iflas etmiştir. Evet, Irak'ın yeniden yapılandırılması için bir askeri harekât düzenlenmiş, ancak yapılandırma var olanın da yıkılmasından başka bir sonuç vermemiştir. Tezin bir sonraki bölümünde ise, Irak'ı özgürleştirmek ve yeniden yapılandırmak bir yana Saddam Hüseyin döneminden de çok daha büyük felaketlere götüren askeri taarruz anlatılmaya çalışılacaktır.

3.2.2. Askerî Harekâtlar

3.2.2.1. Hava Harekâtı

ABD'nin Irak Savaşı'na yönelik yapmış olduğu ilk çalışmalarda bazı üst düzey askerî görevliler, savaşın ilk bölümünün yalnızca hava gücü kullanılarak yapılması, havadan yapılacak saldırılar sonucunda düşmanın iyice yıpratılmasının ardından savaşın karadan da devam edilmesi gerektiği yönünde görüş bildirmişlerdir. Ancak bu yüksek rütbeli askerlerin görüşleri, “General Franks ve Kara Unsur Komutanı Korgeneral Mc Kierman'ın kurmayları” tarafından kabul görmemiştir.²⁰⁹ Çünkü bu askerler operasyonun bir an önce ve topyekûn yapılmak yerine bu şekilde parça parça yapılmasının hem düşmanın toparlanmak ve karşılık vermek istediği için istediği süreyi vermek olacağını savunmuşlardır. Ayrıca da savaşın uzaması durumunda var olan Irak Hükümeti'nin savaş kaybedilse bile Irak'ın sahip olduğu yer altı zenginlikleri ve enerji kaynaklarının işgalci güçlerin eline geçmemesi için, bu doğal zenginliklerin imhasına kadar vardırılabilecek yöntemlerle ABD'nin bu kaynaklara ulaşamama olasılığının olabileceği yönünde çekince beyan etmişlerdir. Ayrıca Saddam Hüseyin'in elinde olduğu öngörülen nükleer silahların da hava harekâtı ile önceden belirlenmiş askeri ve stratejik hedefler imha edilmeden kara harekâtı başlarsa, müttefik güçlere karşı bu silahların kullanılacağı kaygısı da duyulmuştur.

²⁰⁹ Erdinç, a.g.e. s. 38

ABD, Irak Savaşı ile ilgili olarak Hava Kuvvetleri'ne çok ciddi sorumluluklar yüklemiştir. Bu sorumluluklardan en önemlilerinden bir tanesi askerî bir deyimle ifade edilirse, psikolojik harpti. Açıklamak gerekirse ABD Hava Kuvvetleri, gerçekleştireceği yoğun, şiddetli ve tam isabetli bir hava taarruzu ile Iraklıların ABD'nin üstün, ABD ordusunun yenilmez olduğuna inandırılmaları idi. Böylece Saddam Hüseyin taraftarı olan Iraklıların bile içlerinde hiçbir kazanma umudu olmayan böyle bir savaşa girmeleri olasılığı azaltılmaya çalışılacaktı.

Hava Kuvvetleri'ne verilen ikinci önemli sorumluluk ise ABD'ye göre çok daha güçsüz bir hava ordusuna sahip Irak'ın, Kara Kuvvetleri'nin de ellerindeki teknik yetersizliklerden dolayı karşılık vermelerinin çok düşük bir olasılık olduğu ABD Hava Kuvvetleri tarafından yok edilmesidir. Böylelikle ABD'nin kara ordusu da daha ülkeyi işgale başlar başlamaz hava ordusunun başarıları sonucunda hem psikolojik hem stratejik, hem teknik ve hem de askeri olarak yenilmiş bir Irak devleti ve halkı ile baş başa kalacaktı. Böylelikle askeri gücü yok edilmiş kendisi de psikolojik olarak zaten ezilmiş bir Irak halkı da bu karşı konulmaz gücün bir diğer önemli bölümü olan kara ordusuna ciddi bir mukavemette bulunamayacaktı. Özetle, Irak Savaşı ile ilgili olarak ABD'nin ilk ve en önemli uygulama aşaması hava harekâtıdır.²¹⁰

Bu nedenle, Irak'ın ele geçirilmesi için temel askerî stratejisi hava harekâtıdır. ABD Hava Kuvvetleri'nin, günümüzde rakipsiz gücü herkesçe bilinmekle beraber, bu üstün güç ABD'nin Irak'ı işgal stratejisinin de ana hatlarından birini oluşturmuştur. Amerikan Hava Kuvvetleri'nin Irak Savaşı'nda oynadığı rolü Em. Tuğg. Nejat Eslen şu sözleri ile belirtmiştir:

“Bu savaş, bilgiye dayalı savaşın ve hava gücünün önemini bir daha ortaya koydu ve hava gücünün savaş alanının asli unsuru olduğuna dair ipuçları verdi. ABD doktrininden öğreneceğimiz çok şey var ama ABD stratejisi bize bir şey öğretemeyecek. Öyleyse bu strateji neden başarılı oldu, diyeceksiniz. Bunun birinci nedeni ABD'nin doktrin, eğitim ve teknoloji üstünlüğüdür....”²¹¹ ABD'nin ve

²¹⁰ Erdinç, a.g.e. s. 38

²¹¹ (Erişim) http://kurtuluscephesi.com/kurcep1/kc73_1.html, Mayıs – Haziran 2003

Irak'ın İkinci Körfez Savaşı ile ilgili olarak ABD tarafından belirtilen askeri durumları şu şekilde açıklanmıştır:

“Irak: Uçak: 350 (Bunların 90 tanesi aktif olarak savaş yapabilir durumda kabul edilmektedir.) Bunun yanında Sovyetler Birliği'nin geliştirmiş olduğu hava savunma sistemlerine (SAM füze sistemi) sahiptir.”²¹² ABD, kendi hava gücünü de şu şekilde beyan etmiştir:

“Uçak: 1800

Apache Helikopteri: 144 (savaş alanındaki sayı)”²¹³

Yukarıda yapılmış olan alıntılara dayanılarak verilmiş olan bu rakamlar ABD Hava Kuvvetleri'nin Irak'ın işgalindeki başat konumu açıkça görülmektedir. Açıklamanın bir diğer önemli boyutu ise, ABD tarafından yapılmış olmasıdır. Açıklamak gerekirse kendisini 2000'e yakın en son teknolojiye sahip uçağı ve 150'ye yakın helikopteri olduğunu bilen ABD, düşmanının en son teknolojiye göre artık bir ağırlığı dahi olmayan deyim yerindeyse hurda yığını bir hava kuvvetleri olduğu bilgisine zaten sahiptir. Ayrıca, savaşın olduğu tarihlerde de Irak'ın ABD ve müttefiki İngiltere'ye karşı bir tek uçak dahi kaldıramamış olması da ABD'nin bu tezini doğrulamıştır. Ancak ABD'nin dünya kamuoyu ile de paylaştığı kendisinin ve Irak'ın hava kuvvetlerinin gücü ve önemi ile ilgili bu bilgiler Irak Savaşı'nın gerekçesini de ciddi bir biçimde baltalamaktadır. Çünkü ABD'nin Irak savaşının en büyük gerekçelerinden bir tanesi Irak'ın da Afganistan gibi dünya ve ABD için bir tehlike olduğu ve yine Batı dünyasına ve ABD'ye bir saldırı gerçekleştirilme olasılığı idi. Oysa ABD ordusu ile karşılaştırıldığında bu kadar güçsüz olan ve bu güçsüzlük ABD'nin de bilgisi dâhilinde olan Irak ABD'ye saldırmaya cesaret edebilir miydi? Ederse bu zaten bir anlamda Irak'ın kendisini intihar etmesi olmaz mıydı? İşte burada gösterilmeye çalışılan bu çelişkiler de Büyük Ortadoğu Projesi'nin bu ikinci savaşının bütün gerekçelerinin haksız ve yanlış olduğunun anlaşılmasına ışık tutacaktır. Yine Hava Kuvvetleri'nin, yapmış olduğu isabetli hava atışlarının Irak

²¹² (Erişim) http://kurtuluscephesi.com/kurcep1/kc73_1.html, Mayıs – Haziran 2003

²¹³ (Erişim) http://kurtuluscephesi.com/kurcep1/kc73_1.html, Mayıs – Haziran 2003

hedeflerini nasıl tahrip ederek kara ordusunun işini kolaylaştırdığı da herkes tarafından bilinmektedir.

3.2.2.2. Kara Harekâtı

ABD, Irak Savaşı'na başlamak için gerekli bütün hazırlıkları tamamladığında, Saddam Hüseyin ve ailesine yönetimden çekilmeleri ve ABD'ye ülkeyi teslim ederek Irak'tan çıkmaları için son bir şans vermişti. Ancak mevcut Irak yönetimi, ABD'nin bu isteğini yerine getirmemişti.²¹⁴

Müttefik güçlerin Irak Savaşı'nın kara harekâtı bölümü yoğun ve şiddetli bir hava taarruzunun ardından başlamıştır. Savaşın birinci kısmı olan hava saldırılarında Irak halkı ve ordusu zaten ABD'nin kara ordusuna mukavemet edecek güçten düşürülmüştü. Gerek psikolojik ve gerekse askeri olmak üzere iki açıdan alınan bir hava galibiyeti sonrasında ABD'nin kara kuvvetlerinin Irak'ta ciddi bir direnişle karşılaşması beklenemezdi. Zaten beklentilerin aksine bir durum da yaşanmamış ve işgal kuvvetleri çok kısa bir sürede ve adeta kendi ülkelerinde ilerler kadar rahatlıkla Irak'ı ele geçirmişlerdir. Kara harekâtı sonrasında artık Irak ve Saddam Hüseyin yönetimi, ABD ve İngiltere tarafından kesin bir yenilgiye uğratılmışlardır. ABD, savaşın, kara ordularınca yürütülen bu ikinci aşamasının müttefik güçlerinin kesin işgali ile sonuçlanmasının ardından işgal sebeplerini ve bundan sonraki süreçte Irak'ı çok yakından ilgilendirecek olan Irak hakkındaki kararlarını şu temeller üzerine oturttuğunu açıklamıştır:

- “ - Saddam ailesinin imha edilmesi
- Bağdat'ın işgal edilmesi,
- Petrol kuyularının Saddam güçleri tarafından yakılmasının engellenmesi,
- Barajların Saddam güçleri tarafından yıkılmasının veya açılmasının engellenmesi,

²¹⁴ İ. Hikmet Taflan, **Saddam Diktasının Sonu**, Ankara, 2004, s. 38

- ABD ve İngiliz bombardımanının Irak'ın alt – yapısını imhadan kaçınması,
- Savaş sırasında ve sonrasında Irak'ın içinde etnik çatışmaların engellenmesi,
- Kitle imha silahlarının kullanılmasının engellenmesi,
- Cumhuriyet muhafızlarının imhasının sağlanması.²¹⁵

ABD ve müttefiki İngiltere'nin Irak Savaşı'nın kara harekâtı bölümünün son derece kısa zamanda ve rahatlıkla, başarıya ulaşmasının bazı nedenleri vardır. Bu nedenlerden bir tanesi işgal güçleri ile Irak ordusunun gücü arasındaki büyük farktır. Şüphesiz, işgal güçleri bu savaşa büyük bir askeri üstünlüğü temel dayanak noktaları yaparak girmişlerdir. Sonuç olarak da, yukarıda da ifade edilmeye çalışıldığı gibi, Irak halkının ABD'nin üstün gücü karşısında direnmenin anlamsızlığını görerek ciddi bir savaşı çok da anlamlı bulmamalarıdır. Ancak halkın, koalisyon güçlerine karşı ciddi bir direniş göstermemesinin en önemli nedeni, ABD'nin Irak Savaşı ile ilgili olarak ortaya atmış olduğu savaşın Irak'a zarar değil yarar getireceği, halkın daha özgür ve daha mutlu olacağı yönündeki Amerikan iddialarına halkın inanmasıdır. Özetle, Saddam Hüseyin'in dikta rejiminde çok fazla bir ilerleme gösteremeyen Irak halkı, bu yeni işgalci güçlerden kendi çıkarları adına çok şey beklemişlerdir. Ancak ilerleyen zamanlarda ABD'nin Irak'a yönelik hiçbir vaadi gerçekleşmediği gibi vaatlerini tam tersi olmuştur. İşgalci koalisyon güçleri en büyük iddialarından bir tanesi olan Irak'ı özgürleştirme savlarının tam tersine Irak halkına karşı orantısız güç kullanımı ve insan hakları ihlalleri temelinde bir yönetim şeklini uygulamaya koymuşlardır. ABD'nin Büyük Ortadoğu Projesi'nin bu ikinci savaşında işgal ettiği ikinci ülke olan Irak'ın halkına karşı tutumu da ilk savaş ve işgal edilen ülke olan Afganistan halkına olan tutumundan daha farklı olmamıştır. Amerikan yönetimi, tıpkı Afganistan'da olduğu gibi Irak'ta da halk için en ciddi ve acımasız insan hakları ihlalleri ve uluslar arası hukukun ciddi bir şekilde, deyim yerindeyse ayaklar altına alınması ile

²¹⁵ Ümit Özdağ, “Amerikan Savaş Stratejisi ve Irak Çıkması 1”, 22.06.2005 (Erişim) <http://www.tumgazeteler.com/?a=850489>

sonuçlanmıştır. Bu nedenle tezin bu bölümünde de Irak halkına karşı yapılan ve katliama ve hatta soykırıma kadar dayandırılma olasılığı bulunan bu tür muamelelerden söz edilmeye çalışılacaktır.

3.3. İşgalin Ardından Irak Halkına Yapılan Katliamlar

3.3.1. Sivil Halkı Hedef Alanlar

ABD'nin Irak Savaşı, yukarıda da anlatılmaya çalışıldığı gibi, savaşın ilk başlarında Irak halkı için yeni bir yönetim ve daha iyi bir geleceğe yönelik beklentileri de bünyesinde barındırıyordu. Ancak kendisini modern ve demokratik ülkelerin başı olarak gören, Irak'ı var olan diktatörlük rejiminden kurtararak yeni bir sistem ve refah getireceğini vadeden ABD, işgalin ardından vermiş olduğu bütün sözlerin aksine Irak'ta büyük ve seri katliamlara, uygarlıkla, uluslararası hukukla, uluslararası ilişkilerle, uzaktan yakından ilişkilendirilemeyecek katliamlara imza atmıştır. Medyada konu hakkında yer bulmuş haberlerin ardı arkası kesilmemiştir. Bu, ABD askerleri için Irak halkını katletmenin artık gündelik bir hal aldığı, sıradanlaştığını ve bütün bunlardan önemlisi uygar dünyanın en başındaki süper güç olduğunu iddia eden ABD'nin bu konuda hiçbir önemli girişimde bulunmadığını göstermektedir.

ABD askerlerinin gerçekleştirmiş olduğu bu ne savaş, ne savaş ahlakı, ne insanlık ve hele de ne ABD'nin kendisini zirvesinde gördüğü ve bu yüzden bunu Ortadoğu'ya da yaymak istemekte olduğu uygarlıkla ilgisi olmayan olaylardan bir tanesi, ABD askerlerinin Irak'ta “Ambar” adı verilen bölgede gerçekleşmiştir.²¹⁶ Olay hakkında bölgenin resmî makamlarından yapılan açıklamada müttefik güçlerin yapmış oldukları sivil halkı hedef alan bir saldırıda, bölge halkından 20'ye yakın kişinin saldırıdan ciddi bir şekilde etkilendikleri, yarından fazlasını da hayatını kaybettiği açıklanmıştır. Hayatını kaybeden insanların büyük bir bölümünün akraba

²¹⁶ (Erişim) <http://www.yuksekovahaber.com/haber/abd-askerleri-irakta-katliam-yapti-25657.htm>, 12.02.2010

olduklarının da vurgulanmış olduğu açıklama, saldırının bir soykırıma benzetilmesini de olanaklı kılmaktadır.²¹⁷

ABD'nin uygar bir topluma dönüştürmek iddiası ile girdiği Irak'ta yaptığı katliamlar, bütün korkunçluğunun ve insanlık dışılığının yanı sıra bazen direkt olarak bir soykırım halini de alabilmektedir. Konu ile ilgili olarak, yine Internet kaynaklı bir habere göre, ABD makamları, 90'dan fazla Iraklı'nın hayatlarını kaybettiği bilgisini vermişlerdir. "Irak'ta Katliamlar Oluyor" başlığı ile kamuoyuna duyurulan habere göre ABD'li resmî makamlar, saldırıların, ABD'nin aramakta olduğu bazı isimlerin ele geçirilmesi amacı ile resmî makamların da bilgisi dâhilinde yapıldığını duyurmuşlardır.²¹⁸

Söz konusu menfur olayların ilginç bir yönü de Irak halkını katletmeye yönelik olarak yapılan bu saldırılara, bazen, Irak yetkili makamlarının da destek verebiliyor olmasıdır. Yine doğrudan bu gerçeğe işaret eden bir haberde, Iraklı teröristleri hedef aldığı iddia edilen ve yüzlerce Iraklı'nın yaşamını kaybettiği Irak yetkili makamları tarafından duyurulan olayda, bir aileden de 7 kişinin hayatını kaybettiği bilgisi verilmiştir. Haber, aynı zamanda ABD'nin silahlı güçlerle yapmakta olduğu çatışmalarda orantısız güç kullanımını, sivillerin güvenliğini ve insan hayatını önemsemediğini göstermesi açısından da çok önemlidir.²¹⁹

ABD'nin işgal etmiş ve dolayısıyla da yönetimi ve sorumluluğu devralmış olduğu günden beri Irak, öylesine katliam ve vahşet dolu bir ülke haline gelmiştir ki, yaşanan onca zulüm ve insanlık dışı olaylar sonucunda ruhsal dengesini yitiren halk, şiddetin dozunu hayal bile edilemez boyutlara taşımıştır. Konu ile ilgili olarak basına yansıyan bir haber, Irak halkının işgal sonrasında mezhepsel ayrılıklar temelinde birbirlerine karşı ne kadar acımasız olduklarını göstermektedir. Haberde mezhepsel farklılıklar nedeniyle bir "hastanenin basıldığını" ve sadece tedavi amacıyla orada bulunan insanların acımasızca katledildiğini bildirmektedir.²²⁰ Katliamın, burada vurgulanması gereken önemli bir boyutu da koalisyon güçlerinin

²¹⁷ (Erişim) <http://www.yuksekovahaber.com/haber/abd-askerleri-irakta-katliam-yapti.25657.htm>, 12.02.2010

²¹⁸ (Erişim) <http://wowturkey.com/forum/viewtopic.php?t=13963>, 10.05.2005

²¹⁹ Barış yeşil, "Irak'ta Katliamlar Oluyor", 25.02.2007 (Erişim) <http://wowturkey.com/forum/viewtopic.php?t=13963&start=10>

²²⁰ (Erişim) <http://www.haber3.com/irakta-hastanelerde-katliam-153418h.htm>, 30.08.2006

saldırılarından haberdar olmalarına rağmen olaylar karşısında gerekli müdahalede bulunmaması, hareketsiz kalmayı seçerek, Irak halkının birbirlerine karşı yaptıkları bu vahşet olaylarını da böylelikle, perde arkasından da olsa yönetmeleri ve desteklemeleridir.²²¹

ABD ve koalisyon güçlerinin yönetimine girdiği günden beri Irak'ta insanlık dışı olan ve rezalet olarak adlandırılabilir her türlü eylem, özellikle de katliamlar o derece bir hal almıştır ki, çok ilginç ve trajikomik bir şekilde, katliamın failleri olan ABD askerleri bile kendi yaptıklarından şikâyet eder hale gelmiştir. Basına, konu hakkında yansımış bir haberde ABD'li bir asker, Irak'ta yapmış olduğu bütün katliamlarından ve insanlık dışı eylemlerinden duymakta olduğu utanç ve “pişmanlığı dünya kamuoyunda” yankılanmıştır.²²² Burada son derece ilginç ve bir o kadar da acı olan iki nokta saptanmıştır. Birincisi, asker, gerçekleştirmiş olduğu eylemleri hakkında vermiş olduğu bilgilerdir. Bunlar, ilgili haberin alt başlıklarında yine bizzat itirafçı asker, itiraflarından alınmış olan “şişman diye öldürdüm, bisikletli adam” gibi insanlığın bittiği noktada gerçekleştirilmiş katliamlardır.²²³ Bu itiraflardan katliamların çok acı bir yönü açıkça anlaşılmaktadır. Birincisi, koalisyon güçlerinin halka karşı gerçekleştirdikleri eylemlerin özelliğini yansıtmaktadır. Yukarıda, alıntılanmış itiraflardan öldürülmüş olan kimselerin, ABD veya koalisyon güçleri, Irak'ın huzur ve güvenliği gibi önlem alınmasını gerektiren hiçbir suç şüphelerinin ya da ABD'li askerlere karşı bir saldırı eylemlerinin olmadığı açıkça görülmektedir. Aslında bu örnek bile, Irak'ta yapılan katliamların keyfiyet ve vahşetini, bu iki bağlamda da korkunçluğunu göstermektedir. Katliamların ikinci acı boyutu ise, birincisinden bile daha büyük bir insanlık suçunu gözler önüne sermektedir. Yine itirafçı asker, yapmış olduğu beyanlarında görülen bu gerçek katliam suçlarının yalnızca bu katliamları yapan askerlere mal edilmeyecek olmasıdır. Çünkü yine söz konusu

²²¹ (Erişim) <http://www.haber3.com/irakta-hastanelerde-katliam-153418h.htm>, 30.08.2006

²²² Nevzat Kaleli, “Irak'ta Katliam İtirafı”, 07.07.2008 (Erişim)

<http://www.tumgazeteler.com/?a=3854760>

²²³ Bknz. Kaleli, **a.g.k.**

itiraflarda, ‘‘ilk cinayetimi üslerim tebrik etti, bıçakla öldürmeye ödül vaat edildi’’ şeklindeki itiraflar, eylemlere resmî bir boyut da kazandırmaktadır.²²⁴

Yukarıda, basında yer bulmuş haberlere dayanılarak gösterilmeye çalışılan bütün bu insanlık dışı olaylar, Türkiye’yi, geçmişinde yaşanmış acı olayları çok büyük boyutlarda çarpıtarak soykırım yaftası vurmaya çalışan sözde uygar ve demokratik emperyalist bloğun ve onun başı ABD’nin aslında günümüzde bile uygarlıktan ve insanlıktan ne kadar uzak olduğunun bir kanıtıdır. Özellikle, bu saldırıların, yukarıda da gösterilmeye çalışıldığı üzere, savunmasız kimselere karşı ve her türlü halkı kabul edilebilir savunma gerekçeleri ve reflekslerinden de uzak olması bu kanıtı destekleyen ve insanlık için son derece acı olan bulgulardır. ABD, Irak’ta kadın, çocuk, genç, yaşlı demeden herkese zulmetmektedir. Bu zulümlerin en korkuncu da soykırıma kadar dayandırılabilir olan çocuk katliamlarıdır. Tezin bu bölümünde savaşın bu en korkunç yüzü yine basında yer bulan haberlere dayanılarak gösterilmeye çalışılacaktır.

3.3.2. Irak’ta Emperyalist Vahşet: Çocuk Katliamları

ABD’nin Büyük Ortadoğu Projesi kapsamında Ortadoğu’da yapmış olduğu savaşların amaçlarını, bölgenin daha aydınlık bir geleceğe taşınması şeklinde açıklamıştı. Ancak, B.O.P.’un uygulanma aşamaları olan savaşlarında, gerek Afganistan’da gerekse Irak’ta, işgallerin sonrasında ABD’nin yapmış olduğu neredeyse her uygulama, ABD’nin bölgeyi giderek daha büyük bir uçuruma ve daha koyu karanlıklara sürüklemekte olduğunu gözler önüne sermektedir. ABD’nin Afganistan’da olduğu gibi Irak’ta da yapmış ve yapmakta olduğu emperyalist kıyıcılığın en korkuncu ise çocukların da katledilmesidir. Çünkü her şeyden önce çocukların katledilmesinde ABD’li güçlerin hiçbir güvenlik gerekçesi, öldürülen kişinin, yaşının küçük olması nedeniyle, terörist olması gibi savunma gerekçesi dahi olamaz. Bütün bunların yanı sıra insanlığın devamının tek yolu olan çocukların öldürülmesi 21. yüzyılda yapılan Batı kaynaklı bir soykırım olmanın da bütün

²²⁴ Bknz. Kaleli, a.g.k.

özelliklerini taşımaktadır. Çünkü bilindiği gibi nesiller sadece çocuklar sayesinde devam etmektedir. Bütün bunların da ötesinde çocukların hedef alındığı bu iğrenç olaylar, ABD'nin Büyük Ortadoğu Projesi bağlamında bölgeye getirmek iddiasında bulunduğu huzur ve refahın gelmesini de olanaksız hale getirmektedir. Çünkü batılı ve emperyalist bir güç tarafından tamamen keyfi nedenlerle çocukları öldürülmüş olan insanların, bu işgalci güce, buldukları en küçük bir fırsatta bile saldırmamalarını beklemek akıl ve mantıkla bağdaştırılamaz. Konu hakkında yazılı ve görsel basına yansımış haberlere dayanılarak bu insanlık dışı menfur olayların korkunçluğu, Irak Savaşı'nın bu çirkin aşağıda gösterilmeye çalışılacaktır:

Konu hakkında basında yer alan bir haberde, koalisyon güçlerinin, ölümlü bir saldırıda bir teröristi etkisiz hale getirmek için yaptıkları bir operasyonun neden olduğunu bildirdikleri bir olaydan söz edilmektedir. Haberde, dünyanın en büyük medya kuruluşlarından birisi olan “BBC’ye... dayanılarak”, bu ABD iddiası yalanlanmakta ve olayın aslı “Amerikan askerlerinin yapmış olduğu bir saldırıda 5’i çocuk 11 sivil öldürdükten sonra evi hava uçurdıkları bilgisi verilmiştir.”²²⁵

Konu ile ilgili yine basına sızan bir başka haberde ise, ABD güçlerini yapmış oldukları bir operasyonda hayatlarını kaybeden 40’a yakın insanın, büyük bir kısmının “çocuk” olduğu bilgisi verilmiştir.²²⁶

Basına yansımış olan bu insanlık dışı olaylarla ilgili bir başka haberde ise, “kadın ve çocuklardan oluşan 25” masum insanın hayatlarını kaybetmeleri kamuoyuna duyurulmuştur.²²⁷

Konu hakkında basında yankılanmış bir başka menfur olay ise, Müslümanların Kutsal saydıkları ve “Şeker Bayramı” olarak da bilinen Ramazan Bayramı’nda gerçekleşmiştir.²²⁸ Bayramın İslam dünyasının algılamaları sonucunda bayrama vermiş oldukları isme de atıf yapılarak “Irak’ta Şeker Yerine Bomba” şeklinde olayın bütün acı yanlarını yansıtan bir başlıkla Türkiye ve dünya

²²⁵ (Erişim) <http://arkasokak.net/guncel-konular/27060-irakta-yeni-amerikan-katliami/>, 03.06.2006

²²⁶ (Erişim) <http://www.vahdet.com.tr/isdunya/dosya6/1585.html>, 19.10.2005

²²⁷ (Erişim) <http://arsiv.sol.org.tr/?yazino=15592>, 30.10.2007

²²⁸ (Erişim) <http://www.radikal.com.tr/haber.php?haberno=235557>, 13.10.2007

kamuoyu ile paylaşılan haberde “altısı kadın, dokuzu çocuk onbeş sivilin” ABD tarafından yapılan bir saldırıda hayatlarını kaybetmiş oldukları bildirilmiştir.²²⁹

Yukarıda verilmeye çalışılan örnekler, Irak'ta savaşın başladığı günden beri hiçbir zaman ardı arkası ve hızı kesilmeyen katliamların en korkunç yüzünün de gösterilmesi amacıyla tezde vurgulanmaya çalışılmıştır. Basında ve İnternet'te yapılacak konu hakkında yapılacak araştırmalarda burada verilmeye çalışılan örnekler de dâhil olmak üzere, buna benzer yüzlerce hatta binlerce örneğe rastlanılması mümkündür. Burada ise Irak Savaşı'nı bu en akıl almaz vahşi yüzü, seçilmiş örneklerde de görülebilmektedir. 21. yüzyılın uluslararası hukuk kuralları ile de bağdaştırılamayacak olan ve direkt olarak da soykırım olarak nitelendirilebilecek olan çocuklara yönelik saldırılar Büyük Ortadoğu Projesi'nin temel savlarından bir tanesi olan bölgeyi demokratikleştirme iddiasını da kökünden çürütmektedir. Çünkü her şeyden önce işgalci bir süper güç tarafından çocuklarının hayatları ellerinden alınmış insanların ve onların yakınlarının böyle bir devletin getirmeye çalışacağı ne demokrasiyi ne de iyi ya da kötü her hangi bir kavramı, kabul etme şansları yoktur. Çünkü yapmış olduğu bütün bu insanlık dışı vahşet sonucu bölgede kendisine duyulan nefretin artmama olasılığı bile bulunmayan ABD'nin yapmaya çalıştığı bölge adına en yararlı olabilecek eylemlerde bile ABD'nin bu korkunç sicili hatırlanacak, kendisine itibar edilmeyecek, inanılmayacaktır. Ayrıca ABD'nin 11 Eylül 2001 saldırılarının ardından Ortadoğu'yu kendisi için daha tehlikesiz bir bölge yapma amacı da bütün bu katliamlarla, özellikle de çocuk katliamlarıyla tamamen iflas etmektedir. Çünkü ABD tarafından yakınları ve özellikle de çocukları öldürülen insanlar, bundan sonra, belki yüzyıllarca sürecek bir kin ve intikam duygusuyla ABD'ye karşı eskisinden bile daha büyük bir olası tehlike olacaklardır.

3.4. Irak'a Yapılan Yardımlar

3.4.1. Türkiye'nin Yaptığı Yardımlar

3.4.1.1. Sağlık Yardımları

²²⁹ (Erişim) <http://www.radikal.com.tr/haber.php?haberno=235557>, 13.10.2007

Irak'ın işgal edilmesinin ardından, yukarda da anlatılmaya çalışıldığı gibi, yaşanan emperyalist vahşetin en acı sonuçlarından bir tanesi de ardı arkası kesilmeyen yaralanma olayları olmuştur. Gerek Iraklı teröristler gerekse ABD'li askerler tarafından yapılmakta olan; orantısız güç kullanımları, intihar saldırıları, gasp olayları gibi şiddet patlamaları halkın beden ve ruh sağlığı üzerinde derin yaralar açmıştır ve açmaktadır. İşte Türkiye'nin komşusu Irak'a yapmış olduğu yardımlar da en çok sağlık temeline oturtulmuştur. Bu konuda gerek Türk doktorlarının gerekse yetkililerin yapmış oldukları çalışmalar Irak halkı için yaşamsal bir öneme sahiptir.

Konu hakkında yapılmış olan araştırmalar sonucunda Türk Tabipleri Birliği tarafından yayınlanmış bir eserde, Irak'taki halkın sağlığının “Körfez Savaşı ve ambargo nedeniyle zaten son derece olumsuz” olmasının yanı sıra bir de İkinci Körfez Savaşı ile toplum sağlığının daha da bozulmuş olduğuna vurgu yapılmaktadır.²³⁰

İkinci Körfez Savaşı sonucunda, özellikle “diyare, kolera, tifo, kala – azar, boğmaca, kızamık, kabakulak” gibi bulaşıcı hastalık vakalarının arttığına vurgu yapılan çalışmada Türk Tabipleri Birliği'nin Irak'ın sağlığına olan ilgisi açıkça görülmektedir.²³¹

İşte Türkiye'nin Irak'a yapmış olduğu yardımların şekillenmesinde Türk yetkililerin bu tür çalışmaları etkili olmuştur. Türkiye, savaşın ardından Irak'a yapmış olduğu yardımların baskın unsurunu sağlık yardımları olarak belirlemiş ve bu yönde çalışmalar yapmıştır.

Konu hakkında basında yer bulan bir haberde, Türkiye'nin, Irak'ın işgalinin hemen ardından Irak halkının sağlığı için çalışma başlattığından ve “... Yaralıların Genel Kurmay'a ait uçaklarla Türkiye'ye getirileceğinden” söz edilmektedir.²³² “

²³⁰ Feride Saçaklıoğlu, Hür Hassoy, Esin Kulaç, Canan Kaynak, Recı Meseri, Işıl Ergin, Ahmet Soysal, Banu Döner, Nuriye Ergül Karakuş, Zeliha Öcek, **Irak'ta Savaş Ve Sağlık**, Ankara, 2005, s. 73

²³¹ Saçaklıoğlu, Hassoy, Kulaç, Kaynak, Meseri, Ergin, Soysal, Döner, Ergül, Karakuş, Öcek, **a.g.e.** s. 61

²³² Hilal Köylü, “Irak' yardım köprüsü”, 14.04.2003 (Erişim) <http://www.radikal.com.tr/haber.php?haberno=72019>

Irak'a Yardım Köprüsü'' başlığı ile duyurulan haberin önemli olduğu düşünülen bir yanı, Irak'ın işgalinin hemen ardından Türkiye'nin Irak halkı için çalışmalar yapma kararlılığıdır.²³³

Konu ile ilgili bir başka haberde ise, "Irak'ın Telafer kentinde meydana gelen intihar saldırısında yaralanan Irak vatandaşlarının tedavileri için Genel Kurmay Başkanlığı'ndan temin edilen 2 ambulans uçağın, 21 yaralı ile 21 refakatçiyi Türkiye getirmek üzere Musul'a hareket ettiğinden" söz edilmektedir.²³⁴

Yine konu hakkında basında yer bulan bir başka haber ise, "Irak'ın Musul ve Kerkük kentlerindeki bombalı saldırıda yaralanan 12 kişi daha tedavisi yapılmak üzere Ankara'ya getirildi" demektedir.²³⁵

Konu hakkında yapılmış olan araştırmaların sonucu Türkiye'nin Irak'a yapmış olduğu daha birçok sağlık yardımına rastlanılmıştır. Burada, sadece konunun anlatılmasına örnek olabileceği düşünülen birkaç araştırma ve habere yer verilmeye çalışılmıştır. Irak halkının İkinci Körfez Savaşı sonrası sağlık durumunun bu tez açısından iki nedenle önemli bulunmuştur. Birincisi Türkiye gibi özellikle son dönemlerde soykırım iftiralarına yoğun olarak maruz kalan bir devletin, insan hayatına ve sağlığına vermiş olduğu değer, burada verilen örneklerde açıkça görüldüğü düşünülmektedir. İkincisi, Irak'ın ve Ortadoğu'nun Büyük Ortadoğu Projesi bağlamında, hem de savaşlar yoluyla uygarlaştırılabileceğini ve kalkındırılabilceğini iddia eden ABD, Irak Savaşı sonucunda halkın gerek hastalıklarının gerekse yaralanmalarının çığ gibi büyümesine engel olamamıştır. Hatta kendi askerlerinin de yaralanmalardaki suçunu bile önleyememiştir. Sonuç olarak ABD'nin Ortadoğu'yu savaşlar yoluyla uygar ve kalkınmış bir bölge haline getiremeyeceği burada bir kere daha ispatlanmaya çalışılmıştır. Çünkü yukarıdaki örneklerde de gösterilmeye çalışıldığı gibi, her geçen gün sağlığının büyük bir

²³³ Bknz. Köylü, a.g.k.

²³⁴ (Erişim) <http://blog.trsohbet.com/dunya/turkiye-den-irak-a-yardim.html>, 18.07.2008

²³⁵ (Erişim) <http://forum.shiftdelete.net/gundem-dunya-turkiye/95820-turkiyeden-iraka-yardim-eli.html>; <http://www.trt.net.tr/Haber/HaberDetay.aspx?HaberKodu=2e296cd6-7351-4bbf-b8b1-4628ef9e2af8>, 16.08.2009

parçasını daha kaybeden bir halkın refah seviyesinin artması ve savaşlar yoluyla daha mutlu ve uygar olabilmesi düşük bir olasılık olarak görülmektedir.

3.4.2. Diğer Ülkelerin Yaptığı Yardımlar

ABD'nin Irak'ı işgali ile birlikte Türkiye'nin dışında bazı diğer devletler de Irak'a çeşitli yardımlar yapmışlardır. Bu yardımlar, gerek insani boyutu, gerek Irak halkının yaşamsal önemdeki ihtiyaçlarının karşılanması gerekse ABD'nin bu işgaline uluslararası bir tepki sayılabilmesi gibi nedenlerle çeşitli açılardan önem taşımaktadır.

Sözü edilmeye çalışılan yardımlar ile ilgili basına yansıyan bir haberde, “IMF’den yapılan açıklamada Irak’ın ödemeler dengesi ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla bu ülkeye 3,6 milyar dolar kredi verilmesinin onaylandığı bildirildi” denilmektedir.²³⁶

Yine Irak'a yapılan yardımlar konusunda basına yansımış bir diğer örnekte ise, dünyanın en gelişmiş ülkelerinin Afrika ve Irak'a yaptıkları yardımlardan söz edilmektedir. “Yardım Paraları Afrika ve Irak'a Gitti” başlığı ile duyurulan haberde, “en fazla resmi kalkınma yardımı veren ilk 5 ülke ABD, Almanya, Japonya, Fransa ve İngiltere olarak” açıklanmıştır.²³⁷ Yine sözü edilmeye çalışılan haberde, “Irak'a 8,6 milyar dolar” yardım yapıldığı duyurulmuştur.²³⁸

Konu hakkında yapılan araştırmalarda, Irak'a yardım yapan ülkelerden birisinin de İran olduğu görülmüştür. Irak'a yardım konusu hakkında “İran İslam

²³⁶ (Erişim) http://www.timeturk.com/IMFden-Iraka-yard-%C4%B1m-fonu_114237-haberi.html, 25.02.2010

²³⁷ (Erişim) <http://haber.fmrtr.com/14-cnn-turk/227848-yardim-paralari-afrika-ve-iraka-gitti.html>; <http://haber.fmrtr.com/ext.php?ref=http://www.cnnturk.com/2008/ekonomi/dunya/12/12/yardim.paralari.afrika.ve.iraka.gitti/504382.0/index.html>, 12.12.2008

²³⁸ (Erişim) <http://haber.fmrtr.com/14-cnn-turk/227848-yardim-paralari-afrika-ve-iraka-gitti.html>; <http://haber.fmrtr.com/ext.php?ref=http://www.cnnturk.com/2008/ekonomi/dunya/12/12/yardim.paralari.afrika.ve.iraka.gitti/504382.0/index.html>, 12.12.2008

Cumhuriyeti Kızılay Kurumu yetkilisi Abdülrauf Edipzade Irak'a 16 ton yardım malzemesi'' sevk edildiği bilgisini vermiştir.²³⁹

Konuya yukarıda, konu hakkında medyada yankılanan haberlerden sunulmaya çalışılan örneklerde, dünya devletlerinin Irak'a yardım konusundaki hassasiyetleri vurgulanmaya çalışılmıştır. İran'dan İngiltere'ye göre, kendi içlerinde birçok açıdan farklı devletlerin Irak'a yardım yapmış oldukları yapılan araştırmalarda görülmüş ve verilmeye çalışılan örneklerle gösterilmeye çalışılmıştır. Dünya devletlerinin Irak'a yardım yapması birkaç açıdan önemli görülmektedir. Birincisi, İkinci Körfez Savaşı'nın ardından Irak'a yardım yapmış olan her devlet aslında Irak'ın ABD işgali sonrasında yardıma muhtaç duruma düştüğünü de dolaylı olarak da olsa kabul etmiş olmaktadır. Bu ABD'nin Büyük Ortadoğu Projesi kapsamında açıklamış olduğu Irak'ı uygar ve kalkınmış bir devlet yapma amacının savaşın başladığı tarih olan 2003 yılından 2010 yılına kadar gerçekleşmekten çok uzak kaldığının bir kanıtıdır. Yardımların bir diğer önemi ise Irak'a yardım yapan ve dolayısıyla Irak'ın muhtaç duruma düştüğünü dolaylı olarak da olsa kabul eden her ülkenin işgal ile birlikte Saddam Hüseyin ve hükümetinden yönetimi devralan ABD'nin eski yönetimden bile daha başarısız olduğunu da yine dolaylı olarak da olsa kabul etmiş olmasıdır. Konunun çok ilginç bir yanı, yukarıdaki örneklerde de yer verilmeye çalışıldığı gibi bu ülkeler arasında Irak'ı işgal eden ABD ve İngiltere'nin de olmasıdır. Böylece yine dolaylı olarak da olsa Irak'ın işgalci güçleri de Irak'ı iyi yönetemediklerini, iddia ettikleri gibi kalkındırıp uygarlaştırmadıklarını kabul etmiş olmaktadır. Bu, gerek B.O.P. Projesi'nin bu ikinci savaşında da başarısız olduğunu, gerek projenin savaşlar yolu ile hedeflerine ulaşımaya ulaşamayacağını projenin sahipleri tarafından da bir kez daha gözden geçirilmesi gerektiğini gösteren bir durumdur.

3.5. Irak Savaşı Sonrası'nda Iraklı Türkmenler

İkinci Körfez Savaşı'nda ABD'nin üstün askeri gücü karşısında varlık gösteremeyen Irak ordusu, kısa bir süre içinde Irak'taki en önemli Türkmen

²³⁹ (Erişim) <http://www.islamadavet.com/iran-kizilayindan-iraka-yardim.html>, 25.11.2009

şehirlerinden birisi olan Kerkük'ten çekilmek durumunda kalmıştır. Irak Hükümeti'nin ve ordusunun şehri terk etmesi ile meydana gelen otorite boşluğundan yararlananlar ise, “Kürt Peşmergeleri” olmuştur.²⁴⁰

Irak'ın Koalisyon Güçleri tarafından ele geçirilmesi ile birlikte bölge dengelerinde ciddi değişimler meydana gelmiştir. 1 Mart Teskeresi'nin reddi, 11 Türk askerinin Süleymaniye'de başına çuval geçirilmesi gibi siyasi gelişmeler sonrasında “Türkiye ile ABD arasındaki ilişkilerin kopma noktasına geldiği” yeni dönemde Türkiye'nin Irak ile ilgili gelişmelere müdahil olmasının önü de ciddi bir biçimde tıkanmaya çalışılmıştır.²⁴¹ Türkiye'nin saf dışı bırakıldığı bu İkinci Körfez Savaşı sonrası Irak politikalarında Irak, Kuzey Irak ve özellikle de Türkmenler için son derece zor ve sancılı bir dönemece girilmiştir. Bu dönemde Türkmenler, can, mal ve namus gibi en doğal insani değerlerinin korunup korunamayacağından bile kaygı duyar olmuşlardır.²⁴² Zaten yine Kürt gruplar tarafından ele geçirilen Musul'da da Kerkük'te yaşanan olaylar ve politikalar kendini tekrar etmiştir.²⁴³

Iraklı Kürt grupların kısa bir süre içinde Kerkük'te yönetimi ele geçirmelerinin ardından uyguladıkları tüm politikalar, Kerkük'teki Türkmen varlığını resmî bütün kayıtlardan silmek üzerine oluşturulmuştur. “Nüfus Vatandaşlık Dairesi, Tapu Dairesi, Adliye Sarayı, Kerkük Belediyesi, Suk – El Merkezi (Kerkük Alış Veriş Merkezi), Milli Eğitim Dairesi, Gençlik Merkezleri, okullar, Kerkük Televizyon Dairesi, bankalar, Kerkük Müzesi, Kerkük Enstitüsü, Kerkük Üniversitesi, Fakülteler ve Bölümleri, benzin istasyonları ve Kerkük Kütüphanesi” Iraklı ayrılıkçı Kürt gruplar tarafından işgal edilerek kayıtları üzerinde Türkmenler aleyhine tahribatlar yapılan yerlerden sadece belli bir bölümüdür.²⁴⁴

Yapılan bütün bu tahribatların, Kuzey Irak'taki Türk kültürüne, Türk varlığına ve Türk izlerine yönelik yapılan saldırılar olduğu son derece açık bir durumdur. Yapılmakta olan saldırılar içinde özellikle “Nüfus Vatandaşlık Dairesi,

²⁴⁰ Ali Kerküklü, **Oyun İçinde Oyun Ortadoğu'da Şeytan Üçgeni Türkler ve Kürtler**, İstanbul, 2006, s. 322

²⁴¹ İsmail Dursun, **İsrail / ABD ve İngiliz Üçgeninde Kürt Tezgahı**, İstanbul, 2006, s. 206

²⁴² Dursun, **a.g.e.** s. 206

²⁴³ Dursun, **a.g.e.** s. 206- 207

²⁴⁴ Kerküklü, **a.g.e.** s. 323

Tapu Dairesi'' gibi yerlere yapılan kayıt silme amaçlı saldırılar, bölgede Türkmenlerin yaşıyor olmalarına rağmen yaşamadıkları yalanlarının ortaya atılmasına uygun ortamı hazırlama amacı gütmektedir.²⁴⁵

Ancak Iraklı ayrılıkçı Kürt grupların burada sözü edilmeye çalışılan Kuzey Irak politikaları ve Türkmenlere yapılmaya çalışılan tüm bu haksız, yersiz ve zalim uygulamalar ABD'nin B.O.P. Projesi'ni de yine derinden yaralar niteliktedir. ABD'nin Büyük Ortadoğu Projesi çerçevesinde ve savaşlar yoluyla Ortadoğu'da yapmak istediği köklü değişikliklerin önünü tıkayan en önemli gelişmelerden birisi de Kuzey Irak'taki bu olaylardır. Çünkü burada sözü edilmeye çalışılan bu olaylar Irak'ı açıkça ayrılıkçı amaçlı etnik gruplara böler niteliktedir. Bu tür bölünmelerin, işgal ve kıyımların, bir etnik grubun bir diğer etnik gruba yaşam hakkı tanımamaya çalışmasının ABD'nin Irak ile ilgili en büyük amaçlarından birisi olan Irak'ın uygar ve kalkınmış bir devlet haline getirilmesi ile hiçbir ilgisi yoktur. Hatta Irak'ın parçalanması ile sonuçlanma olasılığını da son derece yükselten bu gelişmeler, Irak'ın ABD'nin iddia ettiği gibi modern dünya standartlarını yakalamak bir yana daha gerilemesini bile olağan kılmaktadır. Ayrıca Iraklı Kürt grupların Irak'ın toprak bütünlüğüne ve Irak Türkmenlerinin bölgedeki varlığına aykırı olan bu politikaları Türkiye'nin de Ortadoğu'daki savaşların içinde direkt olarak yer alması potansiyelini artırmaktadır. Türkiye gibi özellikle silahlı kuvvetleri son derece güçlü olan bölgenin güçlü ve köklü bir devletinin bölgede gireceği bir sıcak savaşın ise Ortadoğu'da yeni büyük problemlere yol açması göz ardı edilemez niteliktedir. Bu nedenle ABD'nin Ortadoğu'da huzur ve güven ortamını kalıcı ve baskın unsur haline getirebilmek için Irak'ın bütün etnik gruplarına, bu grupların her türlü hak ve hukukuna, Türkiye gibi bölgenin önemli devletlerinin birincil nitelikteki hassasiyetlerine ters düşmeyecek politikalar üretmesi gerekmektedir. Bölgede var olması istenen kalıcı barış ve istikrar ortamının oluşabilmesi için bu yaşamsal değerlerdeki hassasiyetlerin gözetilmesi olmazsa olmaz bir zorunluluktur.

3.6. Irak Savaşı'nda Gelinek Nokta

²⁴⁵ Kerküklü, a.g.e. s. 323

İkinci Körfez Savaşı'nda ABD, Irak'ı kısa bir sürede işgal etmiş, savaş boyunca elde ettiği en büyük ve kayda değer tek başarısı da bu olmuştur. ABD, Saddam Hüseyin Hükümeti'ni devirerek Irak'ta yönetimi ele geçirdiği günden itibaren düzenli ve durdurulamaz bir düşüşe geçmiştir. ABD'nin Irak'taki başarısızlıkları o derece büyük ve inkâr edilemez bir açıklıkla olmuştur ki kendisi de başarısızlığını kabul ederek Irak'ta her geçen gün biraz daha kötüye giden duruma bir dur diyebilmenin çarelerini aramaya başlamıştır.

İşte Irak'ta gelinen bu noktada ABD Hükümeti, durumun düzeltilmesi için “eski Dışişleri Bakanı James Baker”dan konu hakkında bir çalışma yapmasını istemiştir.²⁴⁶ James Baker, yapmış olduğu çalışması sonucunda ABD'ye, Irak'taki kötüye gidişin önüne geçilebilmesi için şu önerilerde bulunmuştur:

“1. Amerika'nın Irak'ın komşularına yönelik yoğun bir diplomatik eyleme girişmesi,

İran ve Suriye ile yapıcı bir diyaloga girilmesi,

2. Amerika'nın geniş bir Arap – İsrail barışı için çaba harcaması,

3. İç gelişmeler açısından sorumluluğun Irak'a bırakılması gerektiği,

4. Amerikan ordusunun görevinin Irak ordusunu yetiştirmek, desteklemek, kalitesini geliştirmek ve Irak ordu birimlerini desteklemek olması,

5. Irak ordusu gelişirken ve yeni danışmanlar onlara yardım ederken Amerikan ordusunun Irak'tan çekilmeye başlaması”²⁴⁷

Sonuç olarak ABD'nin Irak'ta düştüğü bataklıktan kurtuluşu için hazırlanmış olan reçetelerden birisi olan bu çalışma, dönemin ABD Hükümeti'nin baskın gücü olan “yeni Muhafazakârlar” tarafından beğenilmemiş ve tarih olmuştur.²⁴⁸

Gerek, yukarıda da değinilmeye çalışılan ABD'nin bu ve buna benzer kurtuluş reçeteleri, gerekse ABD'deki Irak Savaşı'na karşıt olan kamuoyunun her geçen gün

²⁴⁶ Köni, a.g.e. s. 119

²⁴⁷ Köni, a.g.e. s. 119

²⁴⁸ Köni, a.g.e. s. 120

deyim yerindeyse çığ gibi büyümesi, ABD'nin Irak'ta düşmüş olduğu sonsuz ve korkunç bataklığı gözler önüne sermektedir. ABD, Irak'ı işgal etmesinin ardından Iraklılara vermiş olduğu hiçbir sözü ve vaadi yerine getirmemiştir. Hatta ABD'nin daha ilk andan itibaren Irak'ta yaptıkları, yapacağını söylediklerinin tam tersi olmuştur. Irak ve Iraklılar için çok kötü olan bu gerçekler, ABD için de hiç iyi olmamıştır. Her şeyden önce ABD ile ilgili bütün umutları kısa bir sürede suya düşen Irak halkı ABD'ye doğal olarak gerekli yardım ve desteği sağlamamıştır. Ayrıca ABD askerleri başta olmak üzere ABD tarafından Irak halkına yapılan bütün zulüm ve işkenceler, Iraklıları tam anlamıyla anti- Amerikancı bir halk yapmıştır. ABD, bu kez de düştüğü bu durumdan kurtulmak için Irak halkına orantısız güç kullanma yolunu denemiş ancak ABD askerlerinin yapmış olduğu kıyımlara Irak halkı intihar saldırıları ile cevap vermiştir. Bu ise ABD'nin bölgedeki yönetimi asla tam anlamıyla ele geçirememesine neden olmanın yanı sıra söz konusu intihar saldırıları sonucunda ABD'li askerler de hayatlarını kaybetmeye başlamıştır. Irak'tan ABD'ye her gün başka bir intihar saldırısında hayatını kaybeden askerlerin cesetleri gittikçe, bu askerlerin yakınları başta olmak üzere bütün ABD kamuoyu bu savaşı kınamaya başlamıştır. Böylece ABD Hükümeti, diğer devletler tarafından zaten asla onaylanmayan bu savaşında kendi halkının desteğini de kesin olarak kaybetmiş ve hem iç politikalarında hem dış politikalarında desteksiz kalmıştır. İşte Cumhuriyetçi Parti yönetiminin bütün bu başarısızlıkları büyük bir ekonomik krizle de birleşince sonuç, ABD'de var olan hükümetin devrilmesi olmuştur. Yeni gelen hükümet ise gerek Afganistan ve gerekse Irak Savaşları konusunda altından kalkmanın neredeyse olanaksız olduğu bir enkazı yüklenmek durumunda kalmıştır. Irak'ta var olan istikrarsızlık, kan, gözyaşı ve terör asla bitirilememiş hatta kontrol altına dahi alınamamıştır. Yeni ABD Hükümeti'nin, Irak'taki bu artık içinden çıkılması olanaksız hale gelmiş bataklıktan çıkmak adına bundan sonra nasıl politikalar izleyeceğini ve nasıl önlemler almaya çalışacağını ise zaman gösterecektir.

Tezin bu bölümünde ABD'nin, B.O.P. Projesi'nin Irak Savaşı anlatılmaya çalışılmıştır. Afganistan Savaşı'nı, Irak Savaşı'ndan ayıran bir özellik, ABD'nin Ortadoğu'daki bu ikinci savaşında, 11 Eylül gibi bir hukuksal bir gerekçesinin de olmayışıdır. Açıklamak gerekirse ABD, bu savaşına resmen güçlü olduğu tezine

dayanarak girmiştir. Ancak savaşın, Irak'ın işgalinin ardından günümüze kadar gelen süreci, ABD'nin rakipsiz süper güç olma tezine dayanarak girdiği bu savaşında bu tezini bile çürütecek bir biçimde olmuştur. Özetle ABD, Afganistan Savaşı'ndaki bütün başarısızlıklarını Irak Savaşı'nda da aynen tekrar etmiştir. Başarısızlığının sonucunda, Irak halkı ile ilişkileri; insan hakları ihlalleri, katliamlar ve giderek kötüleşen genel durum şeklinde olmuştur. Irak'ın ABD'nin işgali sonrasında geldiği noktada gelişmek bir yana işgal öncesinden bile daha kötü bir duruma düşmesi ABD için Afganistan Savaşı'nın yükünü henüz üzerinden atmamak bir yana giderek daha ağırlaşmasına rağmen girdiği bu savaş tam bir hezimet olmuştur. Irak'ın giderek artan isyan ve şiddeti, durumun bir türlü kontrol altına alınamaması B.O.P.'un üçüncü bir savaşının, dolayısıyla Büyük Ortadoğu Projesi'nin savaşlarla ilerlemesini önünü kesin bir biçimde tıkamıştır. Bundan sonra ABD de hangi siyasal görüş veya parti iktidara gelirse gelsin Ortadoğu'da üçüncü bir savaşın adını bile ağzına alamayacaktır. Alsa dahi, her geçen gün gerek ABD'li askerlerin ölümü ve bu askerlerin yakınlarının buna tepkisi, gerek kamuoyunun bu konudaki tutumu, gerek bu askerlerin suçları nedeniyle giderek daha terörist bir devlet durumuna düşen ABD ordusu ve gerekse her geçen gün büyüyen ekonomik zararlar buna izin vermeyecektir. Özetle ABD'nin Büyük Ortadoğu Projesi bağlamında giriştiği bu savaş da Afganistan Savaşı'nın ikinci bir yenilgi tekrarı olmuştur. Bu büyük yenilgi tekrarı sonucunda ABD'nin Afganistan'daki orantısız güç tekrarı, şiddet, terör ve gelinen nokta da ABD'nin Irak'ta kalıcı olamayacağını kesin olarak göstermektedir. Burada anlatılmaya çalışılan bütün bu nedenler de yine bu tezin ana sorunsalı olan B.O.P.'un savaşlar yoluyla başarılamayacağını bir kez daha ispat eder niteliktedir.

SONUÇ

Tarihsel süreçte, büyük bir kısmı Mezopotamya olarak da adlandırılan Ortadoğu bölgesi, gerek verimli toprakları, gerek hayatın temeli sayılan akarsuların kenarında olan konumu, gerekse iklimsel özellikleri nedenlerle bütün bir insanlık tarihi boyunca her zaman bir çekim merkezi olmuştur. Bu çekim merkezi olması nedeniyle ise Ortadoğu tarih boyunca savaşların, istilaların, sürekli işgal ederek yeni “büyük medeniyetler” kuran kavimlerin de vatanı olmuştur.²⁴⁹

Ancak Ortadoğu'nun 21. yüzyılda yaşadığı bütün sıkıntıların, savaş ve kargaşalıkların nedeni ise çok eski tarihsel problemlerden değil, kökeni Sanayi Devrimi'ne kadar indirilebilecek olan “petrol” kaynakları ile ilişkilidir.²⁵⁰

Çünkü özellikle ABD gibi ekonomisinin temelini sanayi, sanayisinin temelini de petrol üzerine bina etmiş bir ülke için petrol gibi bir enerji kaynağının ele geçirilmesi, başka bir alternatifin düşünülmesinin bile olanaksız olduğu yaşamsal derecede bir zorunluluktur. Bu zorunluluk, konu ile ilgili olan bazı önemli kimseler tarafından şu sözlerle açıkça ifade edilmiştir:

“ Irak'taki durum, Afganistan'dakinden çok farklı bir durum. Irak'ta petrol var.

Donald H. Rumsfeld

Irak'ı kontrol etmedeki esas amaç, petrolü bir yakıt olarak değil bir güç olarak görmeye dayanmaktadır, Basra Körfezi'nde kontrolü ele geçirmek, Avrupa, Çin ve Japonya üzerinde de kontrol imkânı sağlayacaktır. Bu, musluğun elimizde olması demektir.

Michael Klare, yazar²⁵¹

²⁴⁹ Akar, **a.g.e.** s.17

²⁵⁰ Akar, **a.g.e.** s. 17

²⁵¹ Tremblay, **a.g.e.** s. 73

Yukarıda, konu hakkında, Amerikalı devlet ve bilim insanlarının yapmış oldukları açıklamalardan ABD'nin Ortadoğu petrollerine olan yaklaşımı açıkça anlaşılmaktadır. İşte, Büyük Ortadoğu Projesi'ne de, iddia edildiği gibi Ortadoğu'yu çağdaş ve refahın hüküm sürdüğü bir alan yapma gayreti değil, bir sömürü planı yapma projesi çerçevesinde yaklaşmak uygun olacaktır.

ABD'nin, işte bütün bu emperyalist politikalarının uygulanması amacıyla ürettiği Büyük Ortadoğu Projesi'nin, uygulanmaya konması 11 Eylül 2001 günü Afganistan merkezli bir terör örgütü olan El – Kaide'nin gerçekleştirmiş olduğu saldırılar sonrasında olmuştur.

Ancak, konu ile ilgili çalışmalar yapmış, bazı bilim insanları, siyasetçiler, yazarlar, düşünce kuruluşu görevlisi gibi kimseler, bu saldırıların ABD'nin ekonomik çıkarları doğrultusunda ve bilgisi dâhilinde gerçekleşmiş olduğunu iddia etmektedirler. Söz konusu isimlerden bir tanesi olan “Demokrat Parti'den her başkanlık seçiminde başkan aday adayı olan ve muhalif entelektüel kişiliğiyle dünyaca tanınan sıra dışı bir siyasetçi” ve “aynı zamanda önemli bir ekonomist Lyndon Larouche”dir.’’²⁵²

Larouche'nin, sözü edilmeye çalışılan ve Büyük Ortadoğu Projesi'nin uygulanmaya konmasının zeminini hazırlamış olan 11 Eylül 2001 terörist saldırıları hakkındaki düşünceleri şu şekildedir.

“11 Eylül hadisesi, bir makyaj operasyonudur ve tam da uluslar arası mali ve parasal çöküşün yaşandığı dönemde yapılmıştır. Bunu yapan katiyen ABD dışındaki güçler değildir...”²⁵³

Gerek Larouche'nin burada açıklamış olduğu bu görüş ve düşünceler, gerek Larouche'nin açıklamaları ile paralellik gösteren birçok açıklamalar, gerekse 11 Eylül 2001 tarihinin üzerinden günümüz itibariyle artık yıllar geçmesine rağmen açığa kavuşturulamamış belirsizlikler 11 Eylül'ün ABD'nin kendi çıkarları doğrultusunda hazırladığı B.O.P. Projesi'nin bir adımı olduğunu göstermektedir.

²⁵² Aydın, a.g.e. s.7

²⁵³ Aydın, a.g.e. s.8

Ancak tezin yazımı süresince yapılmış olan bütün çalışma ve araştırmalardan, ABD'nin Büyük Ortadoğu Projesi'nin savaşlar yoluyla başarılı olamayacağı sonucu çıkartılmış ve bu sonuç gerek ilgili konularda ve gerekse tezin bu iddiasına uygun olarak yapılmaya çalışılan yorumlarda gösterilmeye çalışılmıştır. Büyük Ortadoğu Projesi'nde başarılı olmasını çok zorlaştıracak birçok eksikler ve hesapsızlıklar tespit edilmiştir. Açıklamak gerekirse:

Birinci olarak, tezin Ortadoğu'nun Kültürü bölümünde de anlatılmaya çalışıldığı gibi Büyük Ortadoğu Projesi, Ortadoğu sorunsalını bölgenin kültürünün, tarihinin, yüz yıllardır bölgede yerleşerek kökleşmiş inançlarının yeterince dikkate alınmadığı bir projedir. Açıklamak gerekirse Ortadoğu'nun dinsel ve geleneksel yaşayışı, Amerikan düşüncesine, Amerikan yorumuna göre yorumlanmaya ve tanımlanmaya çalışılmıştır. Bu, soruna yukarıdan ve dışarıdan bir bakıştır. Sorunun kökenine inebilmek ve merkeze nüfuz edebilmekten uzak kalmıştır. Özetle, Ortadoğu'nun geçmişi yüzyılları bulan gerek inançları, gerek örf ve adetleri gibi hayata bakışını, yaşam felsefesini oluşturan bütün bir geçmişini sırf ABD istiyor diye, ABD'nin istekleri doğrultusunda değiştirmesinin beklenmesi gerçekte çok fazla bağdaştırılmaz bir durumdur.

Bütün bunlardan da öte, ABD, Büyük Ortadoğu Projesi'nde böyle bir büyük hayat görüşü değişiminin ne zaman başarılacağına, Ortadoğu'nun kaç yıl, on yıl veya yüzyılda ABD'nin onu getirmek istediği kültürel noktaya geleceğinin takvimini de belirlememiştir. Özellikle proje bağlamında; bölgeyi kapsayan 20'den fazla devletin, bu kadar çok sayıda devlet içerisinde onlarca halkın, onlarca halkın içinde yüzlerce farklı etnik kökenin, dinsel veya mezhepsel farklılıklardan doğan farklı dünya görüşlerinin, farklı sosyo – ekonomik, sosyo kültürel sınıflara ayrılmış insanların, ortak bir kültürel paydada toplanması, neredeyse olanaksızdır. Ayrıca bir an için bu hedefin başarılabilirliği düşünülse bile, böyle bir hedef ne kadar sürede gerçekleştirilebilir. ABD, bölgede istediği değişimleri yapabilmesi için gerekli süre bölgede tutunabilecek midir? Bu kadar sürede uluslararası dengeler hiç mi değişmeyecek, ABD, şu veya bu nedenden ötürü bölgeyi terk etmek zorunda kalmayacak mıdır? Özellikle, bölgede savaşlar yoluyla tutunmaya çalışan, bu politikasının sonunda da işgal ettiği ülkelerdeki yönetim anlayışından dolayı her

geçen gün daha fazla düşman kazanan ve nefret edilen ABD, kalıcılığı nasıl sağlayacaktır. Gerek B.O.P.'un hayata geçirilişindeki yöntem olan savaş yönteminin ABD'ye bölgede duyulan nefreti her an artırması, gerekse hedefler için mantıklı sürelerin konmamış oluşu B.O.P.'un büyük eksikliklerinden sadece birkaçıdır.²⁵⁴

ABD'nin, Büyük Ortadoğu Projesi ile ilgili olarak yapmış olduğu başka bir büyük hesapsızlık da projenin hazırlanışında bölgenin “ekonomik” koşullarını da dikkate almamış olmasıdır.²⁵⁵ ABD'nin Ortadoğu'da yapmak istediği çeşitli değişimler için, özellikle bütün kurallarıyla işleyen ve gerekli kurumlarca da desteklenen ve korunan bir demokrasinin bölgede hâkim kılınması için, bunun ekonomik altyapısının oluşturulması olmazsa olmaz bir zorunluluktur. Çünkü bölgede birbirine alternatif olan çeşitli güç odaklarının çıkması ancak bu güç odaklarının belirli bir parasal güce kavuşmaları halinde mümkündür. Oysa bölgenin yüzyıllardan beri devam eden bazı arkaik gelenekleri, paranın, dolayısıyla da gücün bölgede tekelleşmesi sonucunu doğurmuştur. Ülkede ticarî dönüşümler gerçekleştirilmeden ve bu sayede birbirleri ile mücadele edebilir güç odakları meydana getirilmeden Ortadoğu'da büyük dönüşümler yapılması mümkün değildir.²⁵⁶

ABD'nin Ortadoğu'da çok büyük hedefleri gerçekleştirmek amacıyla hazırlamış olduğu Büyük Ortadoğu Projesi'nin, büyük bir eksiği ise “ projenin hazırlık safhasında bölge halklarının ve yöneticilerinin fikrinin alınmamış olmasıdır.”²⁵⁷ Çünkü ABD, bu şekilde hem bölgenin gelişme ve ilerleme yönünde isteklerini öğrenerek bu görüşler doğrultusunda, böylece bölge hükümetleri ve toplumları tarafından da kabul görececek bir proje hazırlama şansını kaybetmiş hem de sadece kendi istemiş olduğu değişimleri direten despot bir dış güç konumuna düşmüştür. Yine Ortadoğu'da yapılması gerekli reformlarda ortak hareket etme

²⁵⁴ Ataman, **a.g.e.** s.42

²⁵⁵ Kaynak ve Gürses, **a.g.e.** s.16

²⁵⁶ Kaynak ve Gürses, **a.g.e.** s.16

²⁵⁷ Ataman, **a.g.e.** s.44

alternatifini değerlendirmediği için, uygulamada da ortak bulamamış ve desteksiz kalmıştır.²⁵⁸

ABD'nin Büyük Ortadoğu Projesi'nin hazırlarken, sadece kendi görüş ve düşüncelerine göre projeyi şekillendiren, gücüne güvenir bir tutumla, dış dünyanın konu hakkındaki bütün görüş ve düşüncelerini, kırmızıçizgilerini veya isteklerini yok sayan yukarıdan bakan tutumu, onu bir başka büyük yanlışa daha sürüklemiştir. Açıklamak gerekirse ABD, B.O.P.'un hazırlanışındaki tekelci tutumu sonucunda uluslararası dengeleri yok saymıştır. Bütün Ortadoğu'yu kendi çıkarları doğrultusunda, kendi hesaplarına gelen şekilde dönüştürmeyi planlayan ABD, Ortadoğu gibi birçok açıdan dünyanın alternatifsiz ve deyim yerindeyse taşı toprağı altın olan bir coğrafyasını “Avrupa Birliği, Çin, Rusya ve Japonya” gibi diğer güçlerin hem de süresiz olarak ABD'ye bırakmayacaklarını düşünememiştir.²⁵⁹

Büyük Ortadoğu Projesi'nin, işte burada vurgulanmaya çalışılmış olan bütün bu hesapsızlıkları Büyük Ortadoğu Projesi'ni, büyük bir bataklığa sürüklemiştir. Proje, Ortadoğu'da yirmiden fazla devlete büyük değişimler yaptırmayı amaçlamıştır. Bunun içinse zor kullanmaya dayalı bir yol olan savaş yolu seçilmiştir. Ancak, Büyük Ortadoğu Projesi'nin, bu politikalar sonucunda girişilmiş olan iki savaşı da ABD için büyük birer başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Deyim yerindeyse Afganistan ve Irak Savaşları ABD için sırasıyla İkinci ve Üçüncü Vietnam Savaşları olmuşlardır. ABD, rakipsiz askeri gücü sayesinde savaş açtığı iki ülkede de yönetimi ele geçirmiştir. Ancak, bölgede uyguladığı kötü yönetimler, en ağır insan hakları ihlalleri ve hatta soy kırım iddialarına kadar götürülebilecek olan bölge halklarına yaklaşımı gibi etmenler ABD'nin işgal ettiği her ülkenin kendisi için ayrı bir bataklık olması sonucunu doğurmuştur.

ABD'nin B.O.P.'u uygulama yolu olarak savaş yolunu seçmesi aslında Büyük Ortadoğu Projesi için daha ilk andan itibaren sonun başlangıcı olmuş, bu anlamda düşünüldüğünde B.O.P. Projesi zaten ölü doğmuştur. Çünkü her şeyden önce, bir devletin, ne kadar güçlü olursa olsun yirmiden fazla devlete aynı anda tüm

²⁵⁸ Ataman, a.g.e. s. 44

²⁵⁹ Ataman, a.g.e. s.45

isteklerini kayıtsız şartsız ve çok kısa bir sürede ve kesin olarak kabul ettirme olasılığı yoktur. Bilinen tarihsel süreçte bunun bir örneğine de rastlanılmamıştır.

Ayrıca ABD'nin 11 Eylül 2001'in küresel şiddetini savaşlar yoluyla bastırmak istemesi de Büyük Ortadoğu Projesi'nin büyük bir hezimetle sonuçlanmasında pay sahibidir. Çünkü zaten şiddet üretimi hayatlarının doğal bir parçası olmuş halkların üzerine savaş, işgal gibi şiddet içerikli araçlarla gidilmesi şiddeti sadece daha da büyütücü bir özellik taşıyacaktır. Zaten aradan geçen zaman göstermiştir ki, böyle de olmuştur.

Bütün bunların da ötesinde, yine tarihsel süreçte, savaşlar ile dünyada egemenlik kurma politikalarının kısa vadede güçlü devletler için sürdürülebilir olduğu görülse de orta ve uzun vadede savaşa dayalı fetih politikalarının mutlaka iflas ettiği de netlik kazanmıştır. Söz gelimi Osmanlı Devleti de en güçlü olduğu 16. yüzyılda Viyana kapılarına kadar dayanmış, ancak 4 yüzyıl sonra bu kez de Ankara – Ulus'tan top sesleri duyulmuştur. Buradan, güç temelli savaş politikalarının dünyayı, yüzyıllarca bitmeyen yeni savaş politikalarına, yeni şiddet içerikli kısır döngülere soktuğu açıkça görülebilmektedir. Bu sebeple ABD'nin Ortadoğu'da emperyalist çıkarları doğrultusunda giriştiği savaşların yüzyıllar sonra bile kendisine yine bir şekilde, şiddet içerikli olarak dönmesi, gerçek dışı bir olasılık değildir.

Büyük Ortadoğu Projesi'nin savaşlar yoluyla neden başarısız olacağını bir diğer önemli nedeni de savaşın kendisi ile ilgilidir. Bilindiği gibi Büyük Ortadoğu Projesi'nin en büyük hedeflerinden bir tanesi bölgeye demokratik ve çağdaş bir form kazandırılmasıdır. Ancak insanlık tarihi boyunca halkların uygarlık seviyelerinin artması o halkların gelişmiş ticarî ilişkileri sonucunda olmuştur. Bir toplum ticarete ilerleyip önce yaşamsal ihtiyacını karşılayabilir duruma gelince ve nihayet de ekonomik doyuma ulaşıncaya o toplumda bilim, sanat, edebiyat gibi fikirsel kaynaklı hareketler doğmaya ve gelişmeye başlamıştır. Bunun sonucu olarak da bu toplumlar uygarlıkta ilerlemişlerdir. Hâlbuki ABD'nin bölgeyi Batılı ve çağdaş bir yapıya kavuşturmak için savaş yolunu tercih etmesi, yukarıda anlatılmaya çalışılan tarihsel süreç boyunca bütün toplumların uygarlık seviyelerinin gelişmiş bir ticari sistemin sonucu olduğu gerçeğine aykırıdır.

Bilindiği gibi, ticaretin, piyasaların en büyük düşmanı belirsizlikler ve güvensizliklerdir. Savaş olan, işgal edilmiş olan ülkelerde de güven sorunu olmayan, yapısal olarak oturmuş, bünyesinde aşırı riskler, güvensizlikler ve belirsizlikler taşımayan piyasaların oluşturulması hayal bile edilemez niteliktedir. Gitgide daha büyük bir harabeye benzeyen Afganistan ve Irak'ta uygarlaşma ilerlemek bir yana harp koşullarının beraberinde getirdiği bütün olumsuzluklar nedeniyle gerilemiş durumdadır. Bütün bu nedenler göz önüne alındığında ise Büyük Ortadoğu Projesi'nin ABD'nin istediği anlamda başarıya ulaşması, hatta ABD'nin bölgede orta ve uzun vadede kalıcı olması çok düşük bir olasılık gibi gözükmektedir.

Sonuçta, yukarıda ve tez boyunca anlatılmaya çalışılan bütün nedenlerden dolayı, ABD'nin bir işgalci olarak Ortadoğu'da uzun bir süre kalıcı olma şansı yoktur. Gerek her gün değişen güç dengeleri, gerek Büyük Ortadoğu Projesi'nin herkesçe kabul edilen hezimetini, gerekse Ortadoğu'daki bundan sonra savaşılması planlanan devlet olan İran'ın Afganistan ve Irak'tan daha köklü ve güçlü bir devlet olması B.O.P.'u savaşlar noktasında düğümlemiştir. Çünkü İran, her şeyden önce gerek Afganistan ve gerek Irak'tan gerek askeri güç gerekse daha eski ve köklü bir devlet olması gibi özellikleri nedeniyle işgali daha zor bir devlettir. Öyle ki Osmanlı Devleti bile en güçlü döneminde, Viyana'dan Kuzey Afrika'ya kadar genişlemiş, ancak İran'ı topraklarına katamamıştır. Bu nedenle ABD'nin Ortadoğu'da işgal edeceği üçüncü bir devlet artık kalmamıştır. İşgal ettiği iki devletten de her geçen gün daha büyüyen sorunlar nedeniyle kısa bir sürede çıkması beklenmektedir.

KAYNAKÇA

- AKAR, Atilla; **Büyük Ortadoğu Kuşatması**, İstanbul, Timaş Yayınları, 2004, s. 19 – 20, 24 – 26, 17
- AKGÖNENÇ, Oya; “Gerçek Politikaları Görüp Gizli Politikaları Anlamak Gerekir”, **Millî Gazete**, 13 Nisan 2006
- AKYAR, M. Sadık; **2000’li Yıllarda ABD’nin Yeni Ortadoğu Politikası ve Türkiye**, Ankara, 2006, s. 87 – 88
- ALİ, Tarık; **11 Eylül’den Afganistan’a ABD İmparatorluğu**, Ankara, Ütopya Yayınevi, s. 10 – 11
- ALTUNIŞIK, Meliha Benli; “The Middle East In The Aftermath of September 11 Attacks”, **Dış Politika**, sayı 3 – 4, 2001, s. 28
- ARI, Tayyar; **Irak, İran ABD ve Petrol**, İstanbul, Alfa Yayınları, 2007, s. 151
- ARIM, Reşat; “Iraq”, **Dış Politika**, sayı 1 – 2, 2008, s. 39
- ATAÇ, Kaan Kutlu; **ABD’nin Ortadoğu Politikası: Son Gelişmeler Işığında Suriye Örneği**, Ankara, 2006, s. 35, 33, 52 – 53, 27, 16
- ATAMAN, Muhittin; **Büyük Ortadoğu Projesi, Avrupa Birliği, Kıbrıs**, Ankara, Hizmet – İş Sendikası Eğitim Yayınları, 2004, s. 42, 44 – 45
- ATAÖV, Türkkaya; **11 Eylül Terörle Savaş Mı Bahane Mi**, İstanbul, Alkım Yayınevi, 2004, s. 16
- ATIKKAN, Zeynep; **11 Eylül Amerika’yı Nasıl Değiştirdi? Amerikan Cinneti**, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, 2006, s. 151
- AYDIN, Mustafa; **11 Eylül’ün Perde Arkası Kod Adı: Kılıçbalığı**, İstanbul, Nesil yayınları, 2006, s. 7, 7 – 8
- AYHAN, Veysel; PİRİNÇÇİ, Ferhat; **Saddam Hüseyin Tarih Yeniden Yazılırken**, Ankara, BRC Matbaacılık, 2008, s. 211
- BACIK, Gökhan; ARAS, Bülent; **11 Eylül Öncesi ve Sonrası**, İstanbul, Etkileşim Yayınları, 2006, s. 129
- BEKTAŞ, Buket; **11 Eylül Terörist Saldırısı Neticesinde ABD’nin Güvenlik Algulamalarındaki Değişiklik**, Ankara, 2007, s. 34
- CHOMSKY, Noam; **11 Eylül**, İstanbul, Om Yayınevi, 2002, s. 21 - 22

- DABANCALI, Buket, PESEN, Alaz; **Irak İşgalinin Perde Arkası**, İstanbul, Yordam Kitap Basın ve Yayın, 2006, s. 69
- DAĞI, İhsan; **Türk Dış Politikasında Gelenek ve Değişim**, Ankara, Siyasal Kitabevi, 1998, s. 147 – 148
- DEMİR, Hakan; **Türkiye, Suriye ve İsrail Hattında Su ve Güvenlik**, Ankara, 2005, s.7
- DURSUN, İsmail; **İsrail / ABD ve İngiliz Üçgeninde Kürt Tezgâhı**, İstanbul, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 2006, s. 206 – 207
- DUVAN, Kadir; **Amerika'nın 11 Eylül Sonrası Irak Politikası**, Ankara, 2005, s. 86, 68, 35, 84 – 85
- ERDEM, Yasir Adil, **Küresel Terörizm ve Irak Savaşı**, Ankara, 2007, s. 65
- ERDİNÇ, ALİ; **Irak Savaşı**, Ankara, 2004, Genel Kurmay Basımevi, 2004, s.47, 38
- ERDOĞAN, Tamer; TOPRAK Bedirhan; AKAŞ, Cem; CANPOLAT, Fatma; ECE, Ali; **11 Eylül Bir Saldırının Yankıları**, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, 2001, s. 1
- EVCİOĞLU, Kemal; **Amerika Birleşik Devletleri'nin Büyük Ortadoğu Projesi**, İzmir, 2007, Umay Yayınları, s. 120, 115 – 116, 115, 132
- JUHASZ, Antonia; **Bush'un Ajandası Dünyanın Ekonomik İstilasını**, İstanbul, Koridor Yayıncılık, 2006, s. 201
- KAYNAK, Mahir; GÜRSES, Emin; **Büyük Ortadoğu Projesi**, İstanbul, Timaş Yayınları, 2006, 16 – 17, 16
- KAYNAK, Mahir; GÜRSES, Emin; **Yeni Ortadoğu Haritası**, İstanbul, Profil Yayıncılık, 2008, s. 14, 16 – 17
- KERKÜKLÜ, Ali; **Oyun içinde Oyun Ortadoğu'da Şeytan Üçgeni Türkler ve Kürtler**, İstanbul, Kumsaati Yayın, 2006, s. 322 – 323
- KHANAT, Arman; **11 Eylül 2001 Saldırıları Sonrası ABD'nin Terörle Mücadele Politikası Ve İnsan Hakları Açısından Değerlendirilmesi**, Ankara, 2008, s. 54 - 55
- KISSENGER, Henry; **Does America Need A Foreign Policy**, New York, Simon & Schuster, 2001, s. 262, 264 – 265
- KÖNİ, Hasan; **Amerika'nın Uluslararası Politikası**, İstanbul, Ekim Yayınları, 2007, s.116, 119 – 120

- MAMDANİ, Mahmood; **İyi Müslüman Kötü Müslüman**, İstanbul, Global Yayın Dağıtım, 2005, s. 23, 23 – 24
- MANKIW, N. Gregory; **Makroekonomi**, Ankara, Eflatun Yayınevi, 2009, s.309
- ÖZBEK, Osman; **11 Eylül 2001'in Düşündürdükleri**, İstanbul, Kurtiş Matbaacılık, 2002, s. 14
- ÖZDAĞ, Ümit; **Kerkük, Irak, Ortadoğu Ve Ötesi**, İstanbul, Bayrak Matbaacılık, 2007, s. 23
- ÖZER, Ahmet; **11 Eylül, ABD, Türkiye ve Küreselleşme**, Ankara, Kesit Tanıtım, 2005, s. 59 - 60
- SAÇAKLIOĞLU, Feride, HASSOY, Hür; KULAÇ, Esin; KAYNAK, Canan; MESERİ, Recı; ERGİN, Işıl; SOYSAL, Ahmet; DÖNER, Banu; ERGÜL, Banu; KARAKUŞ, ERGÜL, Nuriye; ÖCEK, Zeliha; **Irak'ta Savaş ve Sağlık**, Ankara, Türk Tabipleri Birliği Yayınları, 2005, 2005, s. 73, 61
- SAĞLAM, Zafer; **Jeopolitik ve Jeostratejik Konumları İtibariyle Türkiye – Suriye İlişkilerinin İncelenmesi**, İstanbul, 2006, s. 2 - 21
- SAYIN, Ümit; **Gizli Örgütler, 11 Eylül ve Büyük Ortadoğu Projesi**, İstanbul, Neden Kitap Yayıncılık, 2006, s. 48
- SELAMOĞLU, Ayfer; **ABD'nin Büyük Ortadoğu Politikası ve Küresel Yansımaları**, Ankara, 2007, s. 85
- ŞAFAK, Hasan; **Büyük Ortadoğu Projesi İsrail'in İmparatorluk Planı**, İstanbul, Profil Yayıncılık, 2006, s. 28, 17, 18, 17 – 18, 71, 32, 16, 77
- ŞAHİN, Mehmet; TAŞTEKİN, Mesut; **İkinci Körfez Savaşı**, Ankara, BRC Matbaası, 2006, s. 320
- ŞAHİN, Şule; **11Eylül 2001 Sonrasında Amerika Birleşik Devletleri'nin Ortadoğu Politikası**, Ankara, 2006, s. 44 – 45
- TAFLAN, İ. Hikmet; **Saddam Diktasının Sonu**, Ankara, Özdoğan Matbaa Yayın, 2004, s. 38
- TAŞHAN, Seyfi; “Year End Thoughts on Turkey's Foreign Policy Issues”, **Dış Politika**, sayı 1 – 2, 2006, s.8
- TEKKAYA, Dicle; **Büyük Ortadoğu Projesi ve Türkiye'nin Konumu**, Ankara, 2007, s. 29 – 30, 14 – 15, 29

TREMBLAY, Rodrigue; **Yeni Amerikan İmparatorluğu**, Ankara, Nova Basın Yayın Dağıtım, 2004, s. 77 – 78

ÜLSEVER, Cüneyt; “George W. Bush: Ortadoğu İçin Tarihi Bir Konuşma”, **Hürriyet**, 1 Temmuz 2004

YAVI, Ersal; **Hedefteki Adam Saddam**, İzmir, Yazıcı yayınevi, 2002, s. 338

İnternet Kaynakça:

- <http://www.anayurtgazetesi.com/default.asp?page=haber&sid=277842>, 10.01.2010
- http://www.arem.gov.tr/rapor/inceleme/Bush_irak_str.htm, 08.06.2009
- <http://arkasokak.net/guncel-konular/27060-irakta-yeni-amerikan-katliami/>,
03.06.2006
- <http://arsiv.ntvmsnbc.com/news/403094.asp>, 20.03.2007
- <http://arsiv.ntvmsnbc.com/news/468724.asp>, 16.12.2008
- <http://arsiv.sol.org.tr/?yazino=15592>, 30.10.2007
- <http://www.birdamla.net/forum/dunya-bu-katliami-konusuyor-t5665.html?s=180e3955451aa464795e929f63e34ddb&>, 08.05.2009
- <http://blog.kimseyokmu.org.tr/tr/?p=52>, 15.05.2009
- <http://blog.trsohbet.com/dunya/turkiye-den-irak-a-yardim.html>, 18.07.2008
- <http://forum.shiftdelete.net/gundem-dunya-turkiye/95820-turkiyeden-iraka-yardim-eli.html>;
- <http://www.trt.net.tr/Haber/HaberDetay.aspx?HaberKodu=2e296cd6-7351-4bbf-b8b1-4628ef9e2af8>, 16.08.2009
- <http://www.gurbetport.com/site/modules.php?name=News&File=articleNew&sid=1871&flag=haberDevam>, 20.03.2003
- http://www.haber3.com/irakta-hastanelerde-katliam_153418h.htm, 30.08.2006
- <http://haber.fmrtr.com/14-cnn-turk/227848-yardim-paralari-afrika-ve-iraka-gitti.html>;
- <http://haber.fmrtr.com/ext.php?ref=http://www.cnnturk.com/2008/ekonomi/dunya/12/12/yardim.paralari.afrika.ve.iraka.gitti/504382.0/index.html>, 12.12.2008
- <http://hurarsiv.hurriyet.com.tr/goster/haber.aspx?id=4061610&tarih=2006-03-16>, 16.03.2006
- <http://www.islamadavet.com/iran-kizilayindan-iraka-yardim.html>, 25.11.2009
- <http://is-is.facebook.com/topic.php?uid=115392253792&topic=7867>, 24.05.2009
- <http://israhaber.com/zehra-afganistan-daki-katliamin-tek-sag-kalani-5777-haberleri.html>, 27.07.2009
- http://kurtuluscephesi.com/kurcep1/kc73_1.html, Mayıs – Haziran 2003
- <http://www.lahuti.com/forum/11-eylul-2001-saldirilari-86245.html>, 21.11.2009

<http://www.mediamagazin.com.tr/mm-afganistana-6-uzman-ve-3-pratisyen-hekim-h-30473.html>, 29.12.2003

<http://www.milliyet.com.tr/almanya-dan-afganistan-daki-sivillere-yardim/dunya/sondakika/12.02.2010/1198201/default.htm>, 12.02.2010

<http://www.netgazete.com/NewsDetail.aspx?nID=501241>, 30.04.2008

<http://www.porttakal.com/haber-afganistan-halkini-kizdiran-sivil-katliam-449530.html>, 16.10.2009

<http://www.radikal.com.tr/haber.php?haberno=53309>, 15.10.2002

<http://www.radikal.com.tr/haber.php?haberno=235557>, 13.10.2007

<http://www.stargazete.com/egitim/turkiye-den-pakistan-ve-afganistan-a-yardim-haber-239130.htm>, 19.01.2010

<http://8sutun.com/haberdetay.asp?tarih=22.01.2010&Newsid=57796&Categoryid=11>, 31.10.2009

http://www.takvim.com.tr/Son24Saat/2009/12/30/afgan_ordusuna_16_milyar_dolarlik_yardim, 30.12.2009

http://www.timeturk.com/IMFden-Iraka-yard-%C4%B1m-fonu_114237-haberi-htm, 25.02.2010

<http://www.tumgazeteler.com/?a=1666211>, 27.08.2006

<http://www.tumgazeteler.com/?a=2461056>, 03.01.2008

<http://www.tumgazeteler.com/?a=2738739>, 13.04.2008

<http://www.tumgazeteler.com/?a=4032077>, 24.08.2008

<http://www.tumgazeteler.com/?a=769617>, 19.06.2004

<http://www.turkforum.net/showthread.php=25897>, 22.10.2004

<http://www.vahdet.com.tr/isdunya/dosya6/1585.html>, 19.10.2005

<http://www.vaveyla.net/amerikan-ulusal-guvenlik-stratejisi-uzerine-kisa-notlar/>, 16.10.2007

<http://www.voanews.com/turkish/archieve/2007-06-01-voa19cfm?moddate=2007-06-01>, 01.06.2007

<http://voanews.com/turkish/2010-01-28-voa23.cfm>, 28.01.2010

http://tr.wikipedia.org/wiki/Afganistan_Sava%C5%9F%C4%B1, 29.11.2009

http://tr.wikipedia.org/wiki/Afganistan_Sava%C5%9F%C4%B1, 06.02.2010

http://tr.wikipedia.org/wiki/BM_Arap_%C4B0nsani_Kalk%C4B1nma_Raporu,
29.11.2009

<http://tr.wikipedia.org/wiki/2.KörfezSavaşı>, 27.01.2010

<http://wowturkey.com/forum/viewtopic.php?t=13963>, 10.05.2005

<http://www.wowturkey.com/forum/viewtopic.php?t=28297>, 25.07.2006

<http://yeniforumuz.biz/afganistan-savasi-t1236352.htm>., 02.01.2009

<http://www.yenisafak.com.tr/Dunya/default.aspx?t=11.01.2010&i=234521>,

11.01.2010

http://www.yuksekovahaber.com/haber/abd-askerleri-irakta-katliam-yapti_25657.htm, 12.02.2010

<http://zaman.com.tr/haber.do?haberno=562564>, 10.07.2007

AKÇADAĞ, Emine; (erişim)

http://www.bilgesam.org/tr/index.php?option=com_content&view=article&id=515:abd-ab-ki-farkl-gueuenlik-stratejisi-ki-farkl-duenya-goerue-&catid=98:analizler-abd&Itemid=135, 25.11.2009

ALGIN, MahmutSuphi; (erişim)

<http://blog.milliyet.com.tr/Blog.aspx?BlogNo=127301>, 22.08.2008

ALTINOĞLU, Garbis; (erişim)

<http://www.halkcephesi.net/Yazarlarold/Garbis/Afgan-savasi.htm>, 29 – 31 Ekim
2006

AYDIN, Ali İhsan; (erişim)

<http://www.zaman.com.tr/haberdo?haberno=701552>, 13.06.2008

CABBARLI, Hatem; (erişim)

<http://www.azsam.org/modules.php?name=News&file=print&sid=156>, 28.08.2006

ESLEN, Nejat; (erişim)

<http://radikal.com.tr/haber.php?haberno=52107>, 03.10.2002

İLKER, H.Z.; (erişim)

<http://www.barikat-lar.de/barikat/8/impa.htm>, Aralık 2002

KALELİ, Nevzat; (erişim)

<http://www.tumgazeteler.com/?a=3854760>, 07.07.2008

KARAAĞAÇLI, Abbas; (erişim)

http://www.bilgesam.com/tr/index.php?option=com_content&view=article&id=497:11-eylulel-sonras-el-kaide&catid=122:analizler-guvenlik&Itemid=147, 07.11.2009

KONA, GÜNGORMÜŞ, Gamze; (erişim)

<http://gamzegungormuskona.blogspot.com/2007/08ortadou-ve-petrol.htm>,
27.08.2007

KÖYLÜ, Hilal; (erişim)

<http://www.radikal.com.tr/haber.php?haberno=72019>, 14.04.2003

KURT, Süleyman; (erişim)

<http://guneyturkistan.wordpress.com/2010/02/09/turkiye-afganistanda-15-okul-daha-insa-edilecek/>, 09.02.2010

MALKOÇ, M. Nihat; (erişim)

<http://nedir.antoloji.com/11-eylul/sayfa-4/>, 22.08.2003

MERT, Nuray; (erişim)

http://www.yenidendeirim.org/genel/bizden_detay.php?kod=445&tipi=23,
19.03.2008

NEEP, Daniel; (erişim)

http://haksozhaber.net/okul_v2/article_detail.php?id=4354, Haziran 2005,

ÖZDAĞ, Ümit; (erişim) <http://www.tumgazeteler.com/?a=850489>, 22.06.2005

ÖZEL, Soli; (erişim) <http://www.usakgudem.com/haber/500/ortadoguda-demokrasi-mi.html>, 23.06.2005

SANDIKLI, Atilla; (erişim)

http://www.bilgesam.com/tr/index.php?option=com_content&view=article&id=372:petrol-ve-dogalgaz-boru-hatlaristratejisi&catid=131:enerji&Itemid:146, 03.06.2009

ŞAHİN, Ali; (erişim) <http://guneyturkistan.wordpress.com/2009/02/19/abd-afganistan%e2%80%99da-diz-coktu%e2%80%a6>, 19.02.2009

ŞAHİN, Ali; (erişim) <http://www.gasam.org.tr/Post.aspx?PostId=13&CategoryId=2>,
10.10.2008

ŞAHİN, Ali; (erişim)

<http://www.guneyturkistan.wordpress.com/2009/02/19/amerika-afganistanda-mahsur-kaldi/>, 19.02.2009

VAROL, Kasım; (erişim) <http://www.cagipolisi.com.tr/70/67-68-69.htm>

YAKUT, Cengiz; (erişim) <http://bianet.org/bianet/dunya/109652-11eylul-2001de-dunya-degisti>, 11.09.2008

YEŞİL, Barış; (erişim)

<http://wowturkey.com/forum/viewtopic.php?t=13963&start=10>, 25.02.2007

YILDIZ, Adnan; (erişim) <http://binfikir.be/news/154/ARTICLE/4997/2009-11-04.htm/>, 04.11.2009

ZAHHEİM, Dov S.; (erişim) <http://www.radikal.com.tr/haber.php?haberno=145306>, 03.03.2005

ÖZET

Amerika Dış Politikası üzerine hazırlanmış olan bu tez çalışmasında, Amerika Birleşik Devletleri'nin uğramış olduğu 11 Eylül 2001 saldırılarının ardından uygulamaya koyduğu Büyük Ortadoğu Projesi'nin 2001 – 2008 yılları arasındaki gelişimleri ve uygulanma aşamaları anlatılmaya çalışılmıştır.

Bilindiği üzere Büyük Ortadoğu Projesi, dünyanın enerji kaynakları olarak en zengin bölgesidir. Bu açıdan bakıldığında Ortadoğu bölgesinde kurulacak bir hâkimiyetin anlamı dünyaya hâkim olmak demektir. Büyük Ortadoğu Projesi ve daha sonra Genişletilmiş Ortadoğu Projesi, Türkiye'yi de içine alan, ancak değiştirmek istediği temel unsur İslam dini olan bir Projedir. Bu anlamda, projenin ABD'deki özellikle son dönemde aktif hale gelen ve Neo – Con'lar olarak isimlendirilen Yeni – Muhafazakârlar tarafından hazırlanmış olması, Proje'nin bir Hıristiyanlık ve İslam çatışması projesi olma tezini doğrular niteliktedir.

Tezde, işte bu dünyanın en zengin coğrafyası olarak tabir edilebilecek bir bölgesinde, 25'ten daha fazla devletin kaderini değiştirmeyi planlayan bu proje, bu anlamda 21. yüzyılı bir milat yapabilecek nitelikte bir projedir.

İşte bu nedenle bu projenin hazırlanmasında sadece Türk bilim insanlarının görüş ve düşüncelerine yer verilmemiş, yabancı yazarların da bu uluslararası proje hakkındaki çeşitli görüş ve yorumlarına da yer verilmeye çalışılmıştır.

Tezin hazırlanışında, Kaynaklar kısmında adı geçen yazarlardan ve yine adı geçen eserlerden yararlanılmıştır. Tez, bu kaynakların özetlerinin yanı sıra buradaki yazarların bu yazılarının yorumlanması şeklinde oluşturulmuştur.

Bu tezin hazırlanışında Tez Danışmanım Doç. Dr. Sayın Mehmet Okyayuz Hoca'mın yardımları ve yönlendirmeleri hayati derecede önemli bir kaynak ve rehber olmuştur. Bu açıdan öncelikle Sayın Tez Danışmanımın kendileri olmak üzere, bana yardımlarını esirgememiş olan bütün diğer hocalarıma teşekkürlerimi sunarım.

Anahtar Kelimeler:

1. 11 EYLÜL 2001 Olayı
2. Genişleme Stratejileri
3. Irak Cephesi
4. Afganistan
5. Irak
6. Amerika Birleşik Devletleri

ABSTRACT

In this thesis study which was prepared for American Foreign Policy, the improvements and implementation phases of Major Middle East Project, which was put in force after 11 September 2001 attacks on United States of America, in between 2001 and 2008, were tried to be explained.

As is known, Major Middle East Project, is the richest region of the world for energy sources. When considered from this point of view, the meaning of achieving a dominance in the region of Middle East will mean dominance all around the world. The Major Middle East Project and then Extended Middle East Project is a project including Turkey but the main factor it wants to be changed is the religion of Islam. In This sense; the preparation of the project by the ones known as Neo – Cons who are to become active in the recent period, has the attribute to be corroborative for he thesis stating that the Project is a Christian and the Islamic conflict project.

In thesis, this project which is planning to change the destiny of more than 25 countries in a region where can be expressed as the richest geography of this world, has the speciality to maket he 21st century a milestone in this sense.

For his reason; not only the opinions and ideas of Turkish scientists but also various opinions and comments of foreign writers about this international project, were tried to be placed in the preparation of this project.

The aforesaid writers and again aforesaid works in the References section, were used for the preparation of thesis. Thesis was composed of the abstracts from those referances and the interpretation of the articles belonging to the aforesaid writers.

The assistance and guidance of my Thesis Advisor Oc . Prof. Dr. Mehmet Okyayuz consistuted a vitally important source and guide for the preparation of this thesis. In this respect; I would like to express my thanks to my Thesis Advisor and first and then all of my other instructors who assisted me in this sense.

Key Words:

1. Event of september 11th
2. Enlargement strategies
3. Iraq front
4. Afghanistan
5. Iraq
6. United States of America